

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

OBEČNÁ ČÁST

1. Zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

1.1 Ústavní pořádek

Základy právní úpravy voleb jsou stanoveny již v ústavním pořádku, zejména v čl. 5, čl. 16 až 20, čl. 54 až 58 a čl. 102 Ústavy České republiky a v čl. 21, 22 a v čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod.

V době přípravy tohoto návrhu probíhá legislativní proces o novele Ústavy, kterou se zavádí stálé volební obvody pro volby do Senátu, stanovuje se pevný termín voleb do Senátu a zastupitelstev územních samosprávných celků a prodlužuje se lhůta pro přípravu předčasných voleb do Poslanecké sněmovny. Tato novela, která je v současné době projednávána Parlamentem a měla by být účinná ještě před ukončením legislativního procesu k právě předkládanému návrhu zákona o správě voleb, zhojuje některé nedostatky ústavněprávní úpravy. Na úrovni ústavního pořádku poté již nebudou shledávány deficity, které by vyžadovaly jeho změnu, a předkládaný zákon ani změnu ústavního pořádku nevyžaduje.

1.2 Volební zákony

Právní řád České republiky upravuje volby do Parlamentu České republiky, volby do zastupitelstev územních samosprávných celků, volbu prezidenta republiky a volby do Evropského parlamentu v pěti volebních zákonech:

- zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů,
- zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů,
- zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů,
- zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů,
- zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky).

1.3 Ostatní zákony

Právní úpravy voleb se týkají i některé další zákony upravující například soudní přezkum volebních procesů nebo některé souvislosti odměňování členů okrskových volebních komisí, popřípadě využívající volební infrastrukturu ve věcech referenda:

- zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní,
- zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů,

- zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a o změně některých zákonů,
- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů,
- zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,

1.4 Zhodnocení právní úpravy na úrovni běžných zákonů

Dosavadní volební zákony vznikaly postupně, jak se rozšiřovala množina přímo volených orgánů. Každý nový volební zákon v zásadě replikoval strukturu a filozofii dřívějších zákonů a zároveň ji v něčem překračoval, opravoval a vyvíjel.

Příležitostně byly volební zákony měněny průřezovými novelami užšího tematického zaměření. Takovou novelou byla například úprava volebních kampaní vyhlášená pod číslem 322/2016 Sb., nebo technická novela vyhlášená pod číslem 38/2019 Sb.

Volební zákony v současné podobě tudíž zahrnují úsek téměř 25 let průběžného vývoje. Za tu dobu se na jedné straně ustálila aplikační praxe těchto zákonů, zároveň se ale právní úprava v mnohém přežila či zastarala a navíc se nasytila přemírou nedůvodných rozdílů mezi jednotlivými zákony.

Vedle pestré množiny pravidel platného práva také žije svým životem portfolio námětů *de lege ferenda*. Některé z těchto námětů byly konzumovány dílčími novelami, jako byla například již citovaná technická novela. Větší část z nich však čekala na zapracování do tzv. volebního kodexu.

Kodifikace volebního práva – syntéza všech volebních zákonů do jednoho předpisu s obecnou a zvláštní částí je v zásadě správnou myšlenkou. Skutečnost, že volební kodex byl připravován po desetiletí v několika verzích, aniž by se dočkal předložení do legislativního procesu, však ukazuje zásadní svízel spojenou s takovýmto legislativním počinem. Volební právo totiž zahrnuje dvě velmi odlišné roviny – úroveň administrativní a úroveň politickou.

Administrativní rovina zahrnuje nástroje, postupy a pravidla, která se realizují hlavně na pozadí tzv. organizačně technické přípravy voleb. Bez nich by volby nemohly probíhat. Jde o prostor politicky spíše neutrální, nekonfliktní a věcně složitý. Jde více o zvláštní část správního práva než o volební právo jako takové.

Politická rovina se týká volebních systémů. Je velmi citlivá, neboť jejím jádrem je nastavení aktivního a pasivního volebního práva, způsobu hlasování a hlavně způsobu přepočtu hlasů na mandáty.

Je nasnadě, že volební kodex, který by zahrnoval obě úrovně, je materií v běžných horizontech volebních období Poslanecké sněmovny v zásadě neprosaditelnou. Otevření všech částí volebního práva by znamenalo otevření diskusí, jež by ustrnuly v dohadách o volebních klauzulích, přepočítacích koeficientech a metodách alternativního hlasování na úkor svižného řešení méně zapeklitých partií administrativní části volebního práva.

Z výše uvedených důvodů tudíž nadále existuje pětice volebních zákonů různého stáří a různé úrovně novelizační eroze.

Nejčastěji jim bývají vytýkány tyto nedostatky:

- nedůvodné rozdíly v parametrech jednotlivých procesů (zbytečně se liší lhůty registračního řízení, nejednotná je úprava sestavování okrskových volebních komisí),
- nedůvodné duplicity (každý zákon obsahuje svoji úpravu většiny volebních orgánů, svůj proces registračního řízení, vlastní pravidla činnosti okrskové volební komise a vybavení volební místnosti atd.); duplikování právní úpravy navíc není důsledné a kromě odůvodněných rozdílů obsahuje i odchylky, které toliko komplikují praxi,
- roztržitost právní úpravy (soustava volebních orgánů je upravena napříč volebními zákony, například Státní volební komise se upravuje v zákoně o volbách do zastupitelstev krajů čistě z toho důvodu, že vznikala v době přípravy tohoto zákona, systém volebních okrsků nebo seznamů voličů má jádro v úpravě zákona o volbách do zastupitelstev obcí, ale platí pro všechny druhy voleb, přičemž volební zákony navazují na tuto úpravu svými specifiky),
- zastaralost právní úpravy projevující se jednak ve velmi nízké intenzitě využití nástrojů e-governmentu a dále v tom, že volební zákony neskýtají voličům moderní nástroje usnadňující výkon volebního práva, jako je třeba korespondenční hlasování v zahraničí, nebo hlasování v předstihu; zastaralý je také model konání voleb ve dvou volebních dnech.

Na druhou stranu samotné volební systémy (až na volby do zastupitelstev obcí) jsou ve volebních zákonech upraveny způsobem, který nevyžaduje zásadní změnu.

Právě naznačený rozbor stávajícího právního stavu vede k řešení předestřenému v kapitole 2, totiž k přípravě samostatného zákona sjednocujícího administrativní rovinu úpravy voleb, zatímco v dosavadních volebních zákonech by zůstaly samotné volební systémy.

1.5 Zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Současná právní úprava není považována za diskriminační a nepřičí se zásadě rovnosti mužů a žen.

2. Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

2.1 Obecný cíl předkládaného zákona

Cílem navrhovaného zákona je především změnit základní koncepci soustavy volebních zákonů a pokud možno sjednotit úpravu. To znamená oddělit od úpravy volebních systémů úpravu správy voleb a správě voleb věnovat jeden obecný předpis společný pro všechny druhy voleb.

Zároveň bude zákon o správě voleb dosavadní právní úpravu výrazně modernizovat.

Zákon o správě voleb upraví obecná pravidla státní správy voleb do Parlamentu České republiky, volby prezidenta republiky, voleb do zastupitelstev krajů, voleb do zastupitelstev obcí a voleb do Evropského parlamentu.

Zvláštní pravidla výkonu státní správy těchto voleb, zvláštní podmínky výkonu volebního práva a zvláštní pravidla zjišťování výsledků voleb budou nadále stanovovat zákony upravující jednotlivé druhy voleb. Zákon o správě voleb na tyto zákony bude odkazovat jako na „zákony o volbách“. Zákony o volbách budou novelizovány doprovodným zákonem k vydání zákona o správě voleb. Novela z nich vyjme dosavadní ustanovení v rozsahu materie nově svěřované zákonu o správě voleb.

Účinnost zákona o správě voleb bude značnou měrou předurčena načasováním spuštění podstatné novinky – informačního systému správy voleb. Časová náročnost vybudování nového informačního systému si vyžádá postupný náběh účinnosti zákona. V plném rozsahu se zákon bude vztahovat na volby až v roce 2022. S dřívější účinností se naopak počítá např. u korespondenčního hlasování (rok 2021 ve volbách do Poslanecké sněmovny).

Zákon o správě voleb ani novely volebních zákonů nebudou zasahovat do samotných volebních systémů. Legislativní práce se tudíž soustřeďují čistě na administrativní stránku voleb.

Zákon o správě voleb upraví materii následujícího rozsahu:

- Územní vymezení voleb, den voleb a doba hlasování (úprava jednodenních voleb a možnosti hlasovat v zahraničí).
- Volební okrsky (základ pro postupné snižování počtu volebních okrsků).
- Soustava volebních orgánů.
- Informační systém správy voleb (seznam voličů, registr kandidátních listin, registr okrskových volebních komisí, nástroj pro sestavování elektronických petic).
- Pravidla registračního řízení (obecné náležitosti kandidátní listiny, pravidla podávání kandidátních listin s využitím informačního systému správy voleb).
- Příprava hlasovacích lístků (pro účely informování voličů ve volbách, kde nebudou hlasovací lístky doručovány voličům domů, se zavedou přehledy volebních stran).
- Distribuce hlasovacích lístků (s výjimkou komunálních voleb nebudou hlasovací lístky doručovány voličům domů).
- Ustavování a činnost okrskových volebních komisí.
- Nároky členů okrskových volebních komisí (odměny).
- Organizace hlasování (vybavení volební místnosti, zásady hlasování, obecný postup ve volební místnosti společný všem volbám).
- Podmínky hlasování v jiném okrsku (voličské průkazy a změna volebního okrsku ad hoc).
- Podmínky korespondenčního hlasování (zavádí se pro volby, kde lze hlasovat v zahraničí – Poslanecká sněmovna, Evropský parlament, prezident; platí pro voliče vedené zastupitelským úřadem jako voliče hlasující ve zvláštním volebním okrsku).
- Hlasování v předstihu (použije se v tuzemsku s výjimkou komunálních voleb, hlasování bude prezenční u obecních úřadů).
- Podpůrná opatření při hlasování (podpora osob se znevýhodněním, zejm. se zdravotním postižením).
- Organizace zjišťování výsledků hlasování (obecná pravidla společná všem volbám).
- Speciální ustanovení o strojovém sčítání hlasů k využití pro volby, kde to připustí zákon o volbách.
- Odborná způsobilost, kontrola, financování státní správy voleb.

- Obecná procesní pravidla.
- Soudní přezkum (zde budou upraveny pouze přezkumy ve věcech seznamů voličů a registračního řízení; soudní přezkum výsledků voleb zůstane ve volebních zákonech).
- Společná, zmocňovací a přechodná ustanovení.

V dosavadních volebních zákonech zůstanou specifická pravidla konání jednotlivých druhů voleb:

- Podmínky aktivního a pasivního volebního práva.
- Volební systémy.
- Pravidla volební kampaně.
- Soudní přezkumy.
- Neslučitelnost, vznik a zánik mandátu.

Postupem času mohou být tyto zákony revidovány a nahrazovány novými.

2.2 Významné novinky v předkládané právní úpravě

Účelem zákona o správě voleb je nejen sjednocovat, ale také modernizovat. Následuje přehled nejdůležitějších novinek, které zákon přináší, a jejich stručné zdůvodnění. Témata jsou řazena tak, jak se postupně objevují v zákoně o správě voleb.

2.2.1 Jednodenní hlasování

Česká republika je v Evropské unii posledním státem se dvěma volebními dny, pátkem a sobotou. Jde o systém neefektivní a zpochybňovaný často i z pohledu bezpečnosti (zabezpečení volební místnosti a volební schránky přes noc).

Navrhuje se, aby se všechny druhy voleb konaly v jediném volebním dni, a to v pátek. Hlasovalo by se od 7 do 21 hodin.

Výpadek jednoho volebního dne bude vhodné kompenzovat zavedením možnosti hlasovat v předstihu. Ta by platila pro území České republiky, s výjimkou voleb do zastupitelstev obcí, a uskutečňovala by se prezenčně u obecních úřadů hlasováním do zvláštní volební schránky. Využil by se princip dvou obálek obdobně jako u korespondenčního hlasování (viz níže podkapitolu 2.2.8) a práce okrskové volební komise s hlasy odevzdanými v předstihu by byla rovněž podobná jako práce zvláštní okrskové volební komise při korespondenčním hlasování v zahraničí.

Jednodenní hlasování bude použito poprvé pro volby do Poslanecké sněmovny v roce 2021. Hlasování v předstihu, jehož zavedením je jednodenní hlasování podmíněno, však v těchto volbách ještě nebude založeno na využití jednotného seznamu voličů. Seznam voličů vznikne až o rok později, a v roce 2021 se proto evidence jednodenního hlasování provede v lokálních stálých seznamech voličů a výpisech ze stálých seznamů voličů.

2.2.2 Revize pravidel tvorby volebních okrsků

Dosavadní pravidla tvorby volebních okrsků obcemi jsou nepružná a neumožňují změny vymezení volebních okrsků ani v případě, že je dané uspořádání již neefektivní. Okrsek musí mít přibližně 1000 voličů a jednou vymezený okrsek lze změnit pouze z těchto důvodů:

- zvýšení nebo snížení počtu voličů ve volebním okrsku o jednu třetinu,
- změny hranic obce v místech, kde je území této obce osídleno,
- změny hranic městských obvodů nebo městských částí,
- kdy hranice volebního okrsku není shodná s hranicí volebního obvodu pro volby do Senátu nebo volebního obvodu pro volby do zastupitelstev obcí.

Tato pravidla vedou k fixaci stávajících cca 14 700 okrsků a neumožňují snížení jejich počtu. Při celkovém počtu 8,5 mil. voličů připadá na jeden okrsek v průměru zhruba 580 voličů. Skutečná lidnatost okrsků se liší případ od případu. Existují okrsky přesahující tisícovku voličů, ale i okrsky o pouhých několika desítkách voličů. Je to nasnadě, neboť volební okrsek nemůže přesahovat hranice obce. Tedy malé obce vždy budou mít jeden okrsek o malém počtu voličů, nebo několik okrsků o malých počtech voličů, pokud k obci například patří odlehlejší osada. V malých obcích je tedy změna vymezení volebních okrsků tak jako tak nereálná. Výjimkou jsou případy, kdy je v obci historicky vytvořeno více okrsků pro odlehlejší části obce a toto opatření časem přestalo být racionální. Mění se totiž podmínky dostupnosti i návyky lidí, jako je třeba dojíždění na nákupy. Naproti tomu ve městech je větší faktický prostor pro spojování volebních okrsků, ani zde však dosud není odpovídající prostor právní. Změní-li se zákonem stanovené podmínky, bude v mnoha případech možné nastavit efektivnější uspořádání volebních okrsků.

K tomu směřuje zákon o správě voleb. Uvolňuje pravidla pro změny volebních okrsků tak, aby obce mohly okrsky změnit. Nepočítá se sice se změnami pro každé volby (není to ani žádoucí a pro obce by to byla zbytečná práce), na druhou stranu však je vhodné umožnit obcím určitou racionalizaci. K té budou vedeny především tím, že snížení počtu okrsků ušetří obcím práci se zařizováním volebních místností a také se sháněním členů okrskových volebních komisí.

Nově již nebude zákonem stanoveno konkrétní číselné vyjádření počtu voličů na jeden okrsek. I dosavadní úprava je v daném směru spíše orientační (okrsek má dnes mít „přibližně“ 1000 voličů) a početní parametr nezní příliš normativně. Nelze-li z praktických důvodů svázat tvorbu volebních okrsků striktním stanovením počtu voličů, není důvod se na úrovni zákona vůbec počtem voličů na okrsek zabývat. Nová kritéria tudíž budou věčná. Vedle dostupnosti volebních místností a respektování přirozených územních celků zákon nově vtáhne do tvorby okrsků výslovně kritéria účelného a hospodárného vynakládání veřejných prostředků na volební místnosti a odměny komisí a také (což se ukazuje velmi důležité hlavně ve statutárních městech a hlavním městě Praze při zavedení jednodenních voleb) hledisko řádného průběhu hlasování a sčítání hlasů.

Nová úprava tak obecně umožní racionalizaci soustavy volebních okrsků a řadě obcí rozváže ruce při slučování okrsků a redukci jejich počtu. Na druhou stranu ale nebude nutit k vytváření velkých okrsků města, která při současné organizaci voleb pociťují další zvyšování počtů voličů v okrscích jako riziko pro hladký průběh sčítání hlasů. Řeč je

o souběhu komunálních voleb v územně členěných statutárních městech (a hlavním městě Praze) s volbami do Senátu. Volební komise zde sčítají hlasy ve volbách do „velkých“ zastupitelstev, volbách do zastupitelstev městských částí nebo obvodů a volbách do Senátu. Budou-li volby jednodenní se sčítáním přes noc, znamená to pro okrskové volební komise zvlášť náročnou práci. Zvýšit k tomu ještě počet voličů v okrsku by tedy nebylo vhodné.

Nový systém tak bude směřovat proces snižování počtu volebních okrsků do obcí, které již dnes mohou pociťovat zájem na tom ušetřit si administrativu a usnadnit naplňování komisí (trpí třeba nedostatkem zájemců o členství v komisích), aniž by měly důvod k obavám, že ve větším okrsku nebude možné kvalitně sečíst hlasy (zkušenosti z jednodenních opakovaných voleb ve Strakonicih v prosinci 2019 ukázaly, že v tisícíhlavém okrsku s přibližně padesátiprocentní účastí lze komunální volby sečíst během 3 hodin, pokud předseda a zapisovatel komise umí efektivně rozvrhnout práci).

Finanční úspora bude druhotný efekt a pociť ji hlavně státní rozpočet. Pokud by se podařilo snížit počet volebních okrsků například o 1000, představovalo by to pro státní rozpočet úsporu zhruba 5 až 8 mil. Kč pro jedny volby. Systém financování státní správy voleb vykonávané územními samosprávnými celky (§ 81 a násl. návrhu zákona) počítá s tím, že podobně jako v současnosti bude určitou část dotace obci tvořit obnos vypočtený jako násobek počtu volebních okrsků a částky připadající na zajištění a vybavení volební místnosti. Na odměny členům okrskových volebních komisí se bude poskytovat dotace podle jejich průměrného počtu. I zde zprostředkovaně hraje roli počet volebních okrsků. Z těchto důvodů se finanční dopady snížení počtu okrsků promítnou již u kořenů distribuce peněz na státní správu voleb a úspora půjde k dobru státnímu rozpočtu. Na druhou stranu obcím tato úspora nebude na újmu. Nový systém naopak je pro obce vstřícnější v tom, že jim poskytne právní jistotu ohledně objemu prostředků, který obdrží na státní správu voleb.

Na konto spekulací, že by obce mohly účelově navyšovat počty volebních okrsků, aby získaly více prostředků ze státního rozpočtu, se pak patří uvést, že takové snahy by byly značně neefektivní. Především, každou volební místnost je potřeba zajistit a vybavit, a tedy prostředky takto získané by beztak připadly na volební místnost. Za druhé, obci by se nevyplatila administrativa s tím spojená, počínaje hledáním odpovídajících prostor a konče sháněním dalších členů okrskové volební komise.

Tato obava, byť sama o sobě není důvodná, však má určité racionální jádro. Očekává-li se od státu, že bude financovat soustavu volebních okrsků, je potřeba, aby stát měl nad vývojem této soustavy určitou míru kontroly. Totiž aby i pro stát byly výdaje na volební místnosti dlouhodobě předvídatelné a regulovatelné co do efektivity.

Nově proto zákon svěřil Ministerstvu vnitra pravomoc vydávat souhlas se změnou počtu okrsků v obci. Souhlas bude vydáván po subordinační linii v rámci výkonu státní správy. Bude pro obce při výkonu státní správy závazný ze zákona, a nepůjde tedy o postup podle správního řádu. Ministerstvo vnitra bude na základě odůvodněného návrhu obecního úřadu posuzovat naplnění podmínek pro vytvoření nového (nebo zrušení stávajícího) volebního okrsku.

2.2.3 Informační systém správy voleb

Informační systém správy voleb (ISSV) se stane novým, jednotným informačním základem pro administrativní činnosti ve volebních agendách.

Půjde o informační systém veřejné správy a součást kritické infrastruktury. Jeho správcem bude Ministerstvo vnitra.

ISSV zahrnuje 4 hlavní součásti:

- Jednotný seznam voličů. Seznam bude splňovat požadavky na agendový informační systém komunikující s ROB. Nahradí dnešních cca 6500 „stálých seznamů voličů“, zjednoduší práci obcím a umožní voličům žádat kterýkoli obecní úřad o vydání voličského průkazu nebo změnu volebního okrsku.
- Registr kandidátních listin. Registr bude postaven na obligatorním elektronickém formuláři kandidátní listiny. Registr bude databází údajů z kandidátních listin a prezentačním prostředím dokumentů registračního řízení. Spisová služba bude vedena mimo tento systém. Bude umožňovat účastníkům řízení prostřednictvím jejich uživatelského profilu elektronické nahlížení do dokumentů registračního řízení.
- Registr okrskových volebních komisí. Tento nástroj usnadní komunikaci kandidujících subjektů s obcemi při sestavování okrskových volebních komisí. Delegování členů komisí a jejich následné obesílání obecním úřadem bude elektronické.
- Nástroj ePetice. Informační systém fakultativně umožní také fakultativní online zakládání a podporu elektronických petic pro nezávislé kandidáty s využitím zaručené elektronické identity.

Důležité je též veřejné rozhraní systému umožňující přístup občanů k elektronickému podání a zajišťující informovanost široké veřejnosti, včetně zveřejňování zákonem předepsaných dokumentů v jednotlivých fázích volebního procesu.

Fungování ISSV významně usnadní i provedení dalších součástí reformy – mj. korespondenčního hlasování.

ISSV nebude nástrojem elektronického hlasování a není ani předstupněm pro jeho zavedení. S elektronickým hlasováním se nepočítá.

ISSV by měl být v plném rozsahu funkční od roku 2022. Jedná se o nejbližší možný termín s ohledem na nezbytnou legisvakanci zákona a časovou náročnost faktického vybudování informačního systému a jeho testování. V roce 2021 se proto počítá s tím, že hlasování v předstihu a korespondenční hlasování, jejichž model je postaven na informačním systému, poběží dočasně pouze s evidencí ve stálých seznamech voličů a zvláštních seznamech voličů.

2.2.4 Zjednodušení seznamů voličů

Samostatnou zmínku zasluhují dopady zavedení ISSV na správu voličských seznamů. Stávající volební zákony upravují několik druhů seznamů:

- stálý seznam voličů vedený každou obcí (zde jsou obcí vedeni její „domácí“ voliči), těchto seznamů je tolik, kolik je v České republice obcí, a seznamy spolu nejsou propojeny,

- zvláštní seznam voličů vedený zastupitelským úřadem (zde se na žádost zapisují voliči pobývající v zahraničí),
- zvláštní seznam voličů vedený obcí (tento seznam se vytváří ad hoc pro jedny volby a obsahuje údaje o voličích, kteří jsou v obci například ve zdravotnickém zařízení a z tohoto důvodu chtějí hlasovat v jiném než domovském okrsku),
- dodatek ke stálému seznamu voličů vedený obcí (sem jsou obcí zapisováni ve volbách do zastupitelstev obcí cizinci z EU, kteří hodlají využít svého volebního práva),
- seznam voličů pro volby do Evropského parlamentu (vytváří se před každými volbami importem dat zejména ze stálého seznamu voličů a z některých informačních systémů veřejné správy a dále z údajů o voličích z jiných členských států EU, kteří o zápis do tohoto seznamu nově požádali).

Jednotlivé seznamy nejsou vzájemně propojené a koordinace jejich obsahu, aby se zamezilo dvojímu hlasování, vyžaduje před volbami intenzivní komunikaci mezi volebními orgány. Například obec, která zapíše voliče pobývajícího v nemocnici do svého zvláštního seznamu voličů, o tom musí vyrozumět jeho domovskou obec, aby tuto skutečnost promítla do svého stálého seznamu voličů. Zvláštní kapitolou je pak výměna informací mezi obcemi a zastupitelskými úřady, kdy zastupitelské úřady prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí posílají Ministerstvu vnitra soupisy voličů zapsaných ve zvláštních seznamech v zahraničí a Ministerstvo vnitra tyto údaje třídí podle obcí trvalého pobytu voličů. Obcím potom odesílá údaje o jejich občanech v zahraničí, aby mohly provést ve stálém seznamu záznam o tom, že volič hlasuje v cizině u zastupitelského úřadu. Tato agenda tzv. „duplicit“ zaměstnává před volbami desítku lidí na několik pracovních dní.

Neduhem zvláštních seznamů voličů u zastupitelských úřadů je pak i skutečnost, že podle stávajících pravidel je zápis voliče v zahraničí zápisem s obecnou platností, na jehož základě je voliči zablokováno právo hlasovat v domovské obci v tuzemsku ve všech druzích voleb, i když se v daných volbách u zastupitelského úřadu hlasovat vůbec nedá.

Informační systém správy voleb právě popsaný stav radikálně změní.

Jednotný seznam voličů do sebe spojí údaje ze všech dosavadních voličských databází a umožní k nim přístup vždy těm úřadům, které tyto údaje potřebují. V jednotném seznamu bude každý volič veden pod specifickým agendovým identifikátorem fyzické osoby (AIFO), který umožní propojení tohoto seznamu s údaji v základních registrech a čerpání identifikačních údajů voliče, kdykoli bude potřeba je použít třeba při vyplnění voličského průkazu nebo sestavení výpisu voličů pro okrskovou volební komisi. U každého voliče budou vedeny specifické volební údaje, například že je zapsán k hlasování v zahraničí (takový zápis se automaticky promítne obci při tvorbě výpisu voličů pro okrskovou volební komisi, a nebude tudíž potřeba distribuovat údaje o „duplicitách“ dosavadním těžkopádným postupem). V seznamu se promítne i údaj o vydání voličského průkazu (to mimo jiné umožní, aby voličský průkaz mohl být voliči vydán kterémukoli obecním úřadem).

Zápis o hlasování ve zvláštním volebním okrsku bude údajem vedeným též v jednotném seznamu voličů nahrazujícím tedy zápis do zvláštního seznamu voličů u zastupitelského úřadu. Tento údaj bude aktivní pouze pro volby, v nichž lze hlasovat v zahraničí. V souladu s aktuálním vývojem výkladové praxe vycházejícím také ze zjištění veřejné ochránkyně práv

tudíž nebude zápis údaje o hlasování ve zvláštním volebním okrsku překážkou v hlasování v tuzemském „domovském“ volebním okrsku ve volbách do zastupitelstev obcí a krajů.

Zavedení voličů do volebních agend pod AIFO navíc umožní používání této agendové identifikace i v jiných modulech informačního systému správy voleb, například v registru kandidátních listin.

2.2.5 Elektronizace registračního řízení

Nový model řízení o registraci kandidátních listin založený na registru kandidátních listin je podrobně popsán v popisu věcného řešení v rámci hodnocení dopadů regulace (RIA).

Základními změnami oproti aktuální úpravě jsou:

- povinné užití on-line formuláře pro sestavení kandidátní listiny a odeslání dat do informačního systému (kandidátní listina může být poté potvrzena i v tištěné podobě, nevyžaduje, aby volební strany disponovaly prostředky prokázání elektronické identity),
- doručování volebním stranám prostřednictvím informačního systému,
- sjednocení pravidel registračního řízení,
- zjednodušení průběhu registračního řízení – např. odbouráním dosavadní šestidenní lhůty pro dodatečné změny v pořadí kandidátů a doplňování kandidátů,
- přímý výstup dat z registru do podkladů pro přípravu hlasovacích lístků,
- přímý přístup k údajům ze strany Českého statistického úřadu a Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí,
- usnadnění přístupu veřejnosti k údajům o registračním řízení (v rozsahu respektujícím meze veřejného zájmu na zpracování osobních údajů),
- usnadnění přístupu volebních stran k údajům o registračním řízení (nahlížení do spisu).

2.2.6 Distribuce hlasovacích lístků

Aktuální systém doručování hlasovacích lístků voličům je velmi neefektivní.

Prispívá k tomu několik skutečností:

- volební účast,
- faktický pobyt řady voličů mimo adresu trvalého pobytu, kam jsou jim lístky doručovány,
- řada voličů spoléhá na to, že si lístky opatří až ve volební místnosti.

Navrhuje se, aby hlasovací lístky již nebyly doručovány voličům do domácností, ale poskytovaly je až okrskové volební komise ve volebních místnostech.

Důvodem pro toto opatření je úspora papíru (zhruba 10 % dosavadního nákladu lístků a materiál na doručovací obálky) a finanční úspora (za doručovací obálky a obálkování hlasovacích lístků před distribucí voličům).

Informovanost voličů zajistí distribuce přehledů volebních stran do domácností. Tyto materiály v rozsahu cca 1 listu novinového formátu budou obsahovat informace o konání voleb, způsobu hlasování a o kandidujících subjektech a nebudou se doručovat v obálkách. Informace o volbách a kandidátech si voliči mohou opatřit též na internetu.

Doručování lístků do domácností musí zůstat zachováno u voleb do zastupitelstev obcí, kde složitost volebního systému a rozsah hlasovacích lístků hlavně ve větších městech neumožňuje mnoha voličům komfortní práci s hlasovacím lístkem až ve volební místnosti.

Poprvé by se hlasovací lístky nedoručovaly do domácností ve volbách vyhlášených v roce 2023.

2.2.7 Zrušení místní příslušnosti u vydávání voličských průkazů a zavedení možnosti změny volebního okrsku ad hoc

Výraznou modernizaci vyžaduje agenda voličských průkazů. Dnes musí volič žádat o voličský průkaz výlučně na svém obecním úřadu, tedy tam, kde má trvalý pobyt.

Nově bude možné (díky jednotnému seznamu voličů) požádat o voličský průkaz na portálu občana, písemně, nebo osobně u kteréhokoli obecního úřadu nebo zastupitelského úřadu a určit si úřad, kde si žadatel průkaz vyzvedne nebo který jej žadateli zašle.

Zavádí se také možnost jednorázové změny příslušnosti k volebnímu okrsku – jednodušší alternativa voličského průkazu pro případy, kdy volič předem ví, v kterém okrsku odlišném od jeho domovského bude hlasovat. I tento úkon bude možné provést online a bude možné si takto zvolit kterýkoli okrsek v příslušném volebním obvodu a v případě voleb, kde lze hlasovat v zahraničí, i zvláštní volební okrsek při zastupitelském úřadu.

2.2.8 Korespondenční hlasování

Korespondenční hlasování budou moci využívat pouze voliči evidovaní v zahraničí ve zvláštních volebních okrscích. Použije se ve volbách do Poslanecké sněmovny, volbách do Evropského parlamentu a při volbě prezidenta republiky. Jeho účelem je usnadnit dostupnost výkonu volebního práva českým občanům žijícím v zahraničí.

Součástí návrhu bude i zhojení citlivě vnímaného nedostatku – nemožnosti hlasovat v zahraničí ve volbách do Evropského parlamentu.

Korespondenční hlasování spočívá na principu dvou obálek – doručovací a úřední.

Volič na svoji žádost obdrží od zastupitelského úřadu sadu materiálů – identifikační lístek, doručovací obálku a úřední obálku. Hlasovací lístek si volič vytiskne z internetu a vloží do úřední obálky. Úřední obálku a s ní (nikoli v ní) také identifikační lístek vloží volič do doručovací obálky. Zásilku odešle zastupitelskému úřadu, který přijaté doručovací obálky předá v den voleb zvláštní okrskové volební komisi. Komise po ukončení hlasování, dříve než otevře volební schránku, otevírá doručovací obálky. Podle identifikačních lístků označí ve výpisu ze seznamu voličů, kdo hlasoval korespondenčně. Identifikační lístky odloží stranou a úřední obálky vhodí do volební schránky, aby se smísily s úředními obálkami z prezenčního hlasování. Poté se teprve otevírá volební schránka a začíná sčítání hlasů.

Poprvé bude možné hlasovat korespondenčně ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2021.

2.2.9 Hlasování v předstihu

Hlasování v předstihu má přímou souvislost s úpravou jednodenních voleb. Kompenzuje výpadek jednoho volebního dne (byť se počítá s tím, že celková doba hlasování ve volebním dni bude součtem hodin odpovídat rozsahu hlasování ve dvou dnech podle stávající úpravy).

Hlasování v předstihu sice využívá systém dvou obálek (viz 2.2.8), uskutečňuje se však prezenčně u obecních úřadů. Doručovací obálky otevírá až okrsková volební komise.

Hlasovat v předstihu může volič u svého obecního úřadu (nebo u jakéhokoli obecního úřadu ve svém volebním obvodu, má-li volič voličský průkaz). Zákon uloží obecním úřadům, aby umožnily voličům hlasovat v předstihu ve středu týdne, v němž proběhnou volby, a to v průběhu dvou až pěti hodin určených k tomu obecním úřadem.

2.2.10 Podpora výkonu volebního práva osobami se zdravotním postižením

V zákoně budou precizována podpůrná opatření v podobě asistence ve volební místnosti.

Voličům se zdravotním postižením (ale nejen jim) také zákon umožní opatřit si hlasovací lístky u obecního úřadu předem, aby se mohli na hlasování v klidu připravit a nemuseli se potýkat s hlasovacím lístkem až ve volební místnosti.

Při konzultacích Ministerstva vnitra s organizacemi podporujícími osoby se zdravotním postižením zazněl požadavek na zrušení překážky ve výkonu aktivního volebního práva spočívající v omezení svéprávnosti. Tato překážka zatím zůstane zachována, avšak do budoucna je na místě vést diskusi a zkoumat možnosti jejího odstranění.

Ministerstvo vnitra zpracovalo v souladu s kapitolou 4.15, úkolem č. 15.5 Národního plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období let 2015-2020 Analýzu proveditelnosti odstranění překážky výkonu volebního práva osob se zdravotním postižením z důvodu omezení jejich svéprávnosti v návaznosti na zahraniční zkušenosti. Analýza vychází z mezinárodněprávní úpravy, zohledňuje tuzemskou úpravu volebního práva a judikaturu českých soudů a přihlíží též k situaci v členských státech Evropské unie.

Ukázalo se, že právní úprava ve většině členských států obsahuje překážky, které ať již částečně nebo zcela vylučují osoby se zdravotním postižením mentálního charakteru z realizace jejich volebního práva, rozhodne-li o tom soud. Pouze tři státy (Rakousko, Spojené království a Švédsko) nemají ve své právní úpravě takovouto překážku v realizaci volebního práva. V případě pěti členských států existuje právní úprava rozlišující realizaci a výkon aktivního a pasivního volebního práva. Částečnou překážku má definovanou sedm států.

Ministerstvo vnitra také oslovilo prostřednictvím krajských úřadů jednotlivé obecní úřady, které vedou stále seznamy voličů, s žádostí o údaje, kolik evidují voličů s překážkou výkonu volebního práva spočívající v omezení svéprávnosti k výkonu práva volit. Z tohoto průzkumu vyplynulo, že překážka ve výkonu aktivního volebního práva se v roce 2019 týkala celkem 10 309 osob. Jedná se o osoby, u nichž soud ve svém rozhodnutí výslovně konstatoval nesvéprávnost k výkonu práva volit a toto rozhodnutí se dostalo až k obecnímu úřadu, který provedl odpovídající poznámku ve svém stálém seznamu voličů (ke vzniku překážky

aktivního volebního práva nepostačuje obecné omezení svéprávnosti, ale výrok v rozhodnutí soudu musí být vztažen právě a explicitně k volebnímu právu).

Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti připraví metodiku k podmínkám omezení výkonu volebního práva u osob s mentálním postižením. Metodika bude vycházet z toho, že hendikep sám o sobě neznamená omezení ve výkonu volebního práva. O omezení svéprávnosti může soud rozhodnout v krajních případech, kdy by volič byl zcela nezpůsobilý pochopit, že hlasuje, a hrozilo by mu, že se stane předmětem zneužití třeba z důvodu závislosti. Zároveň metodika zohlední praxi organizací podporujících osoby s duševním hendikepem. Hendikepovaným voličům se dostává pomoc např. v podobě poučení o významu voleb a způsobu hlasování nebo pomoc asistenta přímo ve volební místnosti, což rovněž zužuje množinu osob, kterých by se ve výsledku mělo omezení svéprávnosti dotýkat.

2.2.11 Financování státní správy voleb

Stávající systém financování nákladů na volby ze státního rozpočtu je založen na dotačních mechanismech. Ministerstvo financí na základě údajů od volebních orgánů zasílá finanční prostředky krajským úřadům. Ty je dále rozdělují obcím. Takto jsou financovány výdaje obcí na nároky členů okrskových volebních komisí a na ostatní náklady (např. náklady na volební místnost, roznos volebních tiskovin voličům a na vlastní činnost úřadu).

Prostředky jsou účelově vázané a obce je prokazují a vypořádávají se státním rozpočtem prostřednictvím krajských úřadů. Výdaje, na jejichž pokrytí obci dotace nepostačuje, Ministerstvo financí další dotací obcím po prokázání a vypořádání dofinancuje. Tento systém, byť obsahuje důležité speciální prvky oproti obecné právní úpravě rozpočtových pravidel, zatím nemá ve volebních zákonech dostatečně zřetelný normativní základ. Předkládaný zákon tudíž představuje krok vpřed již tím, že financování státní správy voleb upravuje a vytváří potřebný prostor právní jistoty.

Při přípravě bylo zvažováno také částečné odstranění účelové vázanosti finančních prostředků. Ukázalo se však, že upravit část dotací obcím jako dotace poskytované paušální částkou by vedlo k větší nákladnosti systému a zároveň by paradoxně působilo riziko podfinancování řady obcí. Znemožnilo by se tím totiž ex post dofinancování uznatelných výdajů, na které obcím dotace nestačily, z dotací vrácených jinými obcemi.

V systému, kde se poskytuje každé obci částka např. 50 000 Kč (částka je uvedena pro ilustraci, nevychází ze skutečnosti) a nevyčerpané prostředky se musejí vracet s možností předisponovat je k jiné obci, bude ve výsledku uspokojena obec se skutečnými náklady 40 000 Kč a zároveň obec se skutečnými náklady 60 000 Kč (rozdíly mohou být důvodné, kvůli různým místním podmínkám). Naproti tomu v systému, kde by byly prostředky poskytované paušální částkou a nezúčtovávaly se, budou mít sice ekonomové u obcí a krajských úřadů méně administrativy, avšak obec s výdaji 60 000 Kč je bude muset dofinancovat ze svého. Ledaže by došlo ke zvýšení částky na obec na 60 000 Kč (tedy k nárůstu výdajů státního rozpočtu o 20%).

Hlavním důvodem, proč zákon setrvává u financování zúčtovatelnými dotacemi, je tedy zaručit obcím, že jejich výdaje vynaložené účelně a hospodárně na volby budou ze státního rozpočtu uhrazeny.

2.2.12 Pilotní ověřování strojového sčítání hlasů

Účelem ustanovení o strojovém sčítání hlasů je vytvořit prostor pro testování této metody, která zatím není v prostředí Evropské unie dostatečně prověřená. Z tohoto důvodu se nezavádí metoda strojového sčítání plošně a není integrována do ustanovení zákona o správě voleb průběžně. Upravuje se toliko režim testování tohoto nástroje. Počítá se s ověřením strojového sčítání v testovacím režimu na území jednoho pověřeného obecního úřadu. Konkrétní volby (dobu) i místo provedení testování určí prováděcí právní předpis. Úprava na úrovni zákona je nezbytná jednak proto, že se vyžaduje účast skutečných okrskových volebních komisí (podmínky by neměly být laboratorní), a tedy tento úkol volebních komisí musí mít oporu v zákoně. Druhým důvodem je vytvoření zákonného základu pro mandatorní výdaje ze státního rozpočtu.

Zvážit zavedení strojového sčítání hlasů a kvalifikovaně posoudit jeho realizovatelnost je žádoucí z následujících důvodů:

- strojové sčítání může významně ulehčit okrskovým volebním komisím, na které jinak bude dopadat práce se sčítáním hlasů po skončení hlasování, která v případě zavedení jednodenního hlasování bude probíhat v nočních hodinách (oproti dosavadnímu stavu, kdy sčítání hlasů začíná po 14. hodině v sobotu, je tato potřeba naléhavější),
- s předchozím důvodem souvisí i větší závažnost obecné potřeby snižovat chybovost sčítání hlasů. I když je chybovost okrskových volebních komisí v České republice v posledních letech vytrvale snižována, nelze ji zcela eliminovat a noční sčítání hlasů zde navíc bude působit opačným směrem - únava členů komise bude novým zdrojem chybovosti,
- ověření strojového zpracování hlasovacích lístků může být předstupněm pro ověření možnosti strojové úpravy hlasovacích lístků voličem – na technickém zařízení ve volební místnosti se zabezpečeným papírovým výstupem (tento stupeň modernizace volebního procesu by přinesl další úspory v personálních nákladech i v nákladech na výrobu a distribuci volebních materiálů).

Testování strojového sčítání by mělo poskytnout nepostradatelná a jinak nedostupná data o skutečné technické, personální a časové náročnosti procesu v podmínkách České republiky, prověřit technické parametry hardware (sčítacích strojů), které stanoví Ministerstvo vnitra vyhláškou, i programového vybavení, jehož přípravou a servisem bude pověřen Český statistický úřad.

Následně lze přistoupit k legislativním krokům, které podle výsledků testování buď prodlouží testovací fázi, nebo rozšíří působnost strojového sčítání v rámci jednoho druhu voleb, nebo je ukotví napevno, popřípadě rozšíří na další druhy voleb.

Strojové sčítání hlasů se neplánuje pro hlasování v zahraničí, kde tento mechanismus vzhledem k existenci vždy jediné volební komise u zastupitelského úřadu postrádá význam.

2.3 Účinnost a přechodná období

Účinnost zákona se navrhuje dnem 1. ledna 2021. Některé důležité změny, které zákon přinese, se však v praxi promítnou až později.

Zákon stanovuje následující přechodná období:

- obecné přechodné období, které je obvyklé u všech volebních zákonů a jejich novel – zákon se použije na volby vyhlášené až po dni nabytí jeho účinnosti, tedy po 1. lednu 2021;
- přechodné období pro vytvoření seznamu voličů – Ministerstvo vnitra do 31. prosince 2021 vytvoří seznam voličů a naplní jej údaji. Zastupitelské úřady prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí poskytnou Ministerstvu vnitra součinnost při vyznačení údajů o hlasování ve zvláštním volebním okrsku u voličů zapsaných ve zvláštních seznamech voličů. Do vytvoření seznamu voličů se používají dosavadní seznamy;
- přechodný režim evidence hlasování v předstihu a korespondenčního hlasování – ve volbách vyhlášených před 1. lednem 2022 se budou údaje o korespondenčním hlasování a hlasování v předstihu zaznamenávat v dosavadních zvláštních seznamech voličů a stálých seznamech voličů;
- přechodné období pro zavedení registru kandidátních listin a aplikaci změn v registračním řízení a zavedení registru okrskových volebních komisí a nástroje ePetice - poprvé se tyto nástroje použijí v řádných volbách do zastupitelstev obcí v roce 2022. Do té doby se registrační řízení a ustavování okrskových volebních komisí řídí dosavadními právními předpisy;
- přechodné období pro zavedení změn v distribuci hlasovacích lístků – ve všech volbách vyhlášených do 31. prosince 2022 budou hlasovací lístky doručovány voličům do domácností. Počínaje volbami vyhlášenými v roce 2023 již budou hlasovací lístky k dispozici ve volebních místnostech, nebo na obecních úřadech, ale do domácností se s výjimkou voleb do zastupitelstev obcí doručovat nebudou;
- přechodné období pro zavedení nového systému financování dekoncentrované státní správy voleb – do té doby se na financování použijí dosavadní pravidla.

2.4 Dopady navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Vztah k zákazu diskriminace má předkládaný zákon v následujících dílčích oblastech:

- Rozšiřuje se možnost hlasovat ze zahraničí i na volby do Evropského parlamentu a umožňuje se hlasovat v zahraničí korespondenčně. Odstraňuje se tím nedůvodné rozdílné zacházení s voliči podle místa pobytu.
- Nemožnost hlasovat korespondenčně v případě voličů nepobývajících v zahraničí (kteří nemají v seznamu voličů zastupitelským úřadem zapsaný příznak hlasování ve zvláštním volebním okrsku) nezakládá diskriminaci těchto voličů, neboť dostupnost volebních místností v tuzemsku je dostatečná a v tuzemsku lze případně využít i hlasování v předstihu. Zavedení korespondenčního hlasování jen pro určitou skupinu voličů, zde tudíž není diskriminační, ale představuje přiměřené opatření ke kompenzaci obtížnějšího přístupu výkonu volebního práva českým voličem pobývajícím v cizině.

- Voličům, kteří mají zapsán v seznamu voličů údaj o hlasování ve zvláštním volebním okrsku, již nebude zákon znemožňovat hlasovat v tuzemsku ve volbách, v nichž v zahraničí hlasovat nelze. Odpadne tak nedůvodná administrativní překážka výkonu volebního práva.
- Zákon sice staví do popředí elektronizaci výkonu volebních agend, neztěžuje tím však přístup k výkonu volebního práva. V registračním řízení se požaduje vyplnění online formuláře v registru kandidátních listin v uživatelském účtu vytvářeném a přístupným zmocněnci volební strany na základě prokázání elektronické identity. Zřízení uživatelského účtu a jeho používání je založeno na běžně dostupných prostředcích, jejichž opatření a využití lze po subjektech usilujících o kandidaturu do orgánů veřejné moci rozumně požadovat. Pokud jde o prostředky autentizace podání, zákon vedle moderních metod prokazování elektronické identity nadále připouští potvrzení kandidátní listiny v listinné podobě.
- Návrh zákona je neutrální, pokud jde o rovnost mužů a žen. Neobsahuje ustanovení, která by zakládala, byť jen nepřímo, rozdíly v právním postavení žen a mužů nebo v podmínkách vymáhání práv a plnění povinností.

3. Vysvětlení nezbytnosti navrhované úpravy v jejím celku

Obecně vzato, pravidla výkonu pasivního i aktivního volebního práva musejí být upravena zákonem. Z výhrady zákona nelze slevit, a tedy nepřipadá v úvahu ponechat některé podstatné součásti regulace volebních procesů mimoprávním normativním systémům.

Pokud jde o otázku proč přeskupit stávající právní úpravu a podstatně ji v její administrativní části měnit, skýtají odpověď již shora uvedená pojednání.

Především je potřeba modernizovat prostředky správy voleb. To obnáší hlavně elektronizaci sestavování seznamů voličů a registračního řízení. Správa voleb dosud spočívá na využití metody „tužka – papír“, popřípadě na off-line řešeních s pouze příležitostným využitím nástrojů e-governmentu.

Patří se ovšem podotknout, že toto tvrzení je zobecněním vycházejícím z průměrného (a nejčastěji zastoupeného) vzorku volebních orgánů – obecních úřadů malých a středních obcí. V prostředí zejména statutárních měst a samozřejmě na úrovni krajských úřadů se situace poněkud liší. Tyto volební orgány již byly silou okolností vedeny k tomu, aby volební agendy elektronizovaly. Postupovaly však po vlastní linii v rozumné snaze automatizovat vedení poměrně rozsáhlých databází, aniž by tyto snahy mohly znamenat systémovou změnu ve správě voleb jako celku.

Nic to tedy nemění na faktu, že správa voleb je nyní v principu prosta elektronizace. Proto zde nastupuje nový informační systém správy voleb, jenž by měl všem volebním orgánům poskytnout jednotné databáze a jednotná rozhraní pro vyřizování volebních věcí.

Na straně voliče je potom přínos informačního systému také zřejmý, zejména pokud jde o možnosti on-line vyřizování žádostí o voličské průkazy, popřípadě změny volebního okrsku ad hoc, a to bez svazující místní příslušnosti obecních úřadů.

Významným prvkem modernizace je též zavedení jednodenního hlasování a s ním spojené možnosti hlasovat v předstihu. Voličům pobývajícím v zahraničí zákon vyjde vstříc důrazně poptávaným korespondenčním hlasováním.

Revizi potřebuje také systém financování správy voleb.

Zákon by měl rovněž umožnit otestování strojového sčítání hlasů jako možné metody snížení chybovosti při zjišťování výsledků voleb.

Změna právní úpravy je nezbytná i s ohledem na odůvodněnou vytrvalou poptávku po větší systematickosti volebního práva.

Je zřejmé, že vyhovět právě uvedeným nárokům nelze jinak než právě přijetím nového zákona. Legislativní metoda spočívající v přípravě samostatného zákona o správě voleb skýtá tu výhodu, že separuje téma administrativně technické od politicky citlivé úpravy volebních systémů, aniž by však zákon o správě voleb přestal být zákonem volebním ve smyslu čl. 40 Ústavy. Zákon o správě voleb proto musí být schválen Poslaneckou sněmovnou i Senátem. Navrhovanou úpravou se tudíž nesnižuje úroveň legitimacy této části volebního práva.

4. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Návrh zákona je v souladu s Ústavou České republiky a Listinou základních práv a svobod.

Zásady voleb do obou komor Parlamentu České republiky jsou upraveny v Ústavě, v člancích 16, 17, 18, 19 a 20. Posledně citovaný čl. 20 Ústavy předpokládá, že další podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb a rozsah soudního přezkumu stanoví zákon.

Dále čl. 54 odst. 2, čl. 56 a čl. 58 se věnuje volbě prezidenta s tím, že čl. 58 rovněž odkazuje na zákon, který stanoví další podmínky výkonu volebního práva při volbě prezidenta republiky, jakož i podrobnosti navrhování kandidátů na funkci prezidenta republiky, vyhlášení a provádění volby prezidenta republiky a vyhlášení jejího výsledku a soudní přezkum.

Čl. 102 Ústavy pak upravuje volební zásady a funkční období zastupitelstev územních samosprávních celků.

Zákon o správě voleb se citovaných pravidel ústavního pořádku dotýká jen z části. Základní pravidla výkonu volebního práva totiž zůstávají pro jednotlivé druhy voleb ve volebních zákonech a podstatně se nemění. Volební zákony tedy nadále určují, kdo je voličem, kdo smí kandidovat, kdo je volební stranou (tedy může podat kandidátní listinu), jak se hlasuje a jak se z počtu odevzdaných hlasů zjistí výsledek voleb a případně jak se rozdělí mandáty.

Zákon o správě voleb upravuje procesy, v nichž se výše uvedená pravidla naplňují – například jak se spravuje seznam voličů, jakým způsobem se podává kandidátní listina, co patří k vybavení volební místnosti, jak se ustavují volební komise nebo jak se nakládá s volební dokumentací.

Tato úprava samozřejmě může mít dopady zejména na podmínky přístupu k výkonu pasivního a aktivního volebního práva. Výchozím principem přípravy zákona proto bylo

nezakládat zde nedůvodné překážky a naopak vytvářet nové prostředky naplňování volebního práva:

- v případě aktivního volebního práva se usnadňuje přístup k získání voličského průkazu a volič bude mít k dispozici i další možnosti, jak hlasovat, nemůže-li přijít ve volební den do své volební místnosti (buď může zvolit jiný volební okrsek, nebo může využít hlasování v předstihu); pro voliče v zahraničí bude upraveno korespondenční hlasování; zákon také zachovává právo voliče domáhat se ve věcech seznamu voličů ochrany u soudu;
- realizace pasivního volebního práva se odvíjí od podmínek podání kandidátní listiny a průběhu registračního řízení; pro podání kandidátní listiny bude nově vyžadováno užití elektronického formuláře, tato metoda však je nastavena tak, aby nezakládala překážky kandidatury. Registrační řízení je nadále spojeno s propadnými lhůtami a jsou vyloučeny řádné opravné prostředky. Obě tato poměrně striktní opatření jsou odůvodněna zvláštní povahou řízení a nepřekročitelností lhůt volebního procesu. Registrační řízení nadále může být předmětem soudního přezkumu

Z Listiny základních práv a svobod je třeba poukázat zejména na čl. 21, podle kterého mají občané právo podílet se na správě veřejných věcí svobodnou volbou svých zástupců.

Návrh důsledně respektuje ústavní principy svobody kandidatury (občané v souladu s čl. 21 odst. 4 Listiny základních práv a svobod mají za rovných podmínek přístup k voleným a jiným veřejným funkcím), svobodné volby zástupců v zákonodárných sborech a orgánech samosprávy a volnou soutěž politických stran v souladu s čl. 5 Ústavy a čl. 22 Listiny základních práv a svobod (zákonná úprava všech politických práv a svobod a její výklad a používání musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti). Zákon neomezuje svobodnou politickou soutěž. Pravidla registračního řízení jsou dostatečně otevřená a nepředstavují ani nepřímý zdroj selekce mezi volebními stranami. Instituty jako volební kauce jsou upraveny volebními zákony, nikoli zákonem o správě voleb a neodporují ústavnímu pořádku, jak také potvrdila judikatura Ústavního soudu.

V této souvislosti nelze rovněž pominout, že zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky.

Patří se zmínit také čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod upravující právo na soudní ochranu. Zatímco právo na řádný opravný prostředek ve správním procesu není v ústavněprávní rovině upraveno, právo na soudní ochranu Listina základních práv a svobod zaručuje a předkládaný zákon je i v tomto ohledu ústavně konformní.

5. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie a judikaturou soudních orgánů Evropské unie

Návrh není s právem EU ani s judikaturou soudních orgánů Evropské unie v rozporu.

Volební právo jako jedno ze základních politických práv je zakotveno již v primárním právu EU. Konkrétně se jedná zejména o čl. 20 odst. 2 písm. b) a čl. 22 Smlouvy o fungování Evropské unie a čl. 39 odst. 1 a čl. 40 Listiny základních práv Evropské unie, podle kterých

má každý občan Unie právo volit a být volen ve volbách do Evropského parlamentu a v obecních volbách v členském státě, v němž má bydliště, za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu.

Sekundární právní předpisy EU vztahující se k volbám do Evropského parlamentu jsou:

- Akt ve znění Rozhodnutí Rady ze dne 25. června 2002 a ze dne 23. září 2002, kterým se mění Akt (2002/772/ES, Euratom), a ve znění Rozhodnutí Rady (EU, Euroatom) 2018/994 ze dne 13. července 2018,
- Směrnice 93/109/ES, kterou se stanoví pravidla pro výkon práva volit a být volen ve volbách do Evropského parlamentu občanů Unie, kteří mají bydliště v některém členském státě a nejsou jeho státními příslušníky, ve znění Směrnice Rady 2013/1/EU ze dne 20. prosince 2012.

Sekundárním předpisem EU vztahujícím se k volbám do zastupitelstev obcí je pak Směrnice 94/80/ES, kterou se stanoví pravidla pro výkon práva volit a práva být volen v obecních volbách pro občany Unie s bydlištěm v členském státě, jehož nejsou státními příslušníky.

Návrh zákona většinou přebírá úpravu z jednotlivých dosavadních volebních zákonů (např. informování voličů ze strany obecních úřadů o podmínkách hlasování, možnost uveřejnit výsledky voleb ve volbách do Evropského parlamentu až po uzavření poslední volební místnosti na území EU, soudní ochrana ve věcech registrace či zápisu voličů do seznamu voličů), které již v minulosti adaptovaly všechny výše uvedené právní předpisy EU.

Nad rámec současné právní úpravy se pak zavádí:

- Možnost korespondenčního hlasování a hlasování v předstihu. Zavedení těchto alternativních forem hlasování navazuje na Rozhodnutí Rady (EU, Euroatom) 2018/994 ze dne 13. července 2018, kterým se mění Akt o volbě členů Evropského parlamentu ve všeobecných a přímých volbách, podle kterého *„Členské státy mohou ve volbách do Evropského parlamentu poskytnout možnost hlasování s předstihem, korespondenčního hlasování a elektronického a internetového hlasování. Pokud tak učiní, přijmou opatření, která jsou dostatečná zejména k zajištění spolehlivosti výsledku, tajnosti hlasování a ochrany osobních údajů v souladu s použitelným právem Unie.“* a *„Členské státy mohou v souladu se svými vnitrostátními volebními postupy přijmout nezbytná opatření, která těm jejich občanům, jež pobývají ve třetích zemích, umožní hlasovat ve volbách do Evropského parlamentu.“*
- Jiný způsob zveřejňování některých informací v návaznosti na nový informační systém správy voleb. Informační systém slouží mj. i jako veřejný portál. Konkrétně zde budou uveřejňovány některé informace, které byly doposud k dispozici pouze v tištěné podobě. Příkladem je i informace o základních zásadách hlasování ve volbách do Evropského parlamentu dostupná ve všech jazycích členských států. Ta je dle současné právní úpravy na požádání fyzicky k dispozici voličům na obecním a krajském úřadě a dále je i náležitostí volebních místností. Nově bude informace ve všech jazykových mutacích uveřejňována pouze v informačním systému, tak aby byla volně a bez omezení k dispozici. Ve volební místnosti pak postačí její uveřejňování pouze v českém, anglickém, německém a francouzském jazyce.

- Automatický zápis do seznamu voličů pro volby do zastupitelstev obcí pro cizince, jimž volební právo přiznává mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv (v současné době pouze občané jiných členských států EU). Návrh zákona nemění podmínky volebního práva, tedy okruh voličů zůstává stejný jako dle současné právní úpravy. Rozdíl představuje pouze skutečnost, že pro výkon volebního práva těchto cizinců není nutné, aby cizinec aktivně sám požádal o zápis. Toto opatření je v souladu s čl. 7 odst. 3 směrnice 94/80/ES, podle kterého členské státy, ve kterých není účast povinná, mohou stanovit zápis voličů do seznamu voličů z moci úřední, a je zakotveno i v dalších členských státech (například Slovensko, Německo, Maďarsko, Malta, Litva, Estonsko, Švédsko, Finsko).

Ve zbylém rozsahu není návrhem zákona do právního řádu ČR zapracovááno právo EU.

6. Zhodnocení souladu navrhované úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaná právní úprava je rovněž v souladu s mezinárodními úmluvami, s Mezinárodním paktem o občanských a politických právech (vyhlášený pod č. 120/1976 Sb.), čl. II Úmluvy o politických právech žen (vyhlášená pod č. 46/1955 Sb.), čl. 7 Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen (vyhlášená pod č. 62/1987 Sb.), s čl. 3 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod (sdělení federálního Ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.), s čl. 3 Evropské charty místní samosprávy (vyhlášená pod č. 181/1999 Sb.).

Zvláštní pozornost zasluhuje Úmluva o právech osob se zdravotním postižením vyhlášená pod č. 10/2010 Sb. m. s. (dále jen „Úmluva“), která upravuje podmínky výkonu politických práv zdravotně postižených osob. Úmluvu přijalo dne 13. prosince 2006 Valné shromáždění OSN. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 28. října 2009. V jejím článku 29 (*Účast na politickém a veřejném životě*) se uvádí, že státy, které jsou smluvní stranou této Úmluvy, zaručí osobám se zdravotním postižením politická práva a příležitost užívat tato práva na rovnoprávném základě s ostatními.

Návrh zákona o správě voleb navazuje na čl. 29 Úmluvy v těchto ohledech:

- zpřesňuje pravidla pro asistenci ve volební místnosti – odstraňuje některá neúčelná omezení, mimo jiné nevyžaduje, aby asistent měl aktivní volební právo v daném druhu voleb, a nevyklučuje nově ani, aby asistenci poskytl člen okrskové volební komise (o čemž se však musí provést záznam); asistence se pak umožňuje i osobám, které ji potřebují z jakéhokoli legitimního důvodu, tedy i osobám, které sice mohou číst a psát a nejsou omezené v pohybu, ale třeba mají v důsledku duševní choroby ztíženou schopnost zvládnout pro ně neobvyklou situaci ve volební místnosti; zákon zdůrazní vázanost asistenta pokyny voliče a mlčenlivost asistenta,
- v návaznosti na zrušení distribuce hlasovacích lístků do domácností umožňuje voličům zajistit si hlasovací lístky u obecního úřadu již ve dnech, kdy bude probíhat hlasování v předstihu; volič tím nepřijde o možnost seznámit se s hlasovacími lístky v klidu doma, což je nezbytné zejména u voličů se zrakovým postižením; obecní úřad však nebude

evidovat důvod ani příjemce hlasovacích lístků a nebude dotčeno voličovo právo obdržet lístky ještě ve volební místnosti,

- umožňuje hlasování do přenosné volební schránky i v blízkosti volební místnosti v případě, že by nebyl fyzicky možný přístup voliče do volební místnosti (do budoucna však má být především systémově podporována dostupnost volebních místností pro zdravotně postižené – přispějí k tomu také veřejně dostupné informace o přístupnosti volebních místností a možnost změnit si ad hoc volební okrsek, kdy jedním z kritérií výběru jiného okrsku může být právě voličova potřeba bezbariérového přístupu do volební místnosti),
- ukládá Ministerstvu vnitra zveřejňovat v informačním systému správy voleb informace o bezbariérové přístupnosti volebních místností,
- ukládá Ministerstvu vnitra zveřejňovat v informačním systému správy voleb zásady hlasování v českém znakovém jazyce.

Jde-li o svéprávnost osob se zdravotním postižením, doznává nahlížení na ni v posledních letech v České republice významného posunu. Namísto úplného zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům upravuje občanský zákoník omezení svéprávnosti a v § 55 odst. 1 stanovuje:

„K omezení svéprávnosti lze přistoupit jen v zájmu člověka, jehož se to týká, po jeho zhlédnutí a s plným uznáváním jeho práv a jeho osobní jedinečnosti. Přitom musí být důkladně vzaty v úvahu rozsah i stupeň neschopnosti člověka postarat se o vlastní záležitosti.“

K omezení svéprávnosti tedy nesmí docházet například ve prospěch veřejnosti, nebo z důvodu ochrany osob blízkých. Zároveň se v § 55 odst. 2 stanovuje, že omezit svéprávnost člověka lze jen tehdy, hrozila-li by mu jinak závažná újma a nepostačí-li vzhledem k jeho zájmům mírnější a méně omezující opatření.

Garance naplňování Úmluvy ve vztahu k osobám, jejichž zdravotní postižení zavdává příčinu k možnému omezení svéprávnosti, tudíž spočívá především v kvalitě samotné občanskoprávní úpravy omezení svéprávnosti a rozhodovací praxe soudů.

V prvním plánu se zde tudíž naplňování Úmluvy neodehrává na úrovni volebního práva, nýbrž při aplikaci občanského zákoníku a Úmluvy v rozhodovací praxi soudů.

Teprve ve druhém sledu jde o otázku volebního práva. Tato otázka však nezahrnuje samotnou existenci překážky ve výkonu volebního práva. O překážce totiž má rozhodovat soud. Věcí volební legislativy a praxe volebních orgánů je zajistit takovou organizaci voleb, v níž bude realizace volebního práva znemožněna právě a pouze v případech indikovaných soudem.

Legitimita překážky výkonu volebního práva spočívající v omezení svéprávnosti byla potvrzena sjednocujícím stanoviskem Nejvyššího soudu (Cpjn 23/2016 ze dne 15. 2. 2017), které odkazuje i na dřívější nálezy Ústavního soudu s tím, že existence této překážky se pohybuje i v intencích toho, co judikoval Evropský soud pro lidská práva.

Důležitá jsou následující hlediska:

- jde o omezení stanovené zákonem,
- omezení musí být založeno na výslovném rozhodnutí soudu po posouzení individuálního případu a

- musí být respektován princip proporcionality.

Lze uzavřít, že mezi opatření nezbytná k naplňování Úmluvy v oblasti volebního práva voličů s omezenou svéprávností v České republice nepatří případné zrušení překážky ve výkonu volebního práva jako takové, ale naopak patří sem a nelze tedy opomenout dvě základní linie:

- rozhodovací praxi soudů zastřešenou sjednocujícím stanoviskem Nejvyššího soudu;
- nastavení systému seznamů voličů a praxi volebních orgánů; zavedení jednotného seznamu voličů a souvisejících pravidel zápisů překážek ve výkonu práva volit zajistí, že praxe volebních orgánů bude striktně ověřitelná, a především poskytne jistotu, že je tato praxe konzistentní s rozhodovací praxí soudů.

Návrh zákona není s výše citovanými mezinárodními smlouvami v rozporu.

7. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

Návrh zákona má dopady zejména na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty (viz 7.1) a dále dopady na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny (viz 7.2).

Dopady na podnikatelské prostředí a na životní prostředí návrh zákona nemá.

7.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Dopady na státní rozpočet a rozpočty územních samosprávných celků jsou posouzeny ve vztahu k jednotlivým institutům zaváděným v novém zákoně o správě voleb.

Na tato posouzení navazuje tabulkové shrnutí (7.1.8).

7.1.1 Zavedení jednodenního hlasování

S redukcí hlasování na jeden volební den bývají spojeny úvahy o finančních úsporách. Ty budou důležitější, zejména tam, kde jsou volební místnosti zajišťovány formou pronájmu.

Je však potřeba počítat s tím, že zkrácení voleb do jednoho dne zároveň obnáší prodloužení času pro hlasování v tomto volebním dni, například od 7 do 21 hodin. Celková doba hlasování, počítáno na hodiny, by tudíž byla stejná jako nyní v součtu dvou volebních dnů.

Nesníží se proto třeba náklady na odměny členů okrskových volebních komisí. Také doba využití volební místnosti se dramaticky nesníží. Po ukončení hlasování je navíc potřeba počítat i s časem na sčítání hlasů, které bude probíhat do nočních hodin.

Dílní úspory v rozpočtech obcí budou na druhé straně konzumovány mírně zvýšenými náklady na zajištění hlasování v předstihu. Vzhledem k tomu, že se obcím umožňuje načasovat hlasování na úřední hodiny a mohou pro zajištění hlasování v předstihu využít vybavení pro volební místnosti (např. zástěnu, volební schránku), jsou tyto náklady relativně nízké. Je potřeba počítat zejména s přítomností zaměstnance obce na obecním úřadu po dobu dvou až pěti hodin ve středu volebního týdne a dále s náklady na rozdělení obálek odevzdaných v předstihu mezi volební komise, má-li obec více volebních okrsků. Vyčíslení těchto nákladů vychází na cca 3000 Kč na obec. V případě obcí s velkým počtem volebních okrsků může být potřeba také zajištění dalších prostor pro hlasování v předstihu a náklady mohou být vyšší. Celkové zatížení rozpočtů obcí hlasováním v předstihu by však nemělo v souhrnu přesáhnout 20 mil. Kč na jedny volby.

7.1.2 Revize pravidel tvorby volebních okrsků

Zákon o správě voleb ruší standardizovaný počet voličů na volební okrsek a uvolňuje pravidla pro změny volebních okrsků tak, aby obce mohly okrsky změnit. Ke změnám budou obce vedeny hlavně zmírněním dopadů obtížného shánění členů okrskových volebních komisí.

Pokud by se podařilo snížit počet volebních okrsků například o 1000, představovalo by to také pro státní rozpočet úsporu, a to zhruba 11,8 mil. Kč pro jedny jednokolové volby bez souběhu.

7.1.3 Informační systém správy voleb

V současnosti se připravuje globální architektura ISSV. Od tohoto řešení se bude odvíjet také kalkulace nákladů. Předběžný odhad čítá přibližně 100 až 200 mil. Kč na vytvoření celého ISSV, včetně nezbytných úprav systému CzechPOINT, které jsou odhadovány na cca 2 mil. Kč, a dále zhruba 20 mil. Kč ročně na jeho provoz a udržování. Vzhledem k tomu, že ISSV bude systémem kritické infrastruktury, je možné, že se do ceny promítnou ještě další nároky na kybernetickou bezpečnost. Ministerstvo vnitra proto již do roku 2021 v rámci strategie Digitální Česko požaduje do svého rozpočtu částku 100 mil. Kč. Míra jejího čerpání v roce 2021, případný převod do dalších let a navýšení rozpočtu se budou vyvíjet v závislosti na precizaci technického řešení naplňujícího věcné zadání podle předkládaného návrhu zákona.

7.1.4 Distribuce hlasovacích lístků

Výroba a distribuce hlasovacích lístků v současnosti přijde státní rozpočet na cca 60 mil. Kč na jedny volby (jako příklad slouží volby do Evropského parlamentu v roce 2019). Z toho 7 mil. Kč připadá na doručovací (modré) obálky. Další 8 mil. Kč připadá na tisk cca 2,5 milionu sad hlasovacích lístků, které se doručují do volebních místností (zatímco 8,5 milionu sad se vyrábí pro distribuci voličům).

Nedoručovat hlasovací lístky všem voličům a doručovat pouze přehled volebních stran do domácností znamená ušetřit prostředky na doručovací obálky. Prostředky na výrobu 2,5

milionů sad hlasovacích lístků (rezerva pro volební místnosti, do nichž by se nově doručovalo 8,5 milionů sad původně distribuovaných přímo voličům) by byly z větší části využity na výrobu přehledů volebních stran pro domácnosti (úspora ze samotného tisku hlasovacích lístků by pak činila cca 3 mil. Kč).

Celková úspora prostředků ze státního rozpočtu by činila zhruba 10 mil. Kč na jedny volby. Na dotacích obcím by se ušetřilo cca 8 mil. Kč připadajících v současnosti na obálkování sad hlasovacích lístků (je nezbytné jen pro účely doručování do domácností, nevyužije se při doručování přehledu volebních stran).

7.1.5 Korespondenční hlasování

Finanční dopady korespondenčního hlasování se promítnou téměř výhradně v kapitole Ministerstva zahraničních věcí. Odtud se financuje činnost zastupitelských úřadů, jejichž úkolem nově bude přijímat žádosti voličů o zaslání písemnosti ke korespondenčnímu hlasování.

Aby se snížily náklady na poštovné a hlavně, aby celý proces korespondenčního hlasování byl uskutečnitelný v napjatém volebním harmonogramu i při velkém zájmu o tento institut, navrhuje se, aby se voličům zasílaly pouze obálky (doručovací a úřední), identifikační lístek a informační leták. Hlasovací lístek by si volič tisknul doma. Část nákladů se tedy přenáší na voliče, jde však o náklady, které stejně jako poštovné za odeslání hlasu zastupitelskému úřadu jsou přiměřené přínosu, který pro voliče korespondenční hlasování představuje.

U zastupitelských úřadů budou náklady na zajištění korespondenčního hlasování spočívat vedle personálních nákladů hlavně v nákladech na poštovné. Ty závisejí na místních podmínkách a poptávce voličů.

V současnosti evidují zastupitelské úřady ve zvláštních seznamech celosvětově zhruba 10 000 voličů (ve volbě prezidenta republiky v roce 2018 hlasovalo v zahraničí 12 756 voličů). Českých občanů v zahraničí žije několik stovek tisíc a jejich zájem o korespondenční hlasování nelze předjímat. Kdyby se zastupitelský úřad musel vypořádat s pětinasobným nárůstem počtu voličů hlasujících ve zvláštním volebním okrsku, představovala by finanční zátěž nejvytíženějších úřadů ve velkých zemích, kde lze očekávat zájem o korespondenční hlasování (Londýn, Sydney, New York, Toronto), spojená s korespondenčním hlasováním 300 až 500 tis. Kč na jedny volby. Celkově by pak rozpočet Ministerstva zahraničních věcí přišlo korespondenční hlasování v jedněch volbách odhadem na 5 mil. Kč.

7.1.6 Změna systému financování voleb

Návrh zákona o správě voleb obsahuje dosud chybějící výslovnou úpravu fakticky existujících mechanismů distribuce finančních prostředků státního rozpočtu krajům a obcím na výkon státní správy.

Dotace na odměny členů okrskových volebních komisí bude poskytována podle počtu volebních okrsků v obci, podle průměrného počtu členů v komisi a podle výše zvláštních odměn.

Výše dotace na ostatní náklady bude agregována z dosavadní skutečnosti. Rozhodnými údaji budou zejména počet volebních okrsků v obci a počet voličů v obci. Změny počtu volebních okrsků v obci budou nově podléhat schválení Ministerstvem vnitra.

Dosavadní směrnice upravující uznatelné položky pro použití dotace a limitující jednotlivé druhy výdajů bude nahrazena jednodušší a méně omezující úpravou ve vyhlášce.

Větší právní jistotu přinese pevné stanovení termínů pro poskytování dotací územním samosprávným celkům a vyčíslení základních částek pro výpočty výše dotací v prováděcím právním předpisu.

7.1.7 Strojové sčítání hlasů

Samostatné posouzení nákladů je věnováno testování strojového sčítání hlasů. Strojové sčítání v obvodu jednoho pověřeného obecního úřadu – „přebíracího místa“ o zhruba 60 okrscích a 20 000 testovacích hlasovacích lístcích vyžaduje zejména zajištění skenerů do volebních místností, kde bude testování probíhat, programové vybavení, speciální edici testovacích hlasovacích lístků na kvalitnějším papíru, zvýšené náklady na odměny členů okrskových volebních komisí v testovacích okrscích, přípravu testovacích scénářů a vyplnění testovacích hlasovacích lístků.

Náklady na testování strojového sčítání lze předběžně odhadnout na 5 mil. Kč.

7.1.8 Souhrnné posouzení finančních dopadů na veřejné rozpočty

V souhrnném posouzení finančních dopadů jsou jednotlivé položky rozděleny mezi dopady na státní rozpočet a na rozpočty územních samosprávných celků. Ovšem i výdaje obcí a krajů jsou hrazeny ze státního rozpočtu dotačním systémem. Dopady na rozpočty ÚSC se tudíž ve výsledku promítají jako dopady na státní rozpočet v bilanci dotací poskytovaných ÚSC Ministerstvem financí. Ve výsledku tedy lze hovořit o rozpočtu na volební náklady jako jednom celku, neboť na každé volby jsou uvolňovány prostředky z kapitoly všeobecná pokladní správa na objem pro Ministerstvo vnitra (zejména na výrobu hlasovacích lístků), Policii České republiky, Český statistický úřad (zjišťování výsledků voleb), Ministerstvo zahraničních věcí (hlasování na zastupitelských úradech nově včetně korespondenčního hlasování), kraje a obce.

Opatření	Druh dopadu	Státní rozpočet	Rozpočty ÚSC	Poznámka
7.1.1 Jednodenní hlasování	Úspora za pronájmy volebních místností	-	Vyčíslení závisí na místních podmínkách	Pronájmy mohou být hrazeny z dotace na volební náklady. Započítávají se vša k do dopadů na rozpočty ÚSC.
7.1.1 Hlasování v předstihu	Náklady na službu obecního úřadu	-	20 mil. Kč za celou ČR na 1 volby	Úhrada bude zahrnuta v dotacích na volební náklady
7.1.2 Snížení počtu volebních	Úspory obcí za pronájmy a vybavení	-	Vyčíslení závisí na místních	Týká se obcí, na jejichž území je dnes více než jeden

okrsků	volebních místností		podmínkách	volební okrsek.
7.1.2 Snížení počtu volebních okrsků	Úspora státu na odměnách členům okrskových volebních komisí	11,8 mil. Kč na jednokolové volby bez souběhu při snížení počtu volebních okrsků o 1000		Částka vychází z počtu 6 členů komise. Není započteno případné krácení odměn.
7.1.3 Informační systém správy voleb	Jednorázové náklady na vytvoření informačního systému	100 až 200 mil. Kč		Hrubý odhad. Vyčíslení závisí na zvoleném technickém řešení. To zákon nepředjímá. Náklady mohou ovlivnit též nároky na zabezpečení kritické infrastruktury.
7.1.3 Informační systém správy voleb	Roční náklady na provoz systému	20 mil. Kč		I zde závisí vyčíslení na technickém řešení systému.
7.1.4 Distribuce hlasovacích lístků	Úspory za tisk, obálování a distribuci na jedny volby	3 mil. Kč (rezerva lístků po odečtu nákladů na přehled stran) 7 mil. Kč (výroba obálek)	8 mil. Kč (obálování)	
7.1.4 Přehledy volebních stran	Náklady na tisk a distribuci na jedny volby	Distribuce přehledů volebních stran nahradí distribuci hlasovacích lístků do domácností. Náklady na výrobu (cca 5 mil. Kč) jsou tedy odečteny od úspor v předchozí položce.	Distribuce přehledů volebních stran nahradí distribuci hlasovacích lístků do domácností. Náklady na rozno s tiskovin (cca 40 mil. Kč) jsou tedy přesunuty do této položky.	Distribuce přehledů volebních stran nahradí distribuci hlasovacích lístků do domácností. Náklady na tyto materiály a jejich distribuci jsou tedy odečteny od úspor v předchozí položce.
7.1.5 Korespondenční hlasování	Náklady na administrativu a poštovné na jedny volby	5 mil. Kč		Půjde o náklady hrazené z kapitoly VPS prostřednictvím kapitoly MZV.
7.1.7 Strojové sčítání hlasů	Jednorázové náklady na testování	5 mil. Kč		

Po úplném uvedení zákona o správě voleb do praxe lze finanční dopady na státní rozpočet (včetně nákladů zprostředkovaných v dotacích obcím na odměny členů okrskových volebních komisí) promítnout i do příkladu let 2023 až 2025, kdy se má konat volba prezidenta, volby do zastupitelstev krajů a do Evropského parlamentu a volby do Poslanecké sněmovny; není zahrnuto případné využití strojového sčítání hlasů.

Druh voleb	Náklady	Úspory
------------	---------	--------

Prezident republiky 2023	20 mil. Kč. – provoz a údržba informačního systému	11,8 mil. Kč – odměny členů komisí
	5 mil. Kč – korespondenční hlasování	
Kraje (a Senát) 2024	10 mil. Kč – provoz a údržba informačního systému	11,8 mil. Kč – odměny členů komisí
		10 mil. Kč – tisk a distribuce volebních materiálů
Evropský parlament 2024	10 mil. Kč – provoz a údržba informačního systému	11,8 mil. Kč – odměny členů komisí
	5 mil. Kč – korespondenční hlasování	10 mil. Kč – tisk a distribuce volebních materiálů
Poslanecká sněmovna 2025	20 mil. Kč. – provoz a údržba informačního systému	11,8 mil. Kč – odměny členů komisí
	5 mil. Kč – korespondenční hlasování	10 mil. Kč – tisk a distribuce volebních materiálů
Celkem	75 mil. Kč	77,2 mil. Kč

V nákladech bude zřejmě nejvýznamnější proměnnou položkou provoz informačního systému správy voleb. Závisí totiž na konkrétním technickém řešení.

V úsporách nelze dopředu zcela přesně odhadnout reakci obcí na nové podmínky změn volebních okrsků. Vychází se ze snížení počtu okrsků o 1000, což je optimistický předpoklad. Zároveň se však do výpočtu promítl spíše nižší počet členů okrskových volebních komisí (6) a nepočítá se zde pro zjednodušení s příplatky za souběh voleb a druhé kolo voleb, které by relativní úsporu dále zvyšovaly u voleb do krajských zastupitelstev (a jedné třetiny Senátu) a volby prezidenta republiky.

7.2 Dopady na osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny

K dopadům na osoby se zdravotním postižením srov. pojednání o souladu zákona s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením v kapitole 6.

Podle § 10 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, mají za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy (volebními zákony) příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, právo na zveřejnění oznámení o době a místě konání voleb a na další informace pro voliče v jazyce národnostních menšin.

V návaznosti na zmíněné ustanovení zákona o právech příslušníků národnostních menšin obsahuje zákon o správě voleb povinnost pro obecní úřad zveřejnit na úřední desce a způsobem v místě obvyklým informace pro voliče i v jazyce příslušné národnostní menšiny, jestliže v územním obvodu obce žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10 % občanů hlásících se k jedné národnosti jiné než české. Tato informační povinnost se vztahuje na

- oznámení o době a místě konání voleb v obci, včetně adres volebních místností,
- příslušnost částí obce do jednotlivých volebních okrsků,
- upozornění voličům na povinnost prokázat před hlasováním totožnost a

- podmínky hlasování v předstihu (nevztahuje se na volby do zastupitelstev obcí).

Právní úprava práv příslušníků národnostních menšin v oblasti výkonu jejich volebního práva se shodně uplatňuje ve všech druzích voleb, a proto je vhodné ji vyjmout z jednotlivých volebních zákonů a zahrnout do zákona o správě voleb s obecnou platností pro všechny volby. Tato úprava je v souladu s ústavním pořádkem, odpovídá mezinárodním závazkům České republiky vyplývajícím z Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (čl. 27), z Úmluvy o lidských právech a svobodách (čl. 14) a zejména z Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin.

8. Hodnocení dopadů regulace (RIA)

Hodnocení dopadů regulace je uvedeno v příloze legislativního materiálu. Týká se jak návrhu zákona o správě voleb, tak návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o správě voleb. V tzv. „změnovém zákoně“ tudíž není RIA zpracováno samostatně.

9. Posouzení vlivu na ochranu osobních údajů (DPIA)

Posouzení vlivu navrhované právní úpravy na ochranu osobních údajů je zpracováno v souladu s čl. 35 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů), a s využitím návodu vydaného Úřadem pro ochranu osobních údajů.

V souladu s čl. 35 odst. 7 obecného nařízení obsahuje posouzení následující:

- a) systematický popis zamýšlených operací zpracování a účely zpracování, případně včetně oprávněných zájmů správce (9.1);
- b) posouzení nezbytnosti a přiměřenosti operací zpracování z hlediska účelů (9.2);
- c) posouzení rizik pro práva a svobody subjektů údajů (9.3); a
- d) plánovaná opatření k řešení těchto rizik, včetně záruk, bezpečnostních opatření a mechanismů k zajištění ochrany osobních údajů a k doložení souladu s tímto nařízením, s přihlédnutím k právům a oprávněným zájmům subjektů údajů a dalších dotčených osob (9.3).

DPIA se týká výlučně zpracování osobních údajů, která jsou zákonem o správě voleb buď zaváděna jako nová, nebo jsou přejímána z dosavadní právní úpravy a zároveň jsou podstatně změněna.

Předmětem posouzení jsou součásti informačního systému správy voleb:

- seznam voličů (podstatná změna dosavadního zpracování, včetně změny správců údajů),
- registr kandidátních listin (podstatná změna dosavadního zpracování, včetně změny správců údajů),
- registr okrskových volebních komisí (nové zpracování),
- nástroj ePetice (nové zpracování).

Základní kritéria posouzení jsou rizika, která ze zpracování plynou subjektům údajů, a sice rizika pro práva a svobody subjektů údajů. Od míry rizik se pak odvíjí úroveň opatření k zabezpečení osobních údajů proti zneužití a k ochraně soukromí subjektů údajů.

Nutno předeslat, že úroveň zabezpečení posuzovaného informačního systému není dána jen požadavky na ochranu osobních údajů, ale na prvním místě významem systému pro fungování státu. Důležitost integrity a důvěryhodnosti voleb pro demokratickou společnost vyžaduje nejvyšší možnou ochranu informačního systému správy voleb. Systém bude tedy kritickou informační infrastrukturou ve smyslu § 2 písm. g) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, splňující odvětvová kritéria VI.G písm. c) přílohy k nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury, (informační systém spravovaný orgánem veřejné moci obsahující osobní údaje o více než 300 000 osobách) a průřezová kritéria podle § 1 písm. c) téhož nařízení vlády (dopad na veřejnost s mezní hodnotou rozsáhlého omezení poskytování nezbytných služeb nebo jiného závažného zásahu do každodenního života postihujícího více než 125 000 osob).

Z tohoto důvodu jsou zejména parametry kybernetické bezpečnosti informačního systému nastaveny na vyšší úroveň, než by nutně vyžadovalo samotné DPIA. Otázku kybernetické bezpečnosti a obecně dopadů rizik na fungování státu (tedy ne jen do právní sféry jednotlivce), lze tedy považovat za řešenou nezávisle na DPIA a v rámci DPIA bude ponechána stranou.

9.1 Systematický popis zamýšlených operací zpracování a účely zpracování

9.1.1 Seznam voličů

Věcné vymezení zpracování osobních údajů je podrobně rozpracováno ve věcném popisu informačního systému správy voleb v hodnocení dopadů regulace (RIA).

Základní parametry zpracování

Správce údajů
Správce informačního systému ve smyslu obecné úpravy informačních systémů veřejné správy je Ministerstvo vnitra. Podle téže úpravy lze na ostatní orgány veřejné moci pohlížet jako na uživatele nebo editory systému. Z pohledu ochrany osobních údajů je však správcem osobních údajů v systému obecně Ministerstvo vnitra a zároveň v jednotlivých agendách zpracovávají údaje coby správci jednotlivé orgány veřejné moci (např. obec je správcem osobních údajů při jejich zpracování obecním úřadem do výpisu voličů, nebo při použití údajů v souvislosti s vydáním voličského průkazu; podobně zastupitelský úřad). V postavení zpracovatele by byl případný dodavatel služeb zajišťující pro Ministerstvo vnitra fungování systému, a to za podmínek daných smluvním ujednáním.
Účel zpracování
Účelem zpracování je umožnit organizačně technickou přípravu voleb, evidovat volební právo voličů a umožnit jim jeho realizaci na rovnoprávném základě. Účelem úpravy je také zamezit dvojímu hlasování voliče, aniž by se však na centrální úrovni evidovalo, zda volič svého práva již využil. Účelem zpracování je též zajistit fungování dalších volebních agend, např. vydávání voličských průkazů nebo distribuci volebních tiskovin, včetně podkladů

pro korespondenční hlasování.
Právní důvod zpracování
Právním důvodem zpracování bude výlučně plnění právní povinnosti správce podle čl. 6 odst. 1 písm. c) obecného nařízení o ochraně osobních údajů.
Kategorie subjektů údajů
Občan České republiky a občan jiného členského státu Evropské unie, který má na území České republiky trvalý pobyt nebo evidovaný přechodný pobyt.
Přibližný počet subjektů údajů
10,5 milionu, z toho cca 8,5 milionu voličů. Seznam voličů bude evidovat AIFO každého z výše uvedených subjektů údajů. Jedná se o technicky nejspokladnější řešení zajišťující plynulou aktivaci údajů specifických pro volební agendy v souvislosti s nabytím volebního práva subjektu údajů.
Kategorie zpracovávaných údajů
Identifikační údaje, údaj o příslušnosti k volebnímu okrsku, údaje z volebních agend – vydání voličského průkazu, vydání písemností ke korespondenčnímu hlasování a hlasování v předstihu, údaj o změně volebního okrsku. Zvláštní kategorie údajů nebyly identifikovány.
Zdroj údajů
Registr obyvatel, registr územní identifikace, adres a nemovitostí, subjekt údajů.
Doba zpracování
Subjekt údajů je v seznamu voličů veden po celou dobu, kdy je evidován v registru obyvatel jako žijící osoba. Údaje týkající se pouze jednotlivých voleb, jako například vydání voličského průkazu nebo zápis ad hoc změny volebního okrsku, či vydání písemností ke korespondenčnímu hlasování bude mazán po uplynutí lhůt pro soudní přezkum voleb.
Příjemci
Údaje z informačního systému čerpají především obce, které s údaji dále nakládají ve vlastních agendách jako správci. V podobném postavení jako obce jsou zastupitelské úřady. Dále jsou příjemcem údajů okrskové volební komise – údaje jim předávají obecní úřady v podobě výpisu voličů. Příjemcem může být též soud. Subjekt údajů má přístup k osobním údajům, které se ho týkají, buď prostřednictvím obecního úřadu, nebo přes portál veřejné správy.
Oprávnění subjektů údajů
Subjekt údajů má právo na přístup k osobním údajům. Ten lze realizovat prostřednictvím obecního úřadu na základě speciálního ustanovení zákona o správě voleb, nebo prostřednictvím portálu veřejné správy, popřípadě přímým dotazem na správce systému v režimu čl. 15 obecného nařízení o ochraně osobních údajů. Subjekt údajů nemá právo na výmaz údajů vedených v souladu s právním základem

(čl. 6 odst. 1 písm. c)) ani právo vznést námitku.

Míra rizik pro práva a svobody subjektů údajů

Zpřístupnění údajů neoprávněné osobě – Pravděpodobnost rizika je nízká (viz níže řízení přístupu, kybernetickou bezpečnost a autentizaci žadatelů o přístup k údajům). Dopady rizika na jednotlivce jsou nízké (rozsah údajů je poměrně úzký a jejich zneužitím nelze způsobit subjektu údajů významnější újmu na právech a svobodách).

Ztráta údajů (vymazání a nemožnost obnovení ze zálohy) – Pravděpodobnost rizika je vzhledem k níže uvedeným technickým opatřením nízká. Dopady rizika pro práva a svobody subjektu údajů jsou střední intenzity – ztráta údajů by se sice dotýkala ústavně zaručeného politického práva jednotlivce, ale zákon skýtá nástroje pro nápravu – soudní ochranu i možnost domoci se volebního práva ve volební místnosti prokázáním svého pobytu v dané obci.

(Dopady selhání systému na integritu voleb stojí mimo věcný dosah posouzení dopadů na ochranu osobních údajů.)

Opatření k zabezpečení osobních údajů

Kybernetická bezpečnost – informační systém správy voleb bude chráněn jakožto prvek kritické infrastruktury.

Řízení přístupu

- Přístup do systému mají pouze subjekty, které údaje potřebují při plnění svých povinností, a dále subjekty údajů při naplňování svých práv.
- Obecní úřady a zastupitelské úřady budou mít přístup výlučně k údajům o voličích ve své působnosti, tedy voličích příslušejících k volebnímu okrsku v územní působnosti úřadu nebo žadatelům o vydání voličského průkazu nebo o zápis změny volebního okrsku (ti mohou pocházet i odjinud, neboť vydání voličského průkazu se nebude již řídit místní příslušností).
- Přístupy do systému budou podmíněny uvedením důvodu přístupu (přístup přes rozhraní konkrétní agendy nebo úkonu) a budou logovány.

Online přístup subjektu údajů ke svým osobním údajům bude umožněn přes portál veřejné správy po prokázání zaručené elektronické identity alespoň střední úrovně. Tím se zajistí, aby k osobním údajům nepřistupovaly online neoprávněné osoby.

9.1.2 Registr kandidátních listin

Věcné vymezení zpracování osobních údajů je podrobně rozpracováno ve věcném popisu informačního systému správy voleb v hodnocení dopadů regulace (RIA).

Základní parametry zpracování

Správce údajů

Správce informačního systému ve smyslu obecné úpravy informačních systémů veřejné správy je Ministerstvo vnitra. Podle téže úpravy lze na ostatní orgány veřejné moci pohlížet jako na uživatele nebo editory systému.

Z pohledu ochrany osobních údajů je však správcem osobních údajů v systému obecně Ministerstvo vnitra a zároveň v jednotlivých agendách zpracovávají údaje coby správci jednotlivé orgány veřejné moci (např. registrační úřad ve vztahu k údajům o řízeních, která

vede).
V postavení zpracovatele by byl případný dodavatel služeb zajišťující pro Ministerstvo vnitra fungování systému, a to za podmínek daných smluvním ujednáním.
Účel zpracování
Účelem zpracování je umožnit organizačně technickou přípravu voleb a průběh registračního řízení. Účelem je též umožnit naplňování pasivního volebního práva formou registrování kandidátní listiny a uplatňování práv účastníků řízení. Dalším účelem je naplnění požadavků na transparentnost voleb přístupem veřejnosti k údajům o registračních řízeních v rozsahu daném vyvážením zájmu na veřejnosti údajů a práv a svobod subjektů údajů.
Právní důvod zpracování
Právním důvodem zpracování bude výlučně plnění právní povinnosti správce podle čl. 6 odst. 1 písm. c) obecného nařízení o ochraně osobních údajů.
Kategorie subjektů údajů
Kandidát, zmocněnec volební strany, navrhuje občan, navrhuje poslanec, navrhuje senátor, osoba oprávněná jednat za volební stranu, petent, který podepsal petici na podporu nezávislého kandidáta.
Přibližný počet subjektů údajů
Závisí na druhu voleb (dále jsou uvedeny příklady). Volba prezidenta republiky cca 10 kandidátů, 10 zmocněnců a cca 300 tis. až 500 tis. osob podporujících kandidaturu. Volby do Poslanecké sněmovny cca 7500 kandidátů, 350 zmocněnců, 50 osob oprávněných jednat za volební stranu. Volby do zastupitelstev obcí cca 200 tis. kandidátů, 20 tis. zmocněnců, 500 tis. osob podporujících kandidaturu.
Kategorie zpracovávaných údajů
Identifikační údaje, údaj o politické příslušnosti kandidáta. Zvláštní kategorie údajů nebyly identifikovány (údaj o politické příslušnosti se nepovažuje za údaj o politickém názoru).
Zdroj údajů
Registr obyvatel, informační systém evidence obyvatel, volební strana (účastník řízení), subjekt údajů.
Doba zpracování
Údaje v registru kandidátních listin jsou vedeny po dobu 10 let následujících po roce, v němž byly vyhlášeny výsledky voleb.
Příjemci
Český statistický úřad pro účely přípravy podkladů pro zjišťování výsledků voleb. Výrobce hlasovacích lístků – dodavatel nasmlouvaný Ministerstvem vnitra. Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí – údaje o zmocněncích volebních stran a o kandidátech v rozsahu nezbytném pro naplňování

<p>působnosti v dohledu nad financováním volební kampaně.</p> <p>Zmocněnec volební strany při uplatnění práva nahlížet do spisu.</p> <p>Veřejnost – údaje v rozsahu jména a příjmení kandidáta za volební stranu, která podala kandidátní listinu, a údaje o kandidátech na zaregistrovaných kandidátních listinách v rozsahu údajů uváděných na hlasovacím lístku.</p>
<p>Oprávnění subjektů údajů</p> <p>Subjekt údajů má právo na přístup k osobním údajům. Ten lze realizovat prostřednictvím registračního úřadu, popřípadě přímým dotazem na správce systému v režimu čl. 15 obecného nařízení o ochraně osobních údajů.</p> <p>Subjekt údajů nemá právo na výmaz údajů vedených v souladu s právním základem (čl. 6 odst. 1 písm. c)) ani právo vznést námitku.</p>
<p>Míra rizik pro práva a svobody subjektů údajů</p> <p>Zpřístupnění údajů neoprávněné osobě – Pravděpodobnost rizika je nízká (viz níže řízení přístupu, kybernetickou bezpečnost a autentizaci žadatelů o přístup k údajům). Dopady rizika na jednotlivce jsou střední (rozsah údajů je poměrně úzký, nad rámec identifikačních údajů se uvádí údaj o politické příslušnosti; jejich zneužitím nelze způsobit subjektu údajů významnější újmu na právech a svobodách i s ohledem na to, že údaje jsou zveřejňovány).</p> <p>Ztráta údajů (vymazání a nemožnost obnovení ze zálohy) – Pravděpodobnost rizika je vzhledem k níže uvedeným technickým opatřením nízká. Dopady rizika pro práva a svobody subjektu údajů jsou střední intenzity – ztráta údajů by se sice dotýkala ústavně zaručeného politického práva jednotlivce – pasivního volebního práva, nápravy se však lze domáhat prostřednictvím registračního úřadu.</p> <p>(Dopady selhání systému na integritu voleb stojí mimo věcný dosah posouzení dopadů na ochranu osobních údajů.)</p>
<p>Opatření k zabezpečení osobních údajů</p> <p>Kybernetická bezpečnost – informační systém správy voleb bude chráněn jakožto prvek kritické infrastruktury.</p> <p>Řízení přístupu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Přístup do systému mají pouze subjekty, které údaje potřebují při plnění svých povinností, a dále účastníci registračního řízení a jimi pověřené osoby a subjekty údajů při naplňování svých práv. - Registrační úřady budou mít přístup výlučně k údajům v řízeních ve své působnosti. - Přístupy do systému budou podmíněny uvedením důvodu přístupu (přístup přes rozhraní konkrétní agendy nebo úkonu) a budou logovány. <p>Online přístup volební strany k informacím o řízení, které se jí týká, a tedy i k osobním údajům kandidátů a dalších osob, bude umožněn prostřednictvím informačního systému po přihlášení k uživatelskému účtu zmocněnce volební strany.</p> <p>Přístup veřejnosti k osobním údajům je dán veřejným zájmem na transparentnosti voleb. Od osob, které kandidují do volených orgánů a budou se ucházet o pozornost a hlas voličů, lze spravedlivě požadovat, aby strpěly zásah do soukromí spočívající ve zveřejnění údajů o registračním řízení, které se jich týká, a o jejich kandidatuře.</p>

9.1.3 Registr okrskových volebních komisí

Věcné vymezení zpracování osobních údajů je podrobně rozpracováno ve věcném popisu informačního systému správy voleb v hodnocení dopadů regulace (RIA).

Základní parametry zpracování

Správce údajů
<p>Správce informačního systému ve smyslu obecné úpravy informačních systémů veřejné správy je Ministerstvo vnitra. Podle téže úpravy lze na ostatní orgány veřejné moci pohlížet jako na uživatele nebo editory systému.</p> <p>Z pohledu ochrany osobních údajů je však správcem osobních údajů v systému obecně Ministerstvo vnitra a zároveň v jednotlivých agendách zpracovávají údaje coby správci jednotlivé orgány veřejné moci (např. obecní úřad ve vztahu k údajům o členech okrskových volebních komisí, které ustavuje a údajů o zájemcích o členství v komisích).</p> <p>V postavení zpracovatele by byl případný dodavatel služeb zajišťující pro Ministerstvo vnitra fungování systému, a to za podmínek daných smluvním ujednáním.</p>
Účel zpracování
<p>Účelem zpracování je umožnit organizačně technickou přípravu voleb a ustavování okrskových volebních komisí. Účelem je též umožnit naplňování práva volebních stran podílet se na veřejné kontrole průběhu voleb.</p>
Právní důvod zpracování
<p>Právním důvodem zpracování bude výlučně plnění právní povinnosti správce podle čl. 6 odst. 1 písm. c) obecného nařízení o ochraně osobních údajů.</p>
Kategorie subjektů údajů
<p>Člen okrskové volební komise, náhradník člena okrskové volební komise, zájemce o členství v okrskové volební komisi.</p>
Přibližný počet subjektů údajů
<p>100 tis. osob.</p>
Kategorie zpracovávaných údajů
<p>Identifikační údaje, údaj o tom, která volební strana člena delegovala (nejde o údaj o politické příslušnosti), kontaktní údaje, údaje o členství v konkrétní komisi a funkci člena komise, údaj o preferované územní působnosti komise u zájemce o členství.</p> <p>Zvláštní kategorie údajů nebyly identifikovány.</p>
Zdroj údajů
<p>Registr obyvatel, informační systém evidence obyvatel, volební strana (zmocněnec), obecní úřad, subjekt údajů.</p>
Doba zpracování
<p>Údaje v registru okrskových volebních komisí budou uchovávány po dobu 3 let od ukončení činnosti okrskové volební komise (obecná promlčecí lhůta).</p>
Příjemci
<p>Okrskové volební komise.</p>

Oprávnění subjektů údajů
<p>Subjekt údajů má právo na přístup k osobním údajům. Ten lze realizovat prostřednictvím obecního úřadu, popřípadě přímým dotazem na správce systému v režimu čl. 15 obecného nařízení o ochraně osobních údajů.</p> <p>Subjekt údajů nemá právo na výmaz údajů vedených v souladu s právním základem (čl. 6 odst. 1 písm. c)) ani právo vznést námitku.</p>
Míra rizik pro práva a svobody subjektů údajů
<p>Zpřístupnění údajů neoprávněné osobě – Pravděpodobnost rizika je nízká (viz níže řízení přístupu, kybernetickou bezpečnost a autentizaci žadatelů o přístup k údajům). Dopady rizika na jednotlivce jsou střední (rozsah údajů je poměrně úzký, nad rámec identifikačních údajů se však uvádějí kontaktní údaje; jejich zneužitím nelze způsobit subjektu údajů významnější újmu na právech a svobodách).</p> <p>Ztráta údajů (vymazání a nemožnost obnovení ze zálohy) – Pravděpodobnost rizika je vzhledem k níže uvedeným technickým opatřením nízká. Dopady rizika pro práva a svobody subjektu údajů jsou nízká – členství v komisi není subjektivním právem subjektu údajů.</p> <p>(Dopady selhání systému na integritu voleb stojí mimo věcný dosah posouzení dopadů na ochranu osobních údajů.)</p>
Opatření k zabezpečení osobních údajů
<p>Kybernetická bezpečnost – informační systém správy voleb bude chráněn jakožto prvek kritické infrastruktury.</p> <p>Řízení přístupu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Přístup do systému mají pouze subjekty, které údaje potřebují při plnění svých povinností. - Obecní úřady budou mít přístup výlučně k údajům z okruhu své územní působnosti. - Přístupy do systému budou podmíněny uvedením důvodu přístupu (přístup přes rozhraní konkrétní agendy nebo úkonu) a budou logovány.

9.1.4 Nástroj pro elektronické podepisování petic na podporu nezávislých kandidátů

Věcné vymezení zpracování osobních údajů je podrobně rozpracováno ve věcném popisu informačního systému správy voleb v hodnocení dopadů regulace (RIA).

Základní parametry zpracování

Správce údajů
<p>Správce informačního systému ve smyslu obecné úpravy informačních systémů veřejné správy je Ministerstvo vnitra.</p> <p>Systém nepočítá s přístupem jiného orgánu veřejné moci. Výstupy z petic si budou opatřovat volební strany a následně je poskytovat registračním úřadům.</p> <p>V postavení zpracovatele by byl případný dodavatel služeb zajišťující pro Ministerstvo vnitra fungování systému, a to za podmínek daných smluvním ujednáním.</p>
Účel zpracování

<p>Účelem zpracování je umožnit organizačně technickou přípravu voleb a usnadnit realizaci pasivního volebního práva v rámci plnění podmínky prokázání podpory kandidatury stanoveným vzorkem voličů. Účelem je také usnadnit voliči podporu nezávislého kandidáta a posílit úroveň věrohodnosti i ochrany osobních údajů poskytovaných voličem kandidátovi.</p> <p>Nástroj se vztahuje k volbě prezidenta republiky, volbám do Senátu a volbám do zastupitelstev obcí.</p>
<p>Právní důvod zpracování</p>
<p>Právním důvodem zpracování bude výlučně plnění právní povinnosti správce podle čl. 6 odst. 1 písm. c) obecného nařízení o ochraně osobních údajů.</p>
<p>Kategorie subjektů údajů</p>
<p>Kandidát. Petent.</p>
<p>Přibližný počet subjektů údajů</p>
<p>100 tis. až 500 tis. osob na jedny volby.</p>
<p>Kategorie zpracovávaných údajů</p>
<p>Identifikační údaje, politická příslušnost kandidáta. Identifikační údaje petenta a údaj o jeho podpoře vyjádřené konkrétnímu kandidátovi.</p>
<p>Zdroj údajů</p>
<p>Registr obyvatel, volební strana, subjekt údajů.</p>
<p>Doba zpracování</p>
<p>Údaje budou uchovávány do uplynutí lhůty pro soudní přezkum voleb. Výstupy z petic předané registračnímu úřadu budou uchovávány po skartační dobu registračního řízení (10 let) mimo nástroj ePetice.</p>
<p>Příjemci</p>
<p>Volební strany (druhotným příjemcem je registrační úřad).</p>
<p>Oprávnění subjektů údajů</p>
<p>Subjekt údajů má právo na přístup k osobním údajům. Ten lze realizovat přímým dotazem na správce systému v režimu čl. 15 obecného nařízení o ochraně osobních údajů.</p> <p>Subjekt údajů nemá právo na výmaz údajů vedených v souladu s právním základem (čl. 6 odst. 1 písm. c)) ani právo vznést námitku.</p>
<p>Míra rizik pro práva a svobody subjektů údajů</p>
<p>Zpřístupnění údajů neoprávněné osobě – Pravděpodobnost rizika je nízká (viz níže řízení přístupu, kybernetickou bezpečnost a autentizaci žadatelů o přístup k údajům). Dopady rizika na jednotlivce je nízký (rozsah údajů je poměrně úzký; jejich zneužitím nelze způsobit subjektu údajů významnější újmu na právech a svobodách).</p> <p>Ztráta údajů (vymazání a nemožnost obnovení ze zálohy) – Pravděpodobnost rizika je vzhledem k níže uvedeným technickým opatřením nízká. Dopady rizika pro práva a svobody subjektu údajů jsou nízká – vyjádření podpory kandidatury nezávislého kandidáta není realizací aktivního volebního práva.</p> <p>Úroveň ochrany osobních údajů a jejich věrohodnosti je výrazně vyšší v nástroji ePetice</p>

než při sběru podpisů pod listinné petice.

(Dopady selhání systému na integritu voleb stojí mimo věcný dosah posouzení dopadů na ochranu osobních údajů.)

Opatření k zabezpečení osobních údajů

Kybernetická bezpečnost – informační systém správy voleb bude chráněn jakožto prvek kritické infrastruktury.

Řízení přístupu

- Přístup do systému mají pouze subjekty, které údaje potřebují při plnění svých povinností.
- Přístupy do systému budou podmíněny uvedením důvodu přístupu (přístup přes rozhraní konkrétní agendy nebo úkonu) a budou logovány.

9.2 Posouzení nezbytnosti a přiměřenosti operací zpracování z hlediska účelů

9.2.1 Seznam voličů

9.2.1.1 Množina subjektů údajů a základní datová sada

Subjektem údajů bude volič a také osoba, která se má stát voličem. To znamená, že v seznamu budou vedeni občané ČR a také občané jiných členských států EU (pokud tu mají trvalý pobyt nebo hlášený přechodný pobyt), a to v zásadě od narození, resp. nabytí občanství, či získání trvalého pobytu nebo potvrzení o přechodném pobytu.

Základní datová sada o každé takové osobě vedená v centrálním seznamu voličů bude obsahovat AIFO, datum narození, státní občanství, adresu místa trvalého pobytu a údaj o úmrtí. Tyto údaje stačí k naplnění základního účelu opatření spočívajícího v evidenci nejen voličů, ale též potencionálních budoucích voličů. Účelem je zajistit, že seznam voličů bude s každou osobou ve správný čas pracovat způsobem odpovídajícím rozsahu jejich práv. Samotný registr obyvatel jako zdroj identifikačních údajů totiž nedokáže třídit osoby v něm vedené podle rozsahu jejich práv ve volebních agendách a podle toho jejich data předávat do seznamu voličů. Jednak to není technicky možné, protože s voličem je potřeba v seznamu v řadě případů pracovat i dříve, než nabude 18 let (v procesu přípravy voleb, při podepisování petice pro nezávislého kandidáta nebo při sestavování kandidátní listiny, všechny komponenty ISSV totiž pracují s týmž AIFO pro konkrétní osobu), a nelze tedy postupovat mechanicky a s osobou pracovat jako s voličem až v okamžiku nabytí zletilosti. Za druhé to není registr obyvatel, ale seznam voličů, jehož účelem je rozlišovat voliče, osoby, které ještě volební právo nemají, a osoby, které v nastávajících volbách (parametr neznámý registru obyvatel) budou mít volební právo a je s nimi potřeba v přípravných fázích voleb počítat.

Může se jednat třeba o situaci kandidáta, který nabude zletilosti až v týdnů před volbami (ve volbách do zastupitelstev obcí, kde kandiduje kolem 200 tisíc kandidátů, to není neobvyklé), avšak již 70 dnů před volbami s jeho daty musí systém pracovat v registru kandidátů (s využitím AIFO společného pro celý systém a s tím, že v komunálních volbách je pasivní volební právo definováno totožně s aktivním).

Podobně bude potřeba, aby informační systém automaticky ověřil, zda petent, který podepsal petici na podporu nezávislého kandidáta, bude nejpozději ke dni voleb mít aktivní volební právo. Systém tuto proceduru spustí po vyhlášení voleb, kdy již bude datum voleb známo, a využije k ní údaje v seznamu voličů. I v tomto případě se totiž AIFO petenta bude shodovat s jeho AIFO v seznamu voličů.

Třídění osob dle toho, zda nejpozději ke dni voleb dosáhnou věku 18 let, je potřeba také při sestavování výpisů pro okrskové volební komise a pro sestavení adresáře pro distribuci. Pouze osoba, která ke dni voleb bude voličem, se zobrazí v těchto výstupech.

Teprve po vyhlášení voleb se budou u všech osob, které budou ke dni voleb voliči, načítat jména a příjmení. V souladu se zásadou minimalizace nebudou jména a příjmení vedena u jednotlivých záznamů v seznamu voličů trvale, ale nahrají se z registru obyvatel jen tehdy, budou-li potřeba.

9.2.1.2 Údaj o úmrtí voliče

Co se týče údaje o úmrtí voliče, musí být v seznamu voličů veden z několika důvodů. Především je potřeba jej vést k zajištění auditovatelnosti systému. Zemřelého voliče nelze bez dalšího vymazat ze systému. Je potřeba zachovat stopu po činnostech, které se týkaly jeho osoby před úmrtím, např. vydání voličského průkazu. Pokud by zesnulý volič ze seznamu zmizel, nebylo by možné zcela dostát zásadě odpovědnosti a například prokázat, zda jsou náležitě logovány přístupy k údajům a zda na údaje nahlížíjí pouze oprávněné osoby atd. Zároveň je však potřeba vést příznak o tom, že volič zemřel, aby nedošlo k exportu jeho dat do výpisu pro volební komisi.

Údaje o zemřelých voličích je dále potřeba uchovávat i pro zajištění kontinuity dat v případě zpochybnění úmrtí (údaj, který se i dnes v seznamech voličů zaznamenává).

9.2.1.3 Rozšířená datová sada

V případě voliče, jehož osobní údaje jsou dále zpracovávány v konkrétní volební agendě (v zásadě po vyhlášení voleb), se záznam v seznamu voličů rozšiřuje o následující údaje:

- jméno a příjmení,
- specifické „volební“ údaje – údaj o příslušnosti k volebnímu okrsku, údaj o hlasování ve zvláštním volebním okrsku, údaj o změně volebního okrsku ad hoc, údaj o hlasování v okrsku, kde sídlí nemocnice nebo jiné zákonem stanovené zařízení, údaje o vydání voličského průkazu, o vydání písemností ke korespondenčnímu hlasování nebo k hlasování v předstihu,
- další údaje stanovené ve volebních zákonech – jde o údaj o tom, že český občan hlasuje ve volbách do Evropského parlamentu v zahraničí (zákon č. 62/2003 Sb.).

Údaje v posledních dvou položkách jsou potřebné pro zajištění toho, aby každý volič mohl ve volbách hlasovat a zároveň aby mohl hlasovat pouze jednou.

V zásadě se v seznamu tyto údaje načítají po vyhlášení voleb, popřípadě poté, kdy dojde k relevantní aktivitě, např. vydání voličského průkazu. Platnost údajů spojených s nástroji platnými pro konkrétní volby skončí devadesátým dnem po vyhlášení výsledků voleb. To skýtá dostatek času pro poskytnutí potřebných údajů soudům v soudním přezkumu voleb i

pro přípravu statistik v rámci závěrečného vyhodnocení volebního procesu. Po uplynutí devadesátidenní lhůty budou údaje v souladu se zásadou omezení uložení vymazány.

9.2.1.4 Záznam o hlasování ve zvláštním volebním okrsku

Tento údaj bude výjimkou, neboť v systému zůstává u voliče zaznamenán, dokud nedojde k jeho výmazu na žádost voliče. Údaj tedy má širší platnost než jen pro jednu volbu.

9.2.2 Registr kandidátních listin

Veškeré údaje vedené v registru kandidátních listin jsou nezbytné pro zajištění registračního procesu a zajištění přípravy hlasovacích lístků.

Identifikační údaje kandidáta jsou zadávány (online, popřípadě v doplnění nebo opravě údajů v řízení o registraci) volební stranou, tedy zmocněncem nebo přímo nezávislým kandidátem. Jsou konfrontovány s registrem obyvatel. Kromě další identifikace kandidáta v řízení jsou nezbytné také pro křížovou kontrolu duplicit (kandidát nesmí být uveden na více kandidátních listinách pro tytéž volby) a kontrolu, zda kandidát není ve svém volebním obvodu současně členem okrskové volební komise.

Další údaje (politická příslušnost, povolání, akademický titul atd.) mají informační hodnotu zejména pro voliče – propisují se na hlasovací lístky a přehledy volebních stran doručované voličům. Jsou nezbytné pro zajištění informovaného rozhodování voličů.

Informování voličů však nezačíná až doručením nebo předáním hlasovacího lístku. Je legitimní zpřístupňovat voličům údaje o kandidátech již v návaznosti na registraci kandidátních listin, a to nejen z iniciativy volebních stran, jejichž zájmem je to ve volební kampani, ale též ze strany registračních úřadů. Zákon zde naváže na aktuální výkladovou praxi podpořenou Úřadem pro ochranu osobních údajů (stanovisko 6/2006) a upraví veřejnou přístupnost údajů o kandidátech prostřednictvím náhledů hlasovacích lístků (ty budou k dispozici zpravidla pátým dnem po dni registrací kandidátních listin). Seznam kandidátů bude nadále dostupný i na internetové prezentaci Českého statistického úřadu. Ten bude mít přístup k obsahu registru a bude z něj čerpat data do vlastní databáze určené ke zpracování výsledků voleb.

Před datem registrací bude ISSV zpřístupňovat veřejnosti údaje o volebních stranách, které podaly kandidátní listinu. V případě nezávislých kandidátů to tedy znamená zveřejnění osobních údajů již ve fázi registračního řízení. To se jeví jako přiměřené vzhledem k tomu, že lze shledat legitimní zájem na informování veřejnosti o volebních stranách, které usilují o registraci kandidátní listiny. Osobní údaje kandidátů na kandidátní listině politické strany nebo hnutí, koalice, či sdružení nezávislých kandidátů však již takto v době před registracemi přístupné nebudou. Tito kandidáti nemají sami postavení volební strany, v průběhu registračního řízení může docházet k jejich odvolání zmocněncem nebo škrtnutí registračním úřadem, aniž by tím padala celá kandidátní listina. Zveřejňovat jejich údaje ještě před rozhodnutím o registraci je proto předčasné.

9.2.3 Registr okrskových volebních komisí

V souladu se zásadou minimalizace údajů jsou v registru okrskových volebních komisí vedeny pouze údaje nezbytné pro vznik členství delegované nebo jmenované osoby

v okrskové volební komisi, pro komunikaci s touto osobou a pro evidenci její funkce v rámci komise, včetně údaje o absolvování povinného školení (údaj nezbytný pro určení výše nároku na odměnu). Centrální evidence naopak nebude vedena o účasti na zasedání komise. „Docházku“ vede zpravidla zapisovatel nebo předseda komise, kteří beztak nemají přístup do ISSV, a není účelné, aby tyto údaje „pro úplnost“ do systému posléze přepisoval obecní úřad. Vedení údajů o docházce v ISSV by také přinášelo neúměrné komplikace z hlediska zásady přesnosti. Případnou reklamaci údaje o docházce ze strany člena komise by nebylo možné řešit bez součinnosti s předsedou komise, zapisovatelem a obecním úřadem. Reklamace tohoto údaje přitom může být poměrně častá, neboť nepřítomnost člena na zasedání komise se promítá v krácení odměny.

Vedle členů komisí budou subjektem údajů také zájemci o členství v komisi. Jde o dobrovolnou evidenci zájmu být jmenován do okrskové volební komise. Tento nástroj má poskytnout obecním úřadům zásobník osob k obsazení komisí do minimálního počtu členů stanoveného obecním úřadem. Předchozí zápis do evidence zájemců tudíž není podmínkou jmenování konkrétní osoby členem okrskové volební komise. Není tedy ani důvod k obavám (vysloveným některými připomínkovými místy), že by tento nástroj odrazoval od členství v komisi.

Osobní údaje v registru okrskových volebních komisí nebudou veřejně přístupné. Není důvod poskytnout přístup k informacím o členech komisí široké veřejnosti. Pouze ve volební místnosti samotné budou používány jmenovky členů okrskové volební komise. Zde je na místě, aby voličům příslušným k danému okrsku bylo známo, s kým jednají. Ani na těchto jmenovkách však nebude uváděno, za jakou volební stranu je člen komise delegován, a dokonce ani, zda je delegován volební stranou nebo jmenován starostou. Takovou informaci volič k hlasování nepotřebuje.

9.2.4 Nástroj pro elektronické podepisování petic na podporu nezávislých kandidátů

Nástroj nazvaný ePetice bude obsahovat výlučně osobní údaje stanovené jednotlivými volebními zákony pro obsah petice na podporu nezávislého kandidáta. Subjekty údajů budou kandidát a petent. Údaje se budou lišit podle druhu voleb. Nejširší výčet údajů petenta obsahuje zákon o volbě prezidenta. Petent uvádí jméno, příjmení, datum narození, bydliště a číslo občanského průkazu.

Výstup z elektronické petice s údaji v rozsahu odpovídajícím zákonným náležitostem petice bude předáván registračnímu úřadu (úřad bude mít přístup i k AIFO petenta) a systém jej zpřístupní též volební straně (bez AIFO) – ta má legitimní zájem na vlastním porovnání listinné a elektronické petice a případném vytrídění duplicit před podáním kandidátní listiny podpořené toto peticí.

9.3 Posouzení rizik pro práva a svobody subjektů údajů a plánovaná opatření k řešení těchto rizik, včetně záruk, bezpečnostních opatření a mechanismů k zajištění ochrany osobních údajů

Rizika pro práva a svobody subjektů údajů mohou plynout z několika typů porušení zabezpečení osobních údajů

- porušení důvěrnosti,
- porušení dostupnosti,

- porušení integrity.

9.3.1 Důvěrnost

Riziko zpřístupnění údajů neoprávněným osobám je relativně nízké. Pravděpodobnost, že k takové události dojde, lze považovat za střední. Na úrovni samotné centrální správy systému je taková pravděpodobnost blízka nule (systém bude zabezpečen na úrovni kritické infrastruktury). Větší pravděpodobnost porušení důvěrnosti údajů je na úrovni jednotlivých uživatelů, např. může dojít k úniku výpisů voličů pro okrskové volební komise. Tento dokument má tištěnou podobu a může jej ztratit třeba zapisovatel cestou z obecního úřadu do volební místnosti. Nejde však o nová rizika ani rizika specifická pro volební agendy.

Dopady na subjekt údajů jsou nízké intenzity. V případě voličů jsou zpracovávány v seznamu voličů identifikační údaje a údaje o výkonu specifických volebních agend typu „vydání voličského průkazu“. Údaje o kandidátech jsou zpracovávány v rozsahu údajů, které se beztak později promítají na hlasovací lístky. ISSV navíc nepracuje s rodnými čísly a nejsou zpracovávány zvláštní kategorie údajů (ani z údaj, z něhož lze dovodit, že volič hlasuje ve volebním okrsku, na jehož území sídlí zdravotnické zařízení nebo vězeňské zařízení, takovým údajem není, neboť nenese důvod zápisu do tohoto okrsku).

Základními opatřeními a mechanismy k zajištění ochrany osobních údajů před těmito riziky jsou jednak opatření související s kvalitací ISSV jako kritické infrastruktury, jednak přístupová oprávnění, která budou rozlišena a vrstvená dle agend a druhu role uživatele systému.

Volič bude mít přístup pouze k údajům o své osobě, a to přes portál veřejné správy.

Zmocněnec volební strany přistupuje do registru kandidátních listin se zaručenou elektronickou identitou, pohybuje se v rámci svého uživatelského účtu a nahlíží jen na „své“ kandidátní listiny.

Kandidát bude mít přístup jako veřejnost. V případě zájmu o přístup k více údajům o své osobě (např. v době, kdy ještě nejsou veřejné), se může obrátit na registrační úřad. Může se eventuálně jednat i o žádost o přístup k údajům podle čl. 15 obecného nařízení.

Volební orgány budou do systému přistupovat prostřednictvím jednotného rozhraní JIP KAAS.

Všechny přístupy do systému budou logovány. Systém bude zaznamenávat, která osoba, kdy a z jakého důvodu přistupovala ke konkrétním údajům.

Okrskové volební komise do systému přistupovat nebudou.

9.3.2 Dostupnost

Pravděpodobnost, že bude narušena dostupnost údajů, je nízká díky nasazení bezpečnostních opatření adekvátních systému kritické infrastruktury, včetně záloh a robustních rozhraní pro přístupy a předávání dat.

Dopady narušení dostupnosti údajů se liší podle druhu subjektu údajů. Dopady na práva a svobody voliče budou v případě agend, jako je vydávání voličských průkazů nebo hlasování v předstihu, značné. Tyto agendy nelze bez přístupu do ISSV realizovat a není plánováno ani záložní řešení v podobě manuálního zpracování, neboť zavedení dat o vydání průkazu nebo hlasování v předstihu do ISSV nelze odložit (zmařilo by to integritu dat v ISSV a jeden z hlavních účelů - prevenci dvojího hlasování).

Dopad na výkon aktivního volebního práva ve volební místnosti bude naopak nízký. I kdyby došlo k tomu, že komise nebude mít záznam o voliči ve výpisu voličů, nemůže to bránit výkonu voličova volebního práva. Volič prokazuje komisi volební právo mimo jiné i doložením svého pobytového oprávnění, a nemůže-li je doložit (např. prokazuje občanství cestovním pasem), popřípadě existují-li jiné pochybnosti, dotáže se komise obecního úřadu, který má přístup do základních registrů. Stejně tak se komise v takovém případě dotazuje obecního úřadu, zda voliči nebyl vydán voličský průkaz. Problémem by tedy byla až nedostupnost systému v den voleb na úřadech, protože by nešlo ověřit, zda byl voliči, jenž není nedopatřením uveden ve výpisu voličů, vydán voličský průkaz (zatímco bydliště lze zjistit ze základních registrů). Podstatné však je, že technické řešení seznamu voličů bude minimalizovat riziko nepřesností ve výpisech voličů. Na zhotovení výpisů voličů bude dostatek času. Aby komise nebyly těmito výpisy vybaveny, musel by systém být nedostupný déle než 48 hodin.

Nedostupnost údajů v registru kandidátních listin nemůže mít dopady na výkon pasivního volebního práva subjektu údajů, neboť pro platnou kandidaturu je základem rozhodnutí o registraci, nikoli záznam v informačním systému. Případná nedostupnost údajů o kandidátovi tedy nic nemění na tom, že je platně zaregistrovaným kandidátem.

Pokud by k nedostupnosti údajů v registru došlo během registračního řízení, bude úkolem registračního úřadu komunikovat se zmocněnci volebních stran a v registračním procesu pokračovat ručně.

Výpadky v registru okrskových volebních komisí by znamenaly značnou komplikaci v obesílání členů komisí před prvním zasedáním a v souvislosti se školeními. Dopad na práva členů komisí jakožto subjektů údajů je zde však minimální.

Nedostupnost údajů v nástroji pro elektronické petice má pak dopady spíše na práva kandidáta, který potřebuje petici pro splnění podmínek kandidatury, než na práva a svobody petenta jako nejčastějšího subjektu údajů. Jeho role se zde podpisem vyčerpává a na podpis nenavazují další práva ani povinnosti petenta.

9.3.3 Integrita

Se zásadou přesnosti souvisí v případě ISSV zejména otázka naplňování práva na opravu, zatímco právo na omezení zpracování a právo na výmaz se vzhledem k právnímu základu zpracování v podstatě nevyužije.

Právo na opravu bude realizovatelné speciálními postupy podle zákona o správě voleb.

Volič se bude moci domáhat opravy svých údajů v seznamu voličů u obecního úřadu. Týká se to specifických volebních údajů, zatímco obecné identifikační údaje pocházejí z registru obyvatel a reklamace zde tudíž směřuje primárně vůči tomuto registru, resp. systémům, které jsou editory registru obyvatel. Volič má dále právo na soudní ochranu ve věcech seznamu voličů. Může se tedy po neúspěšném jednání s obecním úřadem obrátit na soud.

Identifikační údaje kandidáta v registru kandidátních listin zadává v první fázi zmocněnec (popř. sám nezávislý kandidát). Při zpracování kandidátní listiny registračním úřadem dochází v informačním systému ke ztotožňování kandidátů vůči registru obyvatel – identifikační údaje jsou sděleny registru obyvatel, který vrátí buď shodu (a AIFO pro ISSV), nebo hlášení, že se nepodařilo kandidáta ztotožnit. Oprava se poté řeší v pořadu řízení formou odstraňování nedostatků na výzvu registračního úřadu. Kandidát, u něhož nedošlo k opravě nedostatků (tedy údaje jsou nepřesné nebo neúplné), nemůže být zaregistrován. Proti vyškrtnutí kandidáta nebo odmítnutí kandidátní listiny registračním předem se kandidát může domáhat ochrany u soudu.

Zvláštním případem jsou údaje o akademickém titulu kandidáta, politické příslušnosti a povolání. Tyto údaje nejsou registračním úřadem verifikovány, jsou přijaty v zásadě tak, jak je volební strana uvedla na kandidátní listině, pokud se týkají předmětných skutečností. Tedy jako údaj o povolání nebude akceptováno sdělení, že se kandidát zasloužil o více míst v mateřských školách na území obce. Na druhou stranu registrační úřad neověřuje, zda je kandidát skutečně neurochirurgem nebo výpravčím. Přesnost těchto údajů je tudíž kategorií související s tím, co o kandidátovi volební strana na kandidátní listině vypověděla. Pokud volební strana na kandidátní listině uvedla, že kandidát je urolog, a po registracích bude kandidát tvrdit, že je neurologem, nebude možné již provést změnu v obsahu hlasovacích lístků a nepůjde ani o tiskovou chybu. Pokud by volební strana skutečně uvedla na kandidátní listině, že kandidát je neurolog, a na hlasovacích lístcích by se objevilo povolání „urolog“ (například důsledkem nemístné snahy registračního úřadu při přípravě hlasovacích lístků odstranit matoucí „zápor“), jednalo by se již o porušení zásady přesnosti (údaj neodpovídá tomu, co o kandidátovi vypověděla volební strana). Nástrojem pro opravu je sdělení o tiskových chybách, které se zveřejňuje ve volebních místnostech. Registrační úřad by pak musel provést opravu též v ISSV a opravu by musel provést i ČSÚ, pokud se chyba promítla i do jeho databáze.

Nepřesnost údajů v registru okrskových volebních komisí je velmi nepravděpodobná, protože k úspěšnému dokončení nominace člena okrskové volební komise je zapotřebí ztotožnění vůči základním registrům.

Také v nástroji pro sestavování elektronických petic by se neměly vyskytnout nepřesné údaje, neboť petent sem přistupuje se zaručenou elektronickou identitou a jeho údaje se přenášejí přímo z registru obyvatel.

10 Zhodnocení korupčních rizik

Zákon o správě voleb obsahuje některá pravidla, jejichž aplikace může být spojena s korupčními riziky.

V oblasti registračního řízení jsou již dnes korupční rizika velmi nízká díky profesionalitě registračních úřadů a povaze volební soutěže, kdy si korektnost postupů hlídají i volební strany navzájem a mohou související otázky předložit k posouzení i nezávislému volebnímu soudu.

Zákon o správě voleb dále redukuje korupční rizika posílením transparentnosti registračního řízení. Informační systém správy voleb totiž výrazně usnadní přístup veřejnosti k informacím o registračním řízení.

Precizní vyladění možností hlasování (hlasování ve volební místnosti v domovském okrsku voliče, hlasování na voličský průkaz, změna volebního okrsku, hlasování v zahraničí, hlasování v předstihu, korespondenční hlasování) v zásadě vylučuje možnost, že by volič hlasoval dvakrát. Zamezení dvojímu hlasování má význam jednak pro zachování rovnosti volebního práva, ale také zužuje prostor pro korupční jednání, jako je kupčení s hlasy.

Významným snížením korupčních rizik by bylo též ztížení možnosti kupčení s hlasy tím, že nebudou voličům doručovány hlasovací lístky do domácností. Nejsnazší způsob, jak verbovat voliče, aby hlasovali dle pokynů úplatkáře, je opatřit si z domovních schránek hlasovací lístky, upravit je odpovídajícím způsobem a nabízet je voličům, aby s takto předupravenými lístky hlasovali. Omezením přístupu k hlasovacím lístkům by se ztížila možnost kupčení s hlasy. Právě v komunálních volbách, kde jsou tyto praktiky nejčastější, však z důvodu složitosti práce s hlasovacími lístky plynoucí ze stávajícího volebního systému zákon jejich doručování voličům zachovává.

11 Zhodnocení dopadů na bezpečnost a obranu státu

Návrh zákona o správě voleb se dotýká bezpečnosti České republiky v oblasti ochrany před kybernetickými hrozbami narušujícími důvěryhodnost a integritu voleb.

Nezbytná bezpečnostní opatření budou přijata ve vztahu k informačnímu systému správy voleb, který musí být klasifikován jako součást kritické infrastruktury ve smyslu § 2 písm. g) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, a nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury.

Návrh zákona o správě voleb nemá dopady na obranu státu.

Zvláštní část

K § 1 - Předmět úpravy

Vymezuje se věcný rozsah, který má být pokryt právní úpravou obsaženou v zákoně o správě voleb. Jde o obecná pravidla státní správy voleb, která jsou společná a v zásadě shodná pro všechny druhy voleb, tj. volbu prezidenta republiky, volby do Parlamentu České republiky (zahrnuje jak volby do Poslanecké sněmovny, tak do Senátu), volby do zastupitelstev krajů a do zastupitelstev obcí a volby do Evropského parlamentu.

Zvláštní pravidla výkonu státní správy těchto voleb, zvláštní podmínky výkonu volebního práva a zvláštní pravidla zjišťování výsledků voleb budou nadále stanovovat zákony upravující jednotlivé druhy voleb. Zákon o správě voleb na tyto zákony bude odkazovat jako na „zákony o volbách“, z nichž se vyjímají ustanovení v rozsahu materie nově svěřované zákonu o správě voleb.

I zákon o správě voleb v rámci své obecné úpravy implementuje některá ustanovení směrnic týkajících se zejména voleb do Evropského parlamentu. Jde např. o úkoly Ministerstva vnitra jako komunikační centrály, nebo načasování zveřejnění výsledků voleb do Evropského parlamentu.

K § 2 – Územní vymezení voleb, den voleb a doba hlasování

Oproti dosavadní právní úpravě se rozšiřuje okruh voleb, ve kterých lze hlasovat i ze zahraničí, o volby do Evropského parlamentu. Změna se navrhuje z toho důvodu, aby i voliči v zahraničí mohli volit kandidáty z České republiky; dosud se mohli voliči s pobytem v členských státech EU účastnit voleb do Evropského parlamentu pouze za podmínky zápisu do seznamu voličů vedeného příslušným státem s tím, že hlasovali pro kandidátní listiny podané rovněž v tomto státě; voliči s pobytem ve třetích zemích se voleb do Evropského parlamentu nemohou účastnit vůbec. Podobně jako při volbách do Poslanecké sněmovny se jedná o hlasování do jednoho zastupitelského sboru, které je oproti volbám do Poslanecké sněmovny jednodušší v tom, že území České republiky tvoří jeden volební obvod a všichni voliči tak hlasují pro stejné kandidáty. Hlasování ze zahraničí tudíž nic nebrání.

Zavádí se hlasování v jednom dni. Česká republika s dosavadními dvěma volebními dny představovala výjimku mezi členskými státy EU. Nad zavedením jednoho volebního dne panuje i obecná politická shoda. Hlavní výhody jednoho dne jsou spatřovány jednak v zamezení spekulacím o možných podvodech při přechovávání volebních schránek a volební dokumentace mezi prvním a druhým dnem voleb a jednak ve snížení nároků na organizaci voleb, zejména pokud jde o pronájem a blokadu prostor využívaných jako volební místnost a zajištění veřejného pořádku v okolí volebních místností. Jeden volební den může přilákat i více zájemců o činnost v okrskových volebních komisích, byť samozřejmě celodenní dohled nad hlasováním a následné noční sčítání hlasů pro ně bude nepochybně náročné. V této souvislosti počítá Ministerstvo vnitra s tím, že ve spolupráci s Českým statistickým úřadem upraví metodické pokyny pro postup okrskových volebních komisí tak, aby komisím byl doporučen maximálně efektivní a racionální postup při sčítání hlasů, který by zbytečně

neprodložoval dobu, kterou musí komisaři trávit ve volební místnosti při plnění svých úkolů. Současně však musí vždy platit, že sčítání hlasů nejsou závody mezi okrskovými volebními komisemi, a že požadavek na kvalitu a přesnost sčítání je nadřazen rychlosti sčítání. Ztráta jednoho volebního dne bude voličům kompenzována možností hlasovat v předstihu u obecního úřadu a u voličů v zahraničí možností korespondenčního hlasování. Volební místnosti budou otevřeny od 7 do 21 hodin, tj. celkem 14 hodin, což je stejně jako činí součet hodin, ve kterých doposud probíhalo hlasování v pátek a v sobotu.

Za volební den se navrhuje pátek, který je preferován i největším počtem politických subjektů zastoupených v Poslanecké sněmovně. Pátek je dnem, který navazuje na dosavadní tradici jednoho z volebních dnů a umožňuje voličům odhlasovat před odjezdem na víkend. V potaz je třeba vzít i to, že jako volební místnosti jsou často využívány prostory ve školách, kdy pátek jako závěr pracovního týdne relativně nejméně zatíží organizaci výuky a umožní, aby učebny využívané k hlasování byly uvedeny do původního stavu ještě před začátkem nového pracovního týdne. Pokud jde o školní vyučování, stanovuje se novelou školského zákona možnost pro ředitele školy vyhlásit pro žáky volný den v rozsahu nezbytném pro zajištění řádného průběhu hlasování. Vzhledem k tomu, že se nejedná o povinnost ředitele školy, je také možné, aby škola v den voleb zorganizovala školní vyučování mimo budovu školy (školní výlet, exkurze, divadelní či filmové představení) a tím zmírnila dopady školního volna na rodiče zejména mladších dětí.

Z pohledu členů okrskových volebních komisí je výhodné, že po splnění úkolů v komisi budou moci využít zbytek víkendu k odpočinku a nebude potřebné řešit otázky nástupu do zaměstnání, pokud by sčítání hlasů probíhalo například až v noci z neděle na pondělí.

Hlasování v jednom dni bude probíhat i u zastupitelských úřadů v zahraničí. Volební den se však liší v závislosti na časovém posunu. Tam, kde nastává shodně označený hodinový čas oproti České republice později, musí být volebním dnem již čtvrtek. V místech, kde je stejný čas jako v České republice nebo jde o místa, která jsou časově napřed, je volebním dnem rovněž pátek. Voliči v zahraničí i voliči v České republice mají pro hlasování k dispozici stejný počet hodin.

Tam, kde zákon o správě voleb nebo zákony o volbách stanovují lhůty ve vazbě na volební den, je rozhodující volební den na území České republiky.

K § 3 – Obecné podmínky výkonu volebního práva

Definuje se význam základních pojmů, které zákon o správě voleb v dalších ustanoveních čteně používá, a vymezují se překážky volebního práva.

Voličem je osoba, která splňuje podmínky jednotlivých zákonů o volbách pro právo volit v jednotlivých druzích voleb. Podmínky pro právo volit zakotvuje v některých volbách též Ústava, a to pro volby do obou komor Parlamentu (čl. 18 odst. 3) a pro volbu prezidenta (čl. 56 odst. 6).

Volební stranou je obecně ten subjekt, který je oprávněn podat kandidátní listinu. Výčet těchto subjektů pro jednotlivé druhy voleb obsahují jednotlivé zákony o volbách.

Pojmově se rozlišuje mezi kandidátem, který je nominantem volební strany, je tedy na kandidátní listinu navržen volební stranou, kterou může být podle jednotlivých druhů voleb politická strana, politické hnutí, koalice, sdružení nezávislých kandidátů a ve volbě prezidenta

republiky navrhuje občan nebo navrhuje poslanci či navrhuje senátoři. Není při tom rozhodující, zda takový kandidát je členem politické strany nebo politického hnutí, které ho navrhuje. Oproti tomu nezávislý kandidát navrhuje sám sebe, a je tedy současně volební stranou. Nezávislý kandidát jako volební strana může podávat kandidátní listinu pouze ve volbách do zastupitelstev obcí a ve volbách do Senátu. Kandidát na prezidenta, který ke své kandidátní listině přikládá petici na podporu své kandidatury, však nezávislým kandidátem není, neboť ten musí být podle Ústavy navržen občanem České republiky, který dosáhl věku 18 let, podpoří-li jeho návrh petice. Navrhující občan (i kdyby jím byl kandidát sám, což Ústava nevylučuje) je zde tudíž volební stranou.

Překážky volebního práva jsou skutečnosti, které brání osobě, která jinak splňuje podmínky práva volit nebo práva být volen, toto právo realizovat až do doby, dokud překážky nepominou. V tomto ustanovení jsou formulovány dvě obecné překážky práva volit a jedna obecná překážka práva být volen, které platí pro všechny druhy voleb. Další překážky mohou stanovit zákony upravující jednotlivé druhy voleb. Pro volby do zastupitelstev krajů a volby do zastupitelstev obcí je pro právo volit a být volen dále stanovena překážka spočívající v omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody.

Společnou překážkou ve výkonu práva volit a práva být volen je omezení svéprávnosti k výkonu těchto práv.

Existence překážky výkonu volebního práva spočívající v omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva zohledňuje skutečnost, že rozhodnutím soudu může být do rozsahu omezení svéprávnosti zahrnut i výkon volebního práva (a zároveň vylučují pochybnost o tom, že takový postup soudu je zákonem aprobovaný). Je přitom věcí soudu, nikoli volebního zákona nebo dokonce volebních orgánů, posoudit, zda u konkrétního člověka existují důvody pro omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva spočívající v tom, že by realizace tohoto práva mohla být tomuto člověku k újmě. Soud může rozhodnout o omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva komplexně, tj. jak aktivního, tak pasivního volebního práva, nebo může specifikovat, že se omezení vztahuje např. jen k právu být volen.

Zákon o správě voleb na tuto možnost přistupuje a vytváří prostor pro faktickou realizaci rozhodnutí soudu. Nepředjímá a nepředpisuje při tom důvody pro omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva. Z hlediska zákona o správě voleb může množina osob s omezením svéprávnosti k výkonu volebního práva zůstat prázdná a ustanovení upravující odpovídající překážku budou fakticky nevyužitá. Nejeví se však jako důvodné zrušit tuto překážku k výkonu volebního práva jako takovou, dokud je alespoň teoreticky možné, že nezávislý soud bude mít rozumný a spravedlivý důvod v konkrétním případě o omezení svéprávnosti rozhodnout.

Občanský zákoník stanovuje poměrně striktní a přitom vyvážená kritéria pro omezení svéprávnosti a zdůrazňuje zásadu proporcionality. Navíc každý, kdo již byl pravomocně omezen ve svéprávnosti, má právo podat návrh na zrušení omezení či změnu rozsahu omezení. Stejně tak má právo i ten, u koho soud rozhodl o omezení, ale rozhodnutí ještě není pravomocné, podat proti němu odvolání.

Soud se musí před případným omezením svéprávnosti zvlášť důsledně zabývat otázkou realizace ústavně zaručených práv a svobod, tedy i volebním právem. Musí posoudit všechny relevantní skutečnosti a případně o něm rozhodnout výslovně, tj. omezení svéprávnosti k výkonu aktivního (volit) nebo pasivního (být volen) volebního práva musí být uvedeno

přímo ve výroku rozsudku. Nepostačuje, pokud by soud pouze v odůvodnění svého rozhodnutí vedl úvahy o tom, že posuzovaná osoba není schopna posoudit smysl a účel voleb (tato skutečnost zjevně neobstojí před občanským zákoníkem ani jako samotné zdůvodnění omezení svéprávnosti). I v případě práva volit či práva být volen soud musí naplnit zákonné podmínky pro omezení svéprávnosti.

Legitimita překážky výkonu volebního práva spočívající v omezení svéprávnosti byla potvrzena sjednocujícím stanoviskem Nejvyššího soudu (Cpjn 23/2016 ze dne 15. 2. 2017), které odkazuje i na dřívější nálezy Ústavního soudu s tím, že existence této překážky se pohybuje i v intencích toho, co judikoval Evropský soud pro lidská práva. Nejvyšší soud (sp. zn. Cpjn 23/2016 ze dne 15. 2. 2017) učinil závěr, že:

1. V řízení o omezení svéprávnosti je soud oprávněn rozhodnout i o tom, zda se posuzovaná osoba omezuje ve svéprávnosti k výkonu volebního práva.
2. Omezit posuzovanou osobu ve svéprávnosti k výkonu volebního práva lze jen výrokem soudního rozhodnutí (výslovně).

Ministerstvo vnitra v roce 2018 provedlo *Analýzu proveditelnosti odstranění překážky výkonu volebního práva osob se zdravotním postižením z důvodu omezení jejich svéprávnosti* a v souvislosti s ní dále zjišťovalo u obecních úřadů počty voličů vedených ve stálých seznamech voličů s překážkou volebního práva spočívající v omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva. Z těchto zjištění vyplynulo, že těchto voličů je v současné době cca 10 tisíc. Pokud jde o pasivní volební právo, je potřeba vzít v úvahu to, že zvolením se může kandidátovi výrazně změnit právní postavení, a to i pokud jde o podmínku vzniku případné odpovědnosti hmotné i trestněprávní související s jednáním veřejného činitele. Lze si tudíž představit, že soud shledá u člověka důvody k omezení svéprávnosti k výkonu pasivního volebního práva v duchu příslušných ustanovení občanského zákoníku. Předkládaný návrh zákona o správě voleb tudíž i pro překážku ve výkonu práva být volen ponechává prostor. Není však vyloučeno, že vývoj odborného diskurzu do budoucna pohled na otázku omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva změní.

K § 4 – Volební okrsky

Volební okrsek je základní územní jednotka pro všechny druhy voleb.

Příslušnost k volebnímu okrsku je dána primárně adresou místa trvalého pobytu voliče. V některých druzích voleb (volba prezidenta republiky, volby do obou komor Parlamentu České republiky a volby do Evropského parlamentu), není právo volit podmíněno existencí trvalého pobytu a právo volit tak mají i občané bez trvalého pobytu na území České republiky. Zpravidla se jedná o občany České republiky, kteří dlouhodobě žijí v zahraničí a jsou odhlášeni z trvalého pobytu na území České republiky. Tito mohou své právo volit realizovat tak, že se nahlásí u příslušného zastupitelského úřadu k hlasování ve zvláštním volebním okrsku v zahraničí.

Volební okrsky musí být územně skladebné, tzn. nesmí přesahovat hranici území obce ani volebního obvodu; jeden volební okrsek nesmí být například součástí více senátních volebních obvodů.

Volební okrsky stanovuje obecní úřad a zapisuje je do základního registru územní identifikace, adres a nemovitostí jako účelové územní prvky. Při vymezení volebního okrsku je třeba vycházet z těchto základních pravidel:

1) bezezbytková skladebnost 2) zachovává se přirozený územní celek, 3) je zajištěna dostupnost volebních místností, neboť na každý volební okrsek připadá právě jedna volební místnost, 4) počet voličů příslušejících k volebnímu okrsku umožňuje řádný průběh hlasování a sčítání hlasů a 5) počet voličů příslušejících k volebnímu okrsku umožňuje účelné a hospodárné vynakládání prostředků na zajištění volebních místností a činnosti okrskových volebních komisí na území obce.

Opouští se dosavadní princip početního omezení voličů na jeden volební okrsek (cca 1000 voličů) a stanovují se pouze výše uvedená obecná kritéria, ke kterým je třeba při stanovení volebního okrsku přihlížet. Tato obecná kritéria současně umožňují flexibilněji měnit volební okrsky a přizpůsobit je místním podmínkám. Není tak vyloučeno, že na některý volební okrsek bude připadat až několik tisíc voličů, jestliže jde o voliče, kteří jsou v daném místě pouze formálně nahlášení k trvalému pobytu na ohlašovně (úřední adresa). Jiné okrsky naopak budou mít záměrně méně voličů s trvalým pobytem, protože jde např. o rekreační oblasti, kde pravidelně volí i velký počet voličů na voličský průkaz, kteří pak počet voličů reálně navyšují. Méně početné okrsky lze očekávat také v územně členěných statutárních městech a v Praze, kde by velký počet voličů na okrsek byl těžko zvládnutelný zejména při sčítání hlasů v komunálních volbách. Naopak v menších městech lze očekávat tendenci ke změně volebních okrsků, která bude směřovat k navýšení počtu voličů.

Stálé volební okrsky, vedené jako účelové územní prvky plní účel pro všechny volby. Proto je nutné volební okrsky stanovit univerzálně a aplikovatelně pro všechny volby. Zejména volby do zastupitelstev obcí jsou důvodem, proč nemůže dojít k spojení vícero menších obcí do jednoho stálého volebního okrsku. V těchto volbách je volebním obvodem území obce, a proto je nevyhnutelné, aby každá obec měla minimálně jeden volební okrsek, a to i za předpokladu, že se jedná o obec s minimálním počtem voličů. Nezbytnost takové úpravy je zřejmá zvláště při konání nových voleb do zastupitelstev obcí, které se konají v návaznosti na rozpad obecního zastupitelstva individuálně v jednotlivých obcích během funkčního období. Institut volebních okrsků je dále navázán i na konání místního referenda podle zvláštního zákona, kde platí stejná pravidla.

I když to zákon výslovně nestanoví, umožňují obecná kritéria tvorby volebních okrsků i vytvoření okrsku ve vzdálené části obce pro malý počet voličů. V takovém případě však musí být na území okrsku zřízena i volební místnost, jinak by existence takového okrsku nesplňovala podmínku dostupnosti pro voliče a podmínku hospodárnosti.

Četnější změny ve vymezení volebních okrsků lze očekávat bezprostředně po nabytí účinnosti tohoto zákona, který po letech umožní upravit okrsky dle místních podmínek.

Ruší se totiž taxativní důvody nezbytné pro provedení změny volebních okrsků. Není důvod omezovat obec v tom, aby se rozhodla pro změnu vymezení volebních okrsků, ukáže-li se dosavadní rozvržení okrsků nevyhovující. Počtem ani vymezením volebních okrsků v obci nelze sekundárně ovlivňovat výsledky voleb ani rozdělení mandátů, neboť množina voličů zůstává stále stejná. Změny ve vymezení volebních okrsků nelze provádět pouze v době od vyhlášení voleb do vyhlášení celkových výsledků Státní volební komisí; po tuto dobu zajistí Ministerstvo vnitra „uzamčení“ volebních okrsků. Fixace volebních okrsků v tomto

období je nezbytná z důvodu sestavení výpisů ze seznamu voličů pro okrskové volební komise.

Pokud změna vymezení volebních okrsků bude mít v obci dopad na počet volebních okrsků (snižuje se, nebo naopak zvyšuje), je nově zapotřebí souhlasu Ministerstva vnitra. Jde o to, aby při rozvolnění pravidel pro tvorbu volebních okrsků nedocházelo k jejich neuváženému navyšování nebo snižování, které by ohrožovalo řádný průběh voleb v obci, a aby stát měl alespoň základní možnost operativní regulace systému, který financuje a řídí. Obecní úřad zašle prostřednictvím krajského úřadu Ministerstvu vnitra žádost o schválení vytvoření nebo zrušení volebního okrsku, včetně odůvodnění takového postupu. Tím bude současně zajištěna informovanost kraje, aniž by však krajský úřad k žádosti cokoli připojoval. Ministerstvo vnitra oznámí výsledek posouzení návrhu obecnímu úřadu a krajskému úřadu. Nepůjde o správní rozhodnutí. Vztah obecního úřadu a Ministerstva vnitra v této věci je třeba chápat jako vztah subordinace při výkonu státní správy.

Lze předpokládat, že v důsledku nastavení nových pravidel pro tvorbu a změnu volebních okrsků budou obecními úřady prováděny změny ve vymezení volebních okrsků, aniž by současně docházelo ke snížení nebo navýšení jejich počtu (četnější změny lze očekávat hlavně po nabytí účinnosti tohoto zákona). Je proto na místě zakotvit informační povinnost obecního úřadu vůči krajskému úřadu, případně i magistrátu, aby mohl ověřit, zda provedená změna byla učiněna v souladu s podmínkami stanovenými zákonem o správě voleb a případně (ještě v době, kdy další volby nejsou vyhlášeny) působit na obecní úřad, aby bezodkladně zjednal nápravu. V souvislosti s tím však není nezbytné úkoly krajského úřadu rozšiřovat výslovně o povinnost kontroly změn volebních okrsků oznámených mu obecním úřadem.

Český statistický úřad čerpá data o volebních okrscích jako referenční údaje přímo z RÚIAN. Území zvláštního volebního okrsku je vymezeno územním obvodem zastupitelského úřadu. V případech, kdy Česká republika není v některém státě zastoupena svým zastupitelským úřadem, zahrnuje území zvláštního volebního okrsku i území dalšího státu, než kde sídlí zastupitelský úřad; vymezení území zvláštního volebního okrsku je proto dáno územním obvodem zastupitelského úřadu.

K § 5 – Informování voličů

Ve všech druzích voleb je nezbytné voliče včas informovat o tom, kdy a kde bude probíhat hlasování ve volbách, do kterého volebního okrsku náležejí, na které adrese se nachází volební místnost, a že před hlasováním je třeba doložit totožnost.

Na území České republiky připadá tato úloha obecnímu úřadu, při hlasování v zahraničí zastupitelskému úřadu. Vztahuje se i na případné druhé kolo voleb. Nově má obecní úřad povinnost zajistit zveřejnění této informace vždy i na úřední desce a ne pouze způsobem v místě obvyklým. Tato forma zveřejnění je postačující i v případě víceokrskových obcí, kdy nadále není povinností oznámení zveřejňovat na území každého jednotlivého okrsku, což bylo zejména pro velká města nepřiměřenou zátěží. Vytvoření registru okrskových volebních komisí navíc umožní voličům získat informaci o adrese volební místnosti přímo z veřejného prostředí informačního systému.

Ve volbách do Senátu, zastupitelstev krajů a zastupitelstev obcí sice není možné hlasovat ze zahraničí, avšak voliči pobývající v zahraničí mají možnost požádat u zastupitelského

úřadu o voličský průkaz, se kterým mohou přicestovat na území České republiky. Zatímco ve volbách do Senátu nemusí mít volič trvalý pobyt na území České republiky a odhlasovat může v kterémkoli volebním okrsku, kde se volby do Senátu konají, tak pro volby do zastupitelstev je podmínkou práva volit trvalý pobyt na území příslušného kraje, resp. obce.

S ohledem na zavedení možnosti hlasovat na území České republiky v předstihu a v zahraničí korespondenčně, se informační povinnost rozšiřuje o podmínky, které musí volič splnit, aby mohl tyto alternativní způsoby hlasování realizovat.

Povinnost obecního úřadu zajistit informování voličů v jazyce národnostní menšiny se vztahuje na obec, v jejímž územním obvodu žije alespoň 10 % obyvatel hlásících se k jedné národnosti jiné než české. Pak se informace pro voliče zveřejňují v jazyce této národnostní menšiny.

K § 6 – Soustava volebních orgánů

Výčet volebních orgánů zůstává v zásadě nezměněn a je obecně platný pro všechny druhy voleb. U krajského úřadu, pověřeného obecního úřadu, obecního úřadu a starosty se ustupuje od výčtů, jejichž účelem bylo obsáhnout, které úřady spadají pod danou kategorii. Tento vysvětlující výčet je však nadbytečný, neboť vyplývá z obecního zřízení, případně zákona o hlavním městě Praze a je vyhovující i pro účely voleb.

Krajským úřadem se rozumí také magistrát hlavního města Prahy, neboť podle § 31 odst. 1 zákona o hlavním městě Praze platí, že orgány hlavního města Prahy vykonávají přenesenou působnost, která je zvláštním zákonem svěřena orgánům krajů.

V územně členěných statutárních městech a v hlavním městě Praze je v postavení pověřeného obecního úřadu primárně magistrát. Úkoly na úseku voleb náležející pověřenému obecnímu úřadu však mohou v hlavním městě Praze a v územně členěných statutárních městech zabezpečovat úřady městských částí nebo úřady městských obvodů, kterým to Magistrát hlavního města Prahy nebo magistrát územně členěného statutárního města svěřil svým statutem. Magistrát hlavního města Prahy a magistrát územně členěného statutárního města zapisuje do informačního systému správy voleb městské části nebo městské obvody, které podle tohoto zákona vykonávají působnost pověřeného obecního úřadu.

Obecní úřad pojmově zahrnuje také městský úřad, úřad městyse, úřad městské části nebo městského obvodu a magistrát územně nečleněného statutárního města. Na magistrát územně členěného statutárního města nebo Magistrát hlavního města Prahy nedopadají žádné úkoly obecního úřadu, neboť jsou plně pokryty činnostmi úřadů městských částí nebo městských obvodů.

Starosta pojmově zahrnuje starostu obce, městyse, města, městské části nebo městského obvodu a primátora územně nečleněného statutárního města. Na primátora územně členěného statutárního města nebo primátora hlavního města Prahy nedopadají žádné úkoly, neboť úkoly starosty v těchto městech jsou plně pokryty činnostmi starostů městských částí nebo městských obvodů.

Pro volby do zastupitelstev obcí již nebude volebním orgánem obecní úřad s alespoň dvěma odbory (jako kategorie); registraci kandidátních listin pro komunální volby bude provádět vždy pověřený obecní úřad.

Konkrétní úkoly volebních orgánů jsou obsaženy v následujících ustanoveních a dále vyplývají z jednotlivých zákonů o volbách.

Ustanovení o tom, že výkon působnosti volebních orgánů nelze přenést veřejnoprávní smlouvou, představuje speciální úpravu vylučující použití části páté správního řádu.

K § 7 – Státní volební komise

Státní volební komise je vrcholným volebním orgánem. Předsedou Státní volební komise je ze zákona ministr vnitra. Ustanovení upravuje, ze kterých úřadů jsou nominováni další členové a jejich náhradníci, které na návrh ministra vnitra jmenuje a odvolává vláda. Na složení Státní volební komise a její působnosti pro všechny druhy voleb se ve vztahu k dosavadní právní úpravě nic nemění. Úprava se pouze přesouvá ze zákona o volbách do zastupitelstev krajů (tam byla zakotvena z důvodu, že vznik Státní volební komise v roce 2000 časově spadal v jedno se vznikem právní úpravy voleb do zastupitelstev krajů) do nového zákona o správě voleb, kam systematicky patří.

K § 8 – Úkoly Státní volební komise

Ustanovení představuje sumarizaci úkolů Státní volební komise, které byly doposud uvedeny v jednotlivých zákonech o volbách. Tyto úkoly jsou z podstatné části shodné pro všechny druhy voleb, a je proto vhodné, aby byly obsaženy v zákoně o správě voleb.

K § 9 – Jednání Státní volební komise

Toto ustanovení představuje jakýsi stručný jednací řád Státní volební komise, který byl doposud obsažen v prováděcí vyhlášce k zákonu o volbách do zastupitelstev krajů. Základní pravidla jednání tohoto volebního orgánu je však vhodnější upravit přímo v zákoně v návaznosti na ustanovení, kterým je tento orgán zřízen a kde jsou upraveny i jeho úkoly. Oproti vyhlášce byla vypuštěna pouze zbytečně podrobná ustanovení, která plynou z povahy věci – např., že členům se před jednáním Státní volební komise zasílá pozvánka a program, že k jednotlivým bodům programu se přijímají usnesení a ze zasedání Státní volební komise se pořizuje zápis.

Předseda zastupuje Státní volební komisi navenek v rozsahu, v jakém k tomu byl usnesením Státní volební komise zmocněn.

Prováděcí právní úprava k této materii již nebude potřeba.

K § 10 – Ministerstvo vnitra

Ustanovení představuje sumarizaci úkolů Ministerstva vnitra jako volebního orgánu, které jsou společné pro všechny druhy voleb, a je proto vhodné je upravit v zákoně o správě voleb, který zastřešuje všechny zákony o volbách.

Zároveň se odkazuje na další úkoly vyplývající pro Ministerstvo vnitra ze zákonů o volbách. Jako příklad lze uvést úkoly spojené s registrací kandidátních listin podle zákona o volbě prezidenta republiky nebo zákona o volbách do Evropského parlamentu.

K § 11 – Ministerstvo zahraničních věcí

Ministerstvo zahraničních věcí působí jako volební orgán ve volbách, v nichž mohou voliči hlasovat také v zahraničí, tj. při volbě prezidenta republiky, volbách do Poslanecké sněmovny a Evropského parlamentu.

Při ostatních druhích voleb, které probíhají pouze na území České republiky, však Ministerstvo zahraničních věcí zajišťuje, aby zastupitelské úřady informovali voliče o možnosti požádat o voličský průkaz, který jim umožní hlasovat ve volbách do Senátu, do zastupitelstev krajů a zastupitelstev obcí na území České republiky. Ve volbách do zastupitelstev územních samosprávných celků je však právo volit podmíněno trvalým pobytem na území příslušného kraje, resp. obce.

K § 12 – Český statistický úřad

Ustanovení představuje sumarizaci úkolů Českého statistického úřadu jako volebního orgánu zodpovědného za zpracování výsledků voleb. Doposud byly tyto úkoly zakotveny v jednotlivých zákonech o volbách. Vzhledem k tomu, že se pro všechny druhy voleb opakují, je vhodné je upravit v zákoně o správě voleb.

Výslovně se neuvádí, že Český statistický úřad zřizuje pracoviště u pověřených obecních úřadů. Jde o pracoviště, která slouží k převzetí výsledků voleb z jednotlivých volebních okrsků, tzv. přebírací místa, a zákon o správě voleb jejich určení ponechává na prováděcím předpise. Předpokládá se, že i nadále se bude jednat v zásadě o pověřené obecní úřady, avšak je ponechán prostor pro to, aby přebírací místo bylo zřízeno i u jiné obce, pokud to z praktických důvodů více vyhovuje (typicky v územně členěných statutárních městech a v Hlavním městě Praze). Území, které spadají pod jednotlivá přebírací místa, tj. území, ze kterého okrskové volební komise povezou výsledky voleb na stejné přebírací místo, pak určí Český statistický úřad a tuto informaci zveřejní. V potaz bude bráno zejména to, aby jednotlivá přebírací místa byla rovnoměrně zatížena a aby dojezdová vzdálenost z volebních okrsků nebyla zbytečně velká. O přebíracím místě jsou členové okrskových volební komisí pravidelně informováni také v rámci školení ke zjišťování výsledků voleb.

Pro Český statistický úřad odpadá úkol sdělovat duplicitu kandidátů na kandidátních listinách příslušnému registračnímu úřadu, neboť tato kontrola bude zajištěna funkcionalitou registru kandidátních listin v rámci informačního systému správy voleb.

Některé úkoly Českého statistického úřadu mohou zabezpečovat pouze jeho zaměstnanci, kteří mají na základě proškolení příslušné pověření.

K § 13 – Krajský úřad

Jedná se o výčet úkolů, které krajské úřady a Magistrát hlavního města Prahy zajišťují ve všech druhích voleb.

V případech, kdy pověřený obecní úřad nemůže zajistit úkoly stanovené mu zákonem, musí místo pověřeného obecního úřadu zajistit jejich plnění krajský úřad (v případě městské části v hlavním městě Praze určené Statutem hlavního města Prahy Magistrát hlavního města

Prahy), a to i po stanovené lhůtě. V tomto případě je tedy prolomena zásada, že lhůty podle tohoto zákona nelze prodloužit ani prominout jejich zmeškání. Jedná se o úkony technického charakteru. Skutečnost, že pověřený obecní úřad neplní povinnosti stanovené zákonem, by se měl krajský úřad nebo Magistrát hlavního města Prahy dozvědět ze své činnosti při kontrole a koordinaci přípravy voleb, případně na základě podnětu. Tento postup se neuplatní na úkoly pověřeného obecního úřadu v registračním řízení při volbách do zastupitelstev obcí, neboť v tomto případě nemůže být prolomena zásada, že lhůty nelze prodloužit ani prominout jejich zmeškání. Navíc není v silách krajského úřadu tuto povinnost za pověřené obecní úřady zvládnout.

K § 14 – Pověřený obecní úřad

Ustanovení představuje sumarizaci úkolů pověřeného obecního úřadu, které zajišťuje pro všechny druhy voleb.

Rovněž jako v případě krajského úřadu bude pověřený obecní úřad zajišťovat plnění úkolů stanovených zákonem pro obecní úřad, který je v jeho správním obvodu a kde obecní úřad nebo starosta své úkoly nemůže splnit ve stanovené lhůtě (např. není-li starosta zvolen). Jedná se o úkony technického charakteru a pověřený obecní úřad může jednat i po stanovené lhůtě (prolamuje se zásada, že lhůty podle tohoto zákona nelze prodloužit ani prominout jejich zmeškání).

Koncepce *Klientsky orientovaná veřejná správa 2030* počítá do budoucna s rozšířením počtu obcí s pověřeným obecním úřadem až na cca 800 (z nynějších cca 380). Pověřený obecní úřad v sídle volebního obvodu, který je registračním úřadem pro volby do Senátu, dále plní i další úkoly při zajištění voleb, které jinak připadají pověřenému obecnímu úřadu. Z důvodu, že senátní volební obvod nekopíruje územní obvod pověřeného obecního úřadu, je třeba je svěřit právě obecnímu úřadu v sídle (senátního) volebního obvodu.

K § 15 – Obecní úřad

Výčet úkolů obecního úřadu při zajištění voleb se rozšiřuje jednak o některé úkoly, které byly doposud svěřeny starostovi obce, a jednak o úkoly, které vyplývají z některých věcných změn při zajištění voleb.

Z dřívějších úkolů starosty bude obecní úřad nově stanovovat volební okrsky, zajišťovat informování voličů, stanovovat minimální počet členů okrskové volební komise a svolávat první zasedání okrskové volební komise. Tato změna se jeví jako účelná, neboť ve větších obcích (městech) zabezpečení těchto svých úkolů starosta stejně svěřoval zaměstnancům obecního úřadu a v malých obcích, kde starosta mnohdy nemá k dispozici žádné zaměstnance obecního úřadu, je nucen sám zabezpečit i úkoly obecního úřadu.

Novými úkoly navazujícími na některé věcné změny jsou:

- vyznačení adresy volební místnosti a telefonního spojení do registru okrskových volebních komisí,
- zapisování údaje o hlasování voliče v jiném okrsku do nově zřizovaného seznamu voličů v rámci informačního systému správy voleb,
- zajištění možnosti hlasování v předstihu, s výjimkou voleb do zastupitelstev obcí (viz dále ustanovení o hlasování v předstihu v části sedmé zákona o správě voleb),

- dodání přehledu volebních stran voličům, který nahradí roznos hlasovacích lístků; hlasovací lístky obdrží voliči až ve volební místnosti; to neplatí pro volby do zastupitelstev obcí, v nichž je s ohledem na způsob hlasování, množství kandidátů a rozměry hlasovacího lístku (obzvláště ve větších městech) účelné, aby měli voliči možnost si hlasovací lístek předem prohlédnout a případně i upravit doma.

K § 16 – Starosta

Převedením řady úkolů starosty jako volebního orgánu na obecní úřad jsou výlučné úkoly starosty v podstatě omezeny jen na úkoly personální povahy, a sice jmenování a odvolávání zapisovatele okrskové volební komise a dojmenování členů komisí, není-li naplněn stanovený minimální počet.

Ustanovení dále odkazuje na úkoly vyplývající starostovi ze zákonů o volbách. Jako příklad lze uvést předávání osvědčení při nastoupení náhradníka na uprázdněný mandát člena zastupitelstva obce.

K § 17 – Zastupitelský úřad

Úkoly zastupitelského úřadu na úseku voleb lze rozdělit na ty, jež plní v souvislosti s volbami, ve kterých mohou voliči hlasovat ze zahraničí, a na ty, které se vztahují na všechny druhy voleb. Nárůst agendy pro zastupitelský úřad bude způsoben jednak tím, že hlasování ze zahraničí se rozšiřuje i na volby do Evropského parlamentu, a jednak tím, že ve volbách konaných v zahraničí bude možné hlasovat také korespondenčně. Zastupitelský úřad bude vyřizovat žádosti o korespondenční hlasování, zasílat voličům příslušnou dokumentaci, přijímat zásilky s korespondenční volbou, bezpečně je uchovávat a následně předávat zvláštní okrskové volební komisi.

Naopak, jednotný seznam voličů, který bude součástí informačního systému správy voleb, odstraní nezbytnost porovnávání seznamů voličů vedených doposud u jednotlivých zastupitelských a obecních úřadů a odstraňování duplicitních zápisů voličů.

Průběžně bude zastupitelský úřad zapisovat do seznamu voličů údaje o hlasování ve zvláštním volebním okrsku, byť největší nápor lze vždy očekávat v době před volbami, v nichž mohou voliči hlasovat také ze zahraničí.

Zastupitelský úřad rovněž vydává voličské průkazy, a to nejen voličům, kteří jsou nahlášeni k hlasování ve zvláštním volebním okrsku tohoto zastupitelského úřadu. Každý volič zapsaný v seznamu voličů se může obrátit i na zastupitelský úřad a požádat o vydání voličského průkazu; umožňuje to princip fungování jednotného seznamu voličů, čímž odpadá místní příslušnost pro vydávání voličských průkazů.

Výdej voličských průkazů u zastupitelského úřadu není omezen, ani co se druhu voleb týká. Volič se může na zastupitelský úřad obrátit se žádostí o voličský průkaz i pro volby, které probíhají pouze na území České republiky (volby do Senátu, zastupitelstev krajů a obcí).

Nový institut oznámení o hlasování v jiném volebním okrsku v rámci volebního obvodu (viz dále ustanovení o podmínkách hlasování v jiném okrsku v části sedmé zákona o správě voleb) umožňuje voličům obrátit se na zastupitelský úřad též s oznámením o hlasování v jiném volebním okrsku. Obdobně jako u voličského průkazu se tato možnost vztahuje

na všechny druhy voleb a volič může toto oznámení učinit u kteréhokoli obecního úřadu i zastupitelského úřadu bez ohledu na to, ke kterému volebním okrsku je příslušný.

K § 18 – Okrsková volební komise

Základní úkoly okrskové volební komise jsou pro všechny druhy voleb stejné, a je proto vhodné je upravit v zákoně o správě voleb. Současně je tak možné i sjednotit pro všechny volby minimální počet členů okrskové volební komise na 5; v okrscích, které mají 400 a méně voličů, může být okrsková volební komise i čtyřčlenná. To nevylučuje, aby obecní úřad, s přihlédnutím k počtu voličů, stanovil minimální počet vyšší. Tento počet pak může být prakticky i podstatně překročen, pokud právo delegace do okrskové volební komise využije většina volebních stran.

Novou povinností pro obecní úřad je vyznačení minimálního počtu členů okrskové volební komise, které je nezbytné pro využití funkcionalit nově zřizovaného registru okrskových volebních komisí v rámci informačního systému správy voleb.

Nově se též zakotvuje pravidlo, aby ve volební místnosti byl trvale přítomen předseda nebo místopředseda komise a alespoň nadpoloviční většina všech jejích členů. Jedině tak může okrsková volební komise odpovědně plnit všechny své funkce, nehledě k tomu, že přítomnost pouze jednoho nebo dvou členů v komisi může zavdávat i důvody ke zpochybňování regulérnosti průběhu voleb v dotčeném okrsku. Požadavek na přítomnost nadpoloviční většiny všech členů komise ve volební místnosti musí být zohledněn i při vysílání členů k zajištění hlasování do přenosné volební schránky a tehdy, potřebuje-li se člen okrskové volební komise např. z osobních důvodů vzdát z volební místnosti. V případě čtyřčlenné komise, která je přípustná v okrscích, které mají 400 a méně voličů, je tento požadavek zmírněn na přítomnost alespoň 2 členů ve volební místnosti. Odpovědnost za zajištění přítomnosti zákonem požadovaného počtu členů komise ve volební místnosti má předseda okrskové volební komise.

Koná-li se více druhů voleb společně, zabezpečuje úkoly pro všechny volby konané v souběhu jedna okrsková volební komise. Při ustavení komise je však třeba dbát pravidel upravujících, kdo má právo delegovat své členy do okrskové volební komise, což je každá volební strana, která kandiduje ve volbách v daném okrsku. Pokud by tatáž volební strana mohla delegovat své zástupce z titulu více voleb konaných v souběhu, umožní jí registr okrskových volebních komisí provést pouze jednu delegaci. Kandiduje-li například politická strana v jedněch volbách samostatně a ve druhých volbách konaných v souběhu jako součást koalice, nejedná se o tutéž volební stranu.

K § 19 – Zvláštní okrsková volební komise

Zvláštní okrsková volební komise plní úkoly pouze při volbách, v nichž lze hlasovat ze zahraničí. Vzhledem k tomu, že se zavádí hlasování ze zahraničí také ve volbách do Evropského parlamentu, bude třeba ji nově ustavovat i pro tyto volby.

Vedle toho přibude zvláštní okrskové volební komisi agenda související se zavedením korespondenčního hlasování v zahraničí, kdy bude nutné zabezpečit sečtení hlasů zaslaných korespondenčně.

Obecně platí, že ustanovení o okrskové volební komisi se vztahují i na zvláštní okrskovou volební komisi, ledaže zákon o správě voleb stanoví úpravu odlišnou (např. sestavování zvláštní okrskové volební komise, okamžik, kdy zahajuje sčítání hlasů), nebo ustanovení platné pro okrskovou volební komisi výslovně vylučuje (např. povinnost školení pro předsedu, místopředsedu a zapisovatele, zajištění hlasování do přenosné volební schránky). V některých případech vyloučení použití ustanovení o okrskové volební komisi vyplývá z povahy věci, aniž by muselo být výslovně uvedeno (např. na předsedu zvláštní okrskové volební komise se nevztahuje úkol ověřit zabezpečení přenosné volební schránky).

K § 20 – Příslušnost registračního úřadu

Registrační úřad je specifickým volebním orgánem, a to nikoli z hlediska institucionálního, ale z hlediska svých úkolů, které se vztahují k registraci kandidátních listin. Registrační úřad je volební orgán, u kterého se podávají kandidátní listiny pro daný druh voleb a který následně vede řízení o jejich registraci.

Ustanovení obsahuje přehled toho, který volební orgán je registračním úřadem pro jednotlivé volby. Registračním úřadem, v závislosti na druhu voleb, je Ministerstvo vnitra, krajský úřad a pověřené obecní úřady, tj. volební orgány, které pro volby obecně zabezpečují i další úkoly. Jedinou změnou oproti dosavadní právní úpravě je, že registračním úřadem pro volby do zastupitelstev obcí je vždy pověřený obecní úřad a nikoli i obecní úřad v obcích, v nichž rada obce zřídila alespoň 2 odbory (šlo o neurčitou a proměnlivou skupinu obcí, mnohdy s nejasnostmi, zda odbory splňují podmínku, že byly zřízeny radou obce). Koncepce *Klientsky orientovaná veřejná správa 2030* počítá do budoucna s rozšířením počtu obcí s pověřeným obecním úřadem až na cca 800 (z nynějších cca 380).

Příslušností registračního úřadu, kterou nelze měnit, je míněna místní příslušnost na stejné instanční úrovni. Věcná příslušnost vyplývá z vymezení registračního úřadu pro jednotlivé druhy voleb.

K § 21 – Úkoly registračního úřadu

Následuje výčet úkolů registračního úřadu, které bezprostředně souvisí s registrací kandidátních listin.

K § 22 – Informační systém správy voleb

Jde o klíčové ustanovení, neboť se jím zřizuje nový informační systém veřejné správy – informační systém správy voleb, který má být hlavním nástrojem v procesu modernizace správy voleb.

Informační systém správy voleb je složen ze čtyř základních modulů: 1) seznam voličů, 2) registr kandidátních listin, 3) registr okrskových volebních komisí a 4) nástroj pro sestavování elektronických petic.

Jednotlivé a vzájemně propojené funkce těchto modulů mají především zajistit jednotnou evidenci voličů, umožnit podávání kandidátních listin a jejich elektronickou podobu dále využít v řízení o registraci kandidátních listin a k přípravě hlasovacích lístků, zjednodušit

a zřehlednit sestavování okrskových volebních komisí a také umožnit vyjádření podpory volební strany voličem na elektronické petici.

Ministerstvo vnitra je správcem tohoto informačního systému. Další ustanovení upravují, kdo je editorem údajů jednotlivých součástí informačního systému a kdo k nim má přístup.

Ustanovení upravuje dobu, po kterou mají být uchovávány osobní údaje z jednotlivých modulů informačního systému. Údaje o voliči, které edituje obecní nebo zastupitelský úřad (údaje podle § 23 odst. 2), avšak mění se až na základě žádosti voliče, jsou jednak zápis o hlasování voliče ve zvláštním volebním okrsku v zahraničí a jednak údaj o hlasování občana jiného členského státu EU o hlasování ve volbách do Evropského parlamentu na území České republiky.

Dobu, po kterou mají být uchovávány údaje o členech okrskových volebních komisí obsažené v registru okrskových volebních komisí, je třeba počítat od ukončení činnosti okrskové volební komise (§ 43). Údaje související s registrací kandidátních listin se uchovávají po dobu 10 let, což odpovídá i lhůtě, po kterou se archivuje dokumentace související s registrací kandidátních listin (doposud upraveno ve vyhláškách provádějících volební zákony a do budoucna bude upraveno v prováděcím předpise k zákonu o správě voleb).

K § 23 – Seznam voličů

Zavedením seznamu voličů jako jednotné centrální databáze se ruší stávající rozdrobená struktura stálých seznamů voličů vedených u jednotlivých obecních úřadů a zvláštních seznamů voličů vedených u zastupitelských úřadů. Jednotný seznam voličů zajistí integritu evidence voličů, propojenost a možnost sdílení aktuálních údajů o voliči bez nutnosti si tyto informace složitě zasílat při kontrolách duplicit.

Seznam voličů čerpá údaje ze základního registru obyvatel. Z technických důvodů a s ohledem na zajištění ideální funkčnosti seznamu voličů proto seznam voličů musí obsahovat i údaje o osobách, které se teprve mají stát voličem, tj. splňují všechny podmínky práva volit s výjimkou věku. Ustanovení obsahuje výčet údajů, které se o voliči nebo o osobě, která se má stát voličem, v seznamu voličů vedou. Kdo se rozumí osobou, která se má stát voličem, je definováno ve společných ustanoveních tohoto zákona (§ 92).

Identifikátor držitele v rámci on-line služby podle zákona o elektronické identifikaci, pokud byl přidělen, je bezvýznamový identifikátor držitele prostředku pro elektronickou identifikaci (tzv. BSI) podle § 21 odst. 1 písm. d) zákona č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci. Na základě BSI je možné se u informačního systému základních registrů doptat až na AIFO osoby, které má přiděleno v informačního systému správy voleb, tj. provést zcela spolehlivé ztotožnění. Tuto funkci využije volič žádající prostřednictvím portálu veřejné správy nebo informačního systému s využitím prostředku pro elektronickou identifikaci např. o voličský průkaz, o zápis do jiného okrsku, o korespondenční hlasování nebo o ověření svých údajů v seznamu voličů.

Teprve okamžikem vyhlášení voleb, kdy je znám termín (den) konání voleb, je možné seznam voličů filtrovat tak, aby zahrnoval toliko osoby, které s ohledem na věk splňují podmínky práva volit v příslušném druhu voleb ve stanoveném termínu.

Pro volby do zastupitelstev obcí budou součástí seznamu automaticky i občané jiných členských států EU, kteří mají na území České republiky trvalý pobyt nebo přechodný pobyt

(držitelé potvrzení o přechodném pobytu); údaje o nich lze rovněž čerpat ze základního registru obyvatel. Jejich zápis do seznamu voličů již nebude podmíněn žádostí. Žádost občana jiného členského státu EU však nadále zůstane podmínkou pro zavedení do seznamu voličů pro účely voleb do Evropského parlamentu, a to z důvodu, že zápis občana EU do volební evidence v jiném členském státě pro něj automaticky znamená výmaz ze seznamu voličů pro volby do Evropského parlamentu v domovském členském státě. Tento postup bude podrobně upraven v zákoně o volbách do Evropského parlamentu.

Do seznamu voličů je možné zapisovat údaj o tom, že volič hlasuje ve zvláštním volebním okrsku, údaj o oznámení voliče o hlasování v jiném okrsku, o tom, že volič hlasuje ve volebním okrsku, ve kterém sídlí věznice, nemocnice nebo obdobné zařízení, údaj o vydání voličského průkazu, údaj o vydání písemností ke korespondenčnímu hlasování, o vydání písemností k hlasování v předstihu nebo již výše zmíněný údaj o tom, že volič-občan jiného členského státu EU požádal o zápis do seznamu voličů v České republice pro účely voleb do Evropského parlamentu. Zákon stanovuje, které údaje je oprávněn zapisovat obecní úřad a které zastupitelský úřad.

Součástí zákonné úpravy nového seznamu voličů je i pravidlo pro zápis překážky ve výkonu práva volit, aby se nestávalo, že překážka bude zapsána osobě, u níž k tomu není dán důvod rozhodnutím soudu (například pokud by obecní úřad mylně interpretoval soudní rozhodnutí). Editorem údajů v seznamu voličů proto budou také soudy prvního stupně, kterým bude zpřístupněn centrální seznam voličů, aby tuto překážku bezprostředně zapisovaly. Zapisovat budou údaj o tom, že volič je omezen ve správnosti k výkonu práva volit, datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu, kterým byla svéprávnost k výkonu tohoto práva omezena, dobu, po jakou má toto omezení trvat a informaci o zahájení řízení o prodloužení doby omezení. Zápis všech těchto údajů je nezbytný, neboť podle občanského zákoníku (§ 59) může soud svéprávnost omezit v souvislosti s určitou záležitostí nejdéle na tři roky a je-li zjevné, že se stav člověka v této době nezlepší, může soud svéprávnost omezit na dobu delší, nejdéle však na pět let. Uplynutím doby omezení svéprávnosti právní účinky omezení zanikají. Zahájí-li se však v této době řízení o prodloužení doby omezení, trvají právní účinky původního rozhodnutí až do nového rozhodnutí, nejdéle však jeden rok. Informační systém proto bude muset být technicky nastaven tak, aby po uplynutí příslušné doby byla překážka výkonu práva volit vymazána, ledaže by svéprávnost k výkonu práva volit byla omezena dalším soudním rozhodnutím.

Zařazení voliče do volebního okrsku se děje automaticky propojením kódu adresního místa s volebním okrskem v základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí.

Až do vyhlášení voleb seznam voličů neobsahuje jméno a příjmení voliče, resp. osoby, která se má stát voličem, ale pouze jeho agendový identifikátor fyzické osoby (AIFO) a dále datum narození, státní občanství, adresu místa trvalého pobytu (u občanů EU případně adresu místa přechodného pobytu) a údaj o úmrtí.

Údaj o úmrtí voliče je nezbytný kvůli auditování informačního systému. Pokud volič při vyhlášení voleb žil a následně zemřel přede dnem konání voleb, bude obsažen v seznamu voličů (nikoli však ve výpisu voličů), neboť ještě v době, kdy žil, mohl žádat o voličský průkaz, o změnu okrsku, o korespondenční hlasování nebo o hlasování v předstihu. To je potřebné v seznamu ponechat jako dohledatelné údaje. Při další inicializaci seznamu voličů, tj. po vyhlášení dalších voleb, již tento volič v seznamu voličů uveden nebude.

Pokud bude volič u obecního či zastupitelského úřadu například osobně žádat o voličský průkaz, zadá úřad do systému číslo občanského průkazu voliče, systém zjistí AIFO a následně mu zobrazí řádek ze seznamu voličů se všemi údaji o voliči, které úřad využije při vyplnění voličského průkazu. Do tohoto řádku následně úřad doplní záznam o tom, že dotyčnému voliči byl vydán voličský průkaz.

Volič si může kdykoli ověřit údaje, které jsou o něm v seznamu voličů vedeny. Pokud v souvislosti s tímto ověřením vznikne pochybnost o správnosti údajů editovaných obecním či zastupitelským úřadem, obecní úřad tyto údaje prověří a zajistí opravu přímo v informačním systému. Příklad: *Volič se obrátí na obecní úřad v místě svého trvalého pobytu a žádá o sdělení údajů, které jsou o něm vedeny v seznamu voličů. Zjistí, že je u něj uvedeno, že žádal o voličský průkaz, ačkoli tomu tak není. Záznam o žádosti o vydání voličského průkazu u voliče nesprávně provedl jiný obecní úřad (je to možné, protože se ruší místní příslušnost pro podávání žádostí o voličský průkaz, a kdo tento příznak do systému zadal, se zjistí podle logu). Pokud voliči ještě nebyl voličský průkaz vydán, „domovský“ obecní úřad tuto poznámku u dotyčného voliče (po konzultaci s úřadem, který provedl chybný zápis) v seznamu odstraní. (Patří se zdůraznit, že příklad je uveden jako ilustrativní, nepopisuje tedy typické riziko. Naopak, pravděpodobnost, že by ke zde uvedenému chybnému došlo, je vzhledem k stanoveným metodám autentizace velmi nízká.)*

Jestliže obecní úřad neodstraní chyby nebo nedostatky v seznamu voličů, může se osoba tím dotčená obrátit na krajský soud příslušný podle sídla obecního úřadu, který neodstraní chyby nebo nedostatky, s návrhem na vydání rozhodnutí o provedení opravy nebo doplnění seznamu voličů. Účastníky řízení jsou navrhovatel, správní orgán, který chyby v seznamu voličů neodstraní, úřad, který způsobil v seznamu voličů napadenou chybu nebo nedostatek, a Ministerstvo vnitra jako správce systému. Soud rozhodne bez jednání usnesením, a to do tří pracovních dnů poté, kdy návrh došel soudu. Procesní úprava je obsažena v soudním řádu správním ve spojení s ustanoveními zákona o správě voleb ve věcech soudního přezkumu.

Prostřednictvím seznamu voličů však nemohou být napravnými případy nesprávné údaje o voličích, které mají svůj původ v základních registrech (ROB, RÚIAN).

K § 24 – Zpřístupňování údajů seznamu voličů obecním úřadům a zastupitelským úřadům

V určitém okamžiku je třeba zpřístupnit obecním úřadům seznam i v podobě, která je pro něj využitelná pro zabezpečení úkolů, které má plnit, tj. tehdy, když má zajistit voličům roznos přehledu volebních stran a informace o způsobu hlasování, případně ve volbách do zastupitelstev obcí roznos hlasovacích lístků a tehdy, když má zajistit výpis voličů pro volební komise.

Pro tyto účely Ministerstvo vnitra zpřístupní v informačním systému nejprve soupis voličů potřebný pro distribuci přehledů volebních stran a v komunálních volbách pro distribuci hlasovacích lístků.

Dva dny přede dnem voleb, kdy se ve 22.00 hodin „uzavře“ seznam voličů, zpřístupní Ministerstvo vnitra výpis voličů pro každou obec s potřebnými údaji o voličích. Tento výpis si obecní úřad stáhne a předá ho okrskové volební komisi. Obdobné platí pro zastupitelský úřad.

V případě víceokrskových obcí bude okrskové volební komisi předána jen ta část výpisu, která zahrnuje voliče z příslušného okrsku.

Jak soupis voličů potřebný pro distribuci volebních materiálů, tak výpis voličů, budou zahrnovat i voliče, u nichž je v seznamu voličů uvedena překážka omezení svéprávnosti k právu volit. Nelze totiž vyloučit, že ke dni voleb tato překážka pomine (uplynutím doby nebo soudním rozhodnutím).

Z informačního systému bude rovněž možné získat agregovaná data o počtu voličů v jednotlivých volebních okrscích. Do počtu voličů pro daný okrsek budou zahrnuti všichni voliči, kteří jsou k danému okrsku příslušní, tj. včetně těch, kteří si jednorázově pro dané volby požádali o zápis do jiného okrsku. Voliči, kterým byl vydán voličský průkaz, budou zahrnuti do volebního okrsku podle místa svého trvalého pobytu. Tento údaj, nikoli však seznam voličů, bude v informačním systému přístupný pro Český statistický úřad, který s jeho pomocí bude moci na přebíracích místech efektivněji kontrolovat správnost údajů v zápisu o výsledku voleb za volební okrsek, a výrobci hlasovacích lístků, který na jeho základě může lépe plánovat organizaci distribuce přehledů volebních stran, případně hlasovacích lístků. Ministerstvo vnitra počty voličů v okrscích v informačním systému pro Český statistický úřad zpřístupní ve stejný okamžik, kdy budou pro obecní úřady zpřístupněny výpisy voličů.

K § 25 – Registr kandidátních listin

Další součástí informačního systému správy voleb je registr kandidátních listin, který je založen na široce přístupném elektronickém podání kandidátní listiny, jež zajistí naplnění registru daty již při podání kandidátní listiny. Jeho zavedení je spojeno se změnami pravidel registračního řízení, které zákon nově staví na povinném podání kandidátní listiny za pomoci online formuláře a s následným potvrzením výstupů z tohoto formuláře volební stranou a jejich zasláním registračnímu úřadu.

Online formulář pomůže jednak volebním stranám s podáním kandidátní listiny – bude dostatečně návodný a zčásti může i pohlídat úplnost podání – a jednak registračním úřadům, kterým usnadní práci s kandidátními listinami. Mimo jiné bude podporovat automatické porovnávání identifikačních údajů kandidátů se základním registrem obyvatel a zajistí automatické kontroly duplicit. Systém také zabezpečí export dat pro výrobu hlasovacích lístků a pro zpracování výsledků voleb.

Kandidátní listinu bude nutné vždy vyplnit v registru kandidátních listin. To umožní informační systém pouze tomu, kdo má zřízen uživatelský účet. Zmocněnec volební strany, popřípadě nezávislý kandidát si vytvoří v systému uživatelský profil. Použije k tomu elektronickou identitu (elektronický občanský průkaz, nebo identifikaci prostředkem „Jméno, heslo, SMS“). Vytvoření uživatelského účtu je podmínkou pro zpřístupnění dalších funkcí registru kandidátních listin. Díky profilu bude možné se vracet k uloženému rozpracovanému podání, ale také nahlížet do spisu. Profil se uplatní i v registru okrskových volebních komisí při delegování jejich členů zmocněncem.

Podmínka zřízení uživatelského profilu ovšem není omezující, neboť prostředky elektronické identifikace jsou obecně dostupné. Zmocněnec po přihlášení do systému přihlašovacími údaji má přístup k online formuláři podání kandidátní listiny. Poté zmocněnec návrh podání uloží

a zvolí metodu autentizace. Podstatné je, že k platnému dokončení podání je potřeba odeslat autentizovanou verzi (autentizaci je však možné provést i v listinné podobě).

Po rozhodnutí o registraci se zaznamená výsledek řízení a při kladném výsledku kandidáti vstoupí na pevně do registru (s možností odvolání kandidáta a dalších změn). Při záporném výsledku zůstanou data v pracovním prostředí registračního řízení do uplynutí lhůty pro soudní přezkum, resp. do výsledku přezkumu. Definitivní odmítnutí registrace znamená, že data spadnou do historie s příznakem odmítnuté listiny.

Do úložiště pro příslušné řízení registrační úřad nahraje rozhodnutí o registraci, další písemnosti související s registrací dané kandidátní listiny, včetně naskenování příloh, které byly dodány v listinné podobě (např. prohlášení kandidátů), a případný návrh na soudní přezkum a usnesení soudu. Registr bude databází údajů z kandidátních listin a prezentačním prostředím dokumentů registračního řízení. Spisová služba však bude vedena mimo tento systém.

Český statistický úřad má do registru kandidátních listin přístup a průběžně si ze systému kopíruje data. Veřejnou prezentaci dat ze seznamu kandidátů však bude nadále zpracovávat jako svoji vlastní databázi na svém webu.

Systém zpřístupní data pro výrobu hlasovacího lístku výrobcí. Umožní mu jejich stahování, nikoli však obsahovou editaci.

Samotný systém registru kandidátních listin poskytne přes veřejné rozhraní přístup k obecným informacím o kandidaturách, vybraným údajům o průběhu řízení, veřejné databázi hlasovacích lístků a k vytvoření uživatelského profilu. Přihlášený uživatel se dostane k online formuláři a přes svůj profil k nahlížení do dokumentů příslušného řízení, v němž je zmocněncem nebo nezávislým kandidátem.

Obecnými údaji o podmínkách registračního řízení se rozumí vstupní parametry, jako je např. počet obsazovaných mandátů, od kterého se odvíjí třeba počet řádků online formuláře pro uvedení kandidátů a kontrolní postup signalizující překročení této meze. Který volební orgán a které informace zveřejňuje, je podrobně stanoveno v § 30 odst. 1.

Veřejné rozhraní registru kandidátních listin průběžně obsáhne další informace, které uleví registračním úřadům od žádostí o přístup k informacím:

- po lhůtě pro podání kandidátních listin se zveřejní informace, kdo podal kandidátku,
- zveřejňují se rozhodnutí o registraci,
- veřejně budou k dispozici náhledy hlasovacích lístků, což je benefitem zejména v kontextu zrušení roznosu hlasovacích lístků voličům do jejich domácnosti (s výjimkou voleb do zastupitelstev obcí) a současně tím bude naplněna i poptávka voličů se zdravotním postižením po on-line dostupnosti hlasovacích lístků.

Registr kandidátních listin bude sloužit také k uchování obrazů všech dokumentů z příslušného řízení. Přístup k dokumentům se bude řídit jejich povahou. Některé budou zveřejňovány, jiné budou přístupné příslušné volební straně.

Registr kandidátních listin bude umožňovat zmocněnci a nezávislému kandidátovi prostřednictvím jeho uživatelského profilu elektronické nahlížení do dokumentů registračního řízení (podle zákona půjde o realizaci nahlížení do spisu). Systém umožní zjistit stav řízení, ale také zobrazit si aktuální podobu kandidátní listiny, včetně historie změn a vstoupit do datového úložiště a prohlížet i neveřejné dokumenty týkající se řízení.

Registr kandidátních listin bude databází údajů z kandidátních listin a prezentačním prostředím dokumentů registračního řízení. Spisová služba však bude vedena mimo tento systém. Vedení spisové služby při registračním řízení se ponechává mimo registr kandidátních listin, a to v systému spisové služby běžně používaném registračním úřadem pro plnění většiny agend. Registrační úřad tedy v registračním řízení využívá oba systémy, každý k jeho vlastnímu účelu. Celé řízení se vede v běžné spisové službě a repliky přijatých dokumentů a vyřízených dokumentů jsou transportovány do registru kandidátních listin. Registr ovšem není spisovou službou, ale speciálním prezentačním informačním systémem (pokud jde o repliky dokumentů v něm uchovávané).

Registrační úřad v této variantě nemusí mít speciální datovou schránku pro registr kandidátních listin a má jednodušší manipulaci s dokumenty, včetně příjmu a odesílání, neboť využívá jako spisovou službu svůj běžně používaný systém spisové služby.

To však předpokládá, že umí:

- přijímat ze spisové služby a odesílat spisové službě dokumenty v předepsaných výstupních formátech, včetně metadat (i včetně jednoznačného identifikátoru) a zajistit vlastní označení dokumentů evidenčním číslem,
- vést u všech dokumentů transakční protokol.

Registrační úřad musí zajistit technické rozhraní pro přenos replik dokumentů mezi spisovou službou a registrem. To představuje nároky na upgrade spisové služby.

Speciální funkcí bude příprava obsahu výzvy k doplnění podání a rozhodnutí v registračním řízení v samotném registru kandidátních listin, odkud bude tento dokument nepodepsaný, ale třeba již konvertovaný přenesen do spisové služby. Ve spisové službě bude podepsán a vypraven – vypravení znamená zpětný pohyb do registru, jelikož zákon předpokládá doručování zveřejněním v registru.

Práce se spisem v registračním řízení tudíž bude probíhat v úřadem běžně používaném systému spisové služby. Do registru kandidátních listin budou předávány repliky dokumentů. Hlavně však budou v registru data z elektronických formulářů kandidátních listin ve formátu databáze, která bude průběžně upravována (např. v návaznosti na odstranění vad podání zde provede registrační úřad změnu v zapsaných údajích) a následně bude její obsah přebírán Českým statistickým úřadem, bude převáděn do hlasovacích lístků a zpřístupňován veřejnosti. Nelze zapomínat na to, že primárním účelem registru kandidátních listin je práce s daty o kandidátech, doplňkovou funkcí je prezentace dokumentů, zatímco spisová evidence je odlišnou činností.

Ministerstvo vnitra připraví metodiku činností v registračním řízení v kontextu používání registru kandidátních listin a systému spisové služby.

K § 26 – Registr okrskových volebních komisí

Registr okrskových volebních komisí jako jeden z modulů informačního systému správy voleb je koncipován především jako nástroj umožňující volebním stranám přímou nominaci svých zástupců do okrskových volebních komisí. Starosta následně zadá údaje osob, které do komise jmenuje. Systém usnadní obcím také rozesílání pozvánek na první zasedání okrskové volební komise a na školení vybraných členů. Obsah systému tak bude naplněn volebními stranami (zmocněnci a nezávislími kandidáty) a obcemi.

Údaje o volebních stranách bude systém čerpat z registru kandidátních listin. Odtud budou čerpány údaje i pro kontrolu, zda zástupce nominovaný do okrskové volební komise není zároveň kandidátem. Data pro identifikaci volebních okrsků budou čerpána ze základního registru územní identifikace, adres a nemovitostí.

Volební strany budou do systému vstupovat po přihlášení zmocněnce, popřípadě nezávislého kandidáta. Přihlášením do uživatelského profilu zmocněnec získá přes identifikátor konkrétního podání zaregistrované kandidátní listiny přístup do registru okrskových volebních komisí. Systém si následně z registru kandidátních listin zjistí, jaké volební obvody má zmocněnci zpřístupnit.

Zvláště v případě velkých volebních obvodů (statutární město, kraj, území České republiky) nebo v situacích, kdy je pro registrační řízení určen volební stranou jeden zmocněnec pro více volebních obvodů, nemusí být v jeho silách zabezpečit za volební stranu obsazení všech okrskových volebních komisí. Je tudíž možné, aby zmocněnec, nebo volební strana, která nemá zmocněnce, pověřili k tomuto úkonu další osobu nebo osoby. Podmínkou však je, že pověřená osoba má zaručenou identitu alespoň střední úrovně, tj. elektronický občanský průkaz nebo přihlášení pomocí Jména, hesla a SMS (pro založení identifikačního prostředku Jméno, heslo, SMS je nutné nejdříve vyplnit registrační formulář na stránkách eidentita.cz – registrace). Pouhý lokální profil by totiž neumožňoval pověřenou osobu autentizovat a identifikovat, a tím by se zvyšovalo i riziko případného zneužití.

Zmocněnec zřídí přístup tím, že zadá v registru okrskových volebních komisí jméno, příjmení a číslo občanského průkazu pověřené osoby (obdobně jako se zmocňuje třetí osoba uživatelem datové schránky).

Pověření bude fungovat tak, že zmocněnec sdělí pověřené osobě identifikátor konkrétního podání zaregistrované kandidátní listiny, přes který získá přístup do registru okrskových volebních komisí k delegaci v příslušném volebním obvodu. Tyto pověřené osoby budou mít oprávnění pouze pro účely obsazování okrskových volebních komisí.

Zmocněnec nebo jím pověřené osoby následně zadávají do formulářů pro nominace členěných dle obcí zástupce své volební strany.

Systém bude hlídat, aby volební strana neměla pro týž okrsek možnost více nominací; to platí i pro souběh voleb.

Volební strana bude mít nadále právo jmenovat ke konkrétnímu členovi i jeho náhradníka. Volební strana však nemusí práva nominovat členy okrskové volební komise vůbec využít.

Registr okrskových volebních komisí lze využít i dalším způsobem, který napomůže k snazšímu obsazování volných míst v komisích, a to prostřednictvím evidence zájemců, kteří se budou moci do systému hlásit i sami online po prokázání zaručené elektronické identity. Zájemce uvede toliko své identifikační údaje a preferovanou lokalitu působení. Zájem o zařazení do evidence zájemců však může být obecnímu úřadu zaslán i písemně nebo sdělen při osobní návštěvě; v takovém případě zavede potřebné identifikační údaje o zájemci do systému obecní úřad. Z těchto zájemců pak bude moci vybírat starosta při dojmenování členů komisí. K datům v evidenci zájemců z veřejnosti budou mít přístup pouze obce a dotčení zájemci k vlastním údajům.

Obec má vlastní přihlašovací údaje a přistupuje k údajům za svoje území.

V registru okrskových volebních komisí je zahrnuta i funkce přípravy pozvánek na první zasedání komisí; ta při elektronickém doručování umožňuje i jejich rozeslání přímo

ze systému. Datum a místo konání prvního zasedání se zároveň objeví ve veřejné části systému a starosta vyvěsí pozvánku na úřední desce. Tím se považují pozvánky za doručené. Obdobně lze systému užít i při povolání náhradníka a pro rozeslání pozvánek na školení členů okrskových volebních komisí.

Občan ve veřejné části bude moci dohledat adresu a kontakt do volební místnosti.

Systém lze využít i pro rozdělování prostředků ze státního rozpočtu na odměny členů okrskových volebních komisí.

K § 27 – Nástroj pro sestavování elektronických petic

Tento modul informačního systému správy voleb má sloužit všem kandidátům, kteří k podání kandidátní listiny potřebují doložit petici na podporu své kandidatury. Využitelný tedy bude při volbě prezidenta republiky kandidátem, který hodlá kandidovat na základě návrhu navrhujícího občana, při volbách do Senátu nezávislým kandidátem a při volbách do zastupitelstev obcí nezávislým kandidátem nebo sdružením nezávislých kandidátů.

Půjde o státem garantovanou službu – portál, kam se budou kandidáti registrovat přes CzechPOINT, a který bude pracovat s elektronickou identitou petentů. Záleží však zcela na kandidátovi, zda bude využívat tuto službu, nebo se spolehne pouze na listinné petice. Je možné i kombinovat oba druhy petice pro téhož kandidáta.

Kandidát prokáže u CzechPOINT svoji totožnost a zadá údaje, které jsou předepsané jako náležitosti petice pro ty které volby. Okamžikem vytvoření profilu se na veřejném rozhraní nástroje pro sestavování elektronických petic zobrazí v nabídkách petic profil kandidáta s informacemi, které jsou zákonnými náležitostmi petičních archů.

Uživatelský profil se bude vytvářet vždy pro jednu konkrétní kandidaturu. Kandidát, který by chtěl sbírat podpisy např. na podporu kandidatury do Senátu a současně do zastupitelstva obce, bude muset mít profily dva. To je důležité pro jednoznačné a přehledné oddělení jednotlivých petic. Pro tytéž volby však může být pro téhož kandidáta, resp. tentýž název sdružení nezávislých kandidátů, založena pouze jedna elektronická petice.

Osoba, která hodlá kandidovat, může k založení elektronické petice pověřit i jinou osobu, která se musí na CzechPOINTu prokázat úředně ověřenou plnou mocí. Vázanost založení elektronické petice na osobu, která hodlá kandidovat, nebo toho, kdo ji na základě ověřené plné moci zastupuje, má zabránit tomu, aby docházelo k libovolnému zakládání elektronických petic bez vědomí toho, pro jehož kandidaturu se podpisy sbírají. Hodlá-li kandidovat sdružení nezávislých kandidátů (možné pouze ve volbách do zastupitelstev obcí), může elektronickou petici založit kdokoli, u něhož se předpokládá spojení s budoucím sdružením nezávislých kandidátů, tj. např. budoucí zmocněnec nebo jeden z kandidátů. Toto spojení se však při zakládání petice nijak neprověřuje, neboť kandidáti a zmocněnec jsou uvedeni až na kandidátní listině při jejím podání a sdružení nezávislých kandidátů fakticky vzniká jako volební strana až registrací kandidátní listiny.

Elektronickou petici bude možné založit pouze pro nejbližší řádné volby daného druhu, a to dnem následujícím po vyhlášení výsledků předchozích voleb Státní volební komisí. Příklady:

1. Po vyhlášení výsledků voleb do zastupitelstev obcí v roce 2026 bude možné zahájit sběr podpisů pod elektronickou petici pro komunální volby v roce 2030. Pokud by však v dané obci nastal důvod pro konání nových voleb například již v roce 2027, bude možné

elektronickou petici použít již pro nové volby v roce 2027; záleží však na rozhodnutí toho, kdo danou petici sbírá, neboť ji může použít až do termínu, pro který byla původně určena a kdy se mají konat další řádné volby, tj. v roce 2030.

2. Po vyhlášení výsledků voleb do Senátu v roce 2024 bude možné zahájit sběr podpisů pod elektronickou petici pro senátní volby, které se budou v tomtéž obvodu konat v roce 2030 (do Senátu se volí každé 2 roky třetina senátorů na dobu 6 let). To však nevylučuje, aby byla založena také petice pro volby do Senátu ve volebních obvodech, kde se tyto volby budou konat již v roce 2026 a 2028. I v tomto případě jde o nejbližší řádné volby, avšak v jiné skupině senátních volebních obvodů. Nastane-li v senátním obvodu, pro který je petice sbírána, důvod pro konání voleb před řádným termínem (tzv. doplňovací volby), je možné petici předložit již pro tyto volby; záleží však na rozhodnutí toho, kdo danou petici sbírá, neboť ji může použít až v termínu, pro který byla původně určena a kdy se mají konat další řádné volby. V doplňovacích volbách je totiž senátor volen pouze na zbytek funkčního období.

3. Po vyhlášení výsledků volby prezidenta republiky v roce 2023 bude možné zahájit sběr podpisů pod elektronickou petici pro prezidentské volby, které se budou konat v roce 2028. Pokud by se však uvolnil úřad prezidenta před koncem volebního období, např. v roce 2026, bylo by možné petici určenou původně pro volbu v roce 2028 použít již v roce 2026. V daném případě by ten, kdo podpisy sbírá, měl pouze možnost petici použít dříve nebo vůbec, protože po vyhlášení výsledků (předčasné) volby prezidenta republiky v roce 2026 by bylo možné založit sběr podpisů pod elektronickou petici až pro další řádnou volbu, která se bude konat v roce 2031. Petici sbíranou původně pro volby v roce 2028 by tedy nebylo možné využít pro volbu v roce 2031.

Osoba, která hodlá podpořit konkrétního kandidáta, vstoupí do podpisové části jeho profilu, kde uvidí kromě údajů o kandidátovi také dosavadní počet „podpisů“ petice a bude mít možnost dostat se k možnosti prokázat svoji elektronickou identitu. Petent následně bude mít možnost buď odmítnout podpis petice, nebo „podepsat“. O podpisu se hovoří jen proto, že petice se „podepisují“. Nepůjde však v žádném případě o využití elektronického podpisu, ale pouze o právě popsany postup prokazování elektronické identity, tj. elektronickým občanským průkazem nebo kombinací uživatelské jména, hesla a SMS.

Podporu vyjádřenou kandidátovi již nebude možné vzít zpět.

Volební strana bude oprávněna stáhnout ze systému elektronický výstup pro účely kontroly duplicit s listinnou peticí. Ačkoli systém sám zaručuje verifikaci petenta a vylučuje duplicitní podpisy, je nutné pamatovat na to, že kandidát může souběžně sbírat podpisy i v listinné podobě. Je mu tedy poskytnuta možnost porovnat obsah listinné a elektronické petice, protože nelze vyloučit, že petent podepíše petici jak na papíře, tak na internetu. Započít však lze jen jeden petentův podpis.

Tam, kde je podmínkou podpisu petice trvalý pobyt petenta na území volebního obvodu (volby do zastupitelstev obcí, volby do Senátu), bude systém splnění této podmínky ověřovat v okamžiku podpisu. Nelze tedy podepsat elektronickou petici bez splnění podmínky pobytu a později zkoumat, zda ji petent dodatečně nesplnil. Petent, který se po podpisu petice z volebního obvodu odstěhuje, nebude z elektronické petice vyřazen.

Jde-li však o věk petenta (alespoň 18 let), jedná se o objektivní kategorii údajů, u které je známo, kdy nastane. Při podpisu petice bude tedy systém vyhodnocovat, zda petent věku 18 let již v den podpisu dosáhl, nebo ho nejpozději ke dni voleb dosáhne. Pokud bude sběr podpisů probíhat v době, kdy datum konání voleb ještě není znám, bude splnění této podmínky systém vyhodnocovat později, jakmile budou volby vyhlášeny, což je zpravidla nejpozději 90 dnů přede dnem voleb. Elektronický výstup z petice nebude obsahovat petenty, kteří ke dni voleb nedosáhnou věku alespoň 18 let.

Petenti, kteří zemřou po podpisu petice, se z petice nevyřazují.

Kandidát při podání kandidátní listiny v registru kandidátních listin nekládá obsah elektronické petice, ale odkaz na elektronickou petici, kterou si následně zobrazí přímo registrační úřad a případně stáhne ve formátu způsobilém pro automatickou kontrolu duplicit s listinnou peticí.

Nástroj pro sestavování elektronických petic bude otevřenou službou občanům využitelnou kýmkoli, kdo třeba jen zvažuje, zda bude mít dostatečnou podporu pro kandidaturu. Aby se však zajistila určitá míra vážnosti úmyslu občana, který si zakládá uživatelský profil a chce sbírat podpisy na petici, a aby se pokryly náklady na provozování systému, bude založení profilu zpoplatněno správním poplatkem. Výše poplatku se bude lišit podle druhu voleb. Ve fázi sbírání podpisů na podporu kandidatury ještě nelze hovořit o výkonu volebního práva v přísném slova smyslu, tudíž zpoplatnění užití nástroje pro elektronické podávání petic není překážkou výkonu volebního práva ani svobodné politické soutěže. Zpoplatnění je ospravedlněno také tím, že stát na sebe bere rizika plynoucí z faktického držení petice ve svém informačním systému.

K § 28 – Volební strana

Ustanovení navazuje na pojem „volební strana“ vymezený v § 3 zákona o správě voleb a obsahuje obecně platná omezení pro volební strany při podávání kandidátních listin ve vztahu k volebnímu obvodu.

Uvádí se podmínky, jejichž splnění je potřebné k tomu, aby kandidátní listina mohla být považována za kandidátní listinu podanou koalici.

Je-li politická strana nebo politické hnutí součástí koalice, nemůže podávat samostatnou kandidátní listinu; toto pravidlo se rovněž vztahuje k volebnímu obvodu. Pravidlo, že každá politická strana nebo hnutí může být v témže volebním obvodu členem pouze jedné koalice, ze zpřísnuje pro volby do Poslanecké sněmovny příslušným zákonem o volbách, kde musí být shodné složení koalic ve všech volebních obvodech (volebních krajích).

Ustanovení zavádí výslovnou úpravu pravidel pro název volební strany. Dosavadní absence této úpravy vedla k tomu, že nebylo zřejmé, jaký název si mohou jednotlivé typy volebních stran zvolit. Nová pravidla jsou nastavena tak, aby se předešlo problematickým jevům, které byly zaznamenány v praxi. Nezřídka se vyskytovaly případy, kdy registrované politické strany či politická hnutí kandidovaly pod jiným názvem, než pod kterým byly registrovány. Volič, který má k dispozici pouze hlasovací lístek, tak prakticky nemohl zjistit, zda se jedná o kandidaturu politické strany nebo jiného typu volební strany, neboť druh volební strany se uváděl pouze na kandidátní listině a na hlasovací lístek se již tisknul pouze název volební strany, který tudíž neměl pro voliče dostatečnou vypovídací hodnotu.

Naopak se vyskytly i případy, kdy název registrované politické strany či politického hnutí byl současně použit i jako název volební strany typu sdružení nezávislých kandidátů.

Vedle stejného názvu, obdobně jako již upravuje zákon o sdružování v politických stranách a politických hnutích, by neměl být název volební strany vzájemně zaměnitelný ani s názvem jiné volební strany, která již kandidátní listinu podala.

Při posuzování každého návrhu bude třeba vycházet především z celkového dojmu, jak utkví zamýšlený název volební strany v paměti průměrného voliče. Je-li v názvu volební strany použit stejný výraz jako v názvu již existující volební strany, jsou tyto výrazy samy o sobě nesporně zaměnitelné. Pokud je k takovým výrazům však přidán další odlišující výraz, na základě kterého lze očekávat, že vnímání názvu nebude třetím osobám činit problémy z hlediska požadavku kladeného na odlišnost (rozlišitelnost) názvu, nemělo by se jednat o vzájemně zaměnitelné názvy. To platí i pro užití zkratky registrované politické strany nebo politického hnutí v názvu koalice či sdružení nezávislých kandidátů.

Zaměnitelností názvu volebních stran ve volbách do zastupitelstev obcí se zabýval také Ústavní soud ve svém nálezu II. ÚS 3181/18 ze dne 31. prosince 2018, jehož právní věty se i zde v kontextu nastavení pravidel pro název volební strany hodí citovat:

„1) Ústavně zaručené právo na svobodné volby (čl. 21 Listiny) v sobě zahrnuje závazek veřejné moci zajistit ve volbách svobodné vyjádření vůle voličů [čl. 25 písm. b) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech] či svobodné vyjádření názorů lidu (čl. 3 Dodatkového protokolu k Úmluvě). V rozporu s tím by byl stav, kdy by volební strany vystupovaly pod názvem, který je z pohledu průměrného voliče zaměnitelný s názvem politické strany či politického hnutí, které se nepodílely na vytvoření této volební strany. Je tudíž třeba vykládat § 22 odst. 1 písm. c) zákona o volbách do zastupitelstev obcí se zřetelem na § 6 odst. 3 zákona o sdružování v politických stranách a v politických hnutích tak, že název volební strany nesmí být zaměnitelný s názvem ani zkratkou politické strany nebo politického hnutí registrovaných podle zákona o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, které se nepodílely na vytvoření této volební strany. Pokud si volební strana ve své kandidátní listině v rozporu s tím zvolí zaměnitelný název, jde o závalu kandidátní listiny, kterou je registrační úřad povinen se zabývat při projednání kandidátní listiny dle § 23 zákona o volbách do zastupitelstev obcí. Rozhodne-li registrační úřad o registraci kandidátní listiny volební strany, jejíž název je zaměnitelný s názvem politické strany či politického hnutí, které se nepodílely na vytvoření této volební strany, lze se proti provedení registrace domáhat soudní ochrany podle § 59 odst. 2 zákona o volbách do zastupitelstev obcí.

2) Výraz starosta je označením veřejné funkce v obci podle § 103 a násl. zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Žádná politická síla si tak toto označení nemůže „přivlastnit“ a dovozovat, že má výlučná či přednostní práva jej užívat ve svém názvu, ani se domáhat zvýšené právní ochrany tohoto označení jako součásti svého názvu. To se týká i ochrany názvů politických stran a politických hnutí proti zaměnitelnosti. Užívá-li více politických sil ve svém názvu obecný výraz starosta a jeho varianty, je třeba vzájemnou zaměnitelnost názvů posuzovat s ohledem na další prvky názvu.“

Název nemají volební strany typu nezávislý kandidát a volební strany ve volbě prezidenta republiky, tj. navrhující občan a navrhující poslanci nebo navrhující senátoři. Dostatečná informovanost voličů bude zajištěna tím, že na hlasovacím lístku bude u těchto volebních stran uvedeno, o jaký druh volební strany se jedná.

K § 29 – Obecné náležitosti kandidátní listiny

Jde o výčet náležitostí kandidátní listiny, které zákon o správě voleb shodně stanovuje pro všechny druhy voleb. S ohledem na zaváděný registr kandidátních listin jde současně o položky, které bude obsahovat elektronický formulář kandidátní listiny. Výběr druhu voleb, pro které se kandidátní listina podává, označení volebního obvodu a s tím související označení registračního úřadu (elektronický formulář bude obsahovat rolovací seznam pro výběr příslušného úřadu) a údaj o druhu volební strany jsou důležité pro konfiguraci položek v elektronickém formuláři pro podání kandidátní listiny.

Taxativním výčtem se vymezuje, jaký druh činnosti lze považovat za údaj o povolání. Hlavním smyslem tohoto ustanovení je, aby údaj o povolání kandidáta nebyl zneužíván k jinému účelu, než je základní informace pro voliče o osobě kandidáta, zejm. aby nenahrazoval volební kampaň. Údaj o povolání nelze zneužívat ke vtažení proklamací nebo hodnotících soudů do kandidátní listiny. Za údaj o povolání nelze považovat ani texty zjevně recesistické. Registrace a z ní povstávající hlasovací lístky jsou nástrojem regulovaného volebního procesu, jehož garantem je stát. Neslouží volební kampani, která je v režii volebních stran. Údaje na registrovaných kandidátních listinách a hlasovacích lístcích mají za účel informovat, nikoli pouze propagovat. Zároveň platí, že registrační úřad neověřuje, zda kandidát jím deklarované povolání skutečně vykonává nebo vykonával.

Údaj o povolání se neomezuje počtem uváděných povolání, ale počtem znaků. Toto omezení se zavádí na základě zkušeností z praxe, kdy mnozí kandidáti využívají dlouhého výčtu svých povolání především za účelem své volební kampaně a propagace. Tím se však podstatně komplikuje následný tisk hlasovacích lístků, kam se údaj o povolání kandidáta rovněž uvádí a při dlouhém výčtu je třeba neúměrně zmenšovat písmo, aby se text vešel na formát hlasovacího lístku. Zákon o správě voleb nevyklučuje, aby u kandidáta bylo uvedeno i povolání, které již nevykonává, avšak v takovém případě to musí být z údaje patrné.

Novým požadavkem na náležitosti prohlášení kandidáta, které je přílohou kandidátní listiny, je úředně ověřený podpis kandidáta. Eliminují se tím spory o to, zda prohlášení podepsala skutečně osoba označená za kandidáta, které se v praxi vyskytují a vedou k nechtěné kandidatuře některých kandidátů se všemi s tím spojenými důsledky pro takovou osobu. Nepostačuje však uznávaný elektronický podpis, který nelze klást na roveň úředně ověřenému podpisu. Požadavek úředně ověřeného podpisu však nebrání tomu, aby byla provedena autorizovaná konverze dokumentu do elektronické podoby a prohlášení pak bylo prostřednictvím zmocněnce nebo přímo nezávislým kandidátem zasláno registračnímu úřadu elektronicky. Nejedná se o neúměrné zatěžování kandidátů, neboť kandidatura není zcela běžným úkonem.

Nově se vypouští dosud požadovaný podpis zmocněnce na kandidátní listině. Podpis doposud vyjadřoval jednak souhlas osoby, která byla určena za zmocněnce, tuto funkci pro volební stranu zastávat, a jednak i stvrzení obsahu kandidátní listiny (vedle nezbytného podpisu statutárního orgánu volební strany), kterou jeho prostřednictvím volební strana podává. Obě tyto funkce podpisu jsou však nově obsaženy již v autentizaci zmocněnce pomocí elektronické identity alespoň střední úrovně, bez níž nelze kandidátní listinu v informačním systému vytvořit.

K § 30 – Obecná pravidla podávání kandidátních listin

Informační systém správy voleb bude sloužit i jako informační portál pro zájemce o kandidaturu, na němž získají všechny zásadní informace potřebné pro podání kandidátní listiny. Jde například o informaci o podmínkách kandidatury, lhůtách, maximálním počtu kandidátů, o senátních obvodech, v nichž budou probíhat volby, o potřebném počtu podpisů na petici na podporu kandidatury, apod. Výslovně se stanoví, které informace do systému zadává Ministerstvo vnitra (všeobecně platné) a které zadává registrační úřad (specifické pro daný volební obvod).

Zůstává zachována koncepce, že jménem volební strany jedná ve volebních věcech zmocněnec. Zmocněnec musí být uveden na kandidátní listině. To neplatí pouze pro volební stranu typu nezávislý kandidát, který zmocněnce nemá. Navrhující občan při volbě prezidenta republiky může, ale nemusí mít zmocněnce. Volební strana může na kandidátní listině uvést současně i náhradníka zmocněnce. Stanoví se, kdy na místo zmocněnce nastupuje jeho náhradník. Volební strana může zmocněnce a jeho náhradníka odvolat a i po podání kandidátní listiny jmenovat nového. Odvolat nebo jmenovat nového zmocněnce může ten, kdo za volební stranu potvrzuje kandidátní listinu – tj. osoba nebo osoby oprávněné jednat jménem politické strany nebo politického hnutí, popřípadě všech stran a hnutí zastoupených v koalici a u sdružení nezávislých kandidátů všichni kandidáti. Zákon o správě voleb výslovně odkazuje i na způsoby, jak lze odvolání či jmenování zmocněnce provést; jde o postup, který zaručuje autentizaci osob, které tento úkon činí. Registrační úřad bude následně muset propojit řízení s účtem nového zmocněnce.

Zmocněncem může být každá fyzická osoba, která dosáhla věku 18 let a není omezena ve svéprávnosti. Opouští se omezení, že zmocněncem nemůže být kandidát. Vychází se z toho, že je vlastní odpovědností volební strany, koho si určí za zmocněnce, při vědomí toho, že úkony, které zmocněnec činí ve volebních věcech, je volební strana vázána, včetně případného odvolávání kandidátů.

Podmínkou platného podání kandidátní listiny je vyplnění elektronického formuláře v informačním systému. Poté zmocněnec formulář uloží a zvolí metodu autentizace. Registr kandidátních listin nabídne dvě varianty. Obě zohledňují nezbytnost autentizace kandidátní listiny jak zmocněncem, tak volební stranou:

1. Zmocněnec i volební strana se mohou autentizovat elektronickou identitou

Požadována je zaručená identita alespoň střední úrovně, tj. elektronický občanský průkaz nebo přihlášení pomocí Jména, hesla a SMS. Pro založení identifikačního prostředku Jméno, heslo, SMS je nutné nejdříve vyplnit registrační formulář na stránkách eidentita.cz – registrace.

Zmocněnec se autentizuje elektronickou identitou (resp. je již autentizován, neboť se takto přihlásil do uživatelského profilu).

Zmocněnec sdělí volební straně identifikační číslo podání, které generuje systém. Statutární orgán volební strany se přihlásí do systému, podle identifikačního čísla otevře uložený a zmocněncem již autentizovaný formulář a svou autentizací ho rovněž potvrdí. Tím se podání stane aktivním a řádně podaným pro registrační úřad. V případě koalic se tak stane až poté, co podání autentizuje poslední ze zúčastněných politických stran a hnutí.

2. Statutární orgán volební strany nemá elektronickou identitu

Systém vytvoří na základě údajů vložených zmocněncem do elektronického formuláře dokument určený k podpisu. Dokument bude opatřen identifikačním číslem podání. Podání kandidátní listiny pak může proběhnout těmito způsoby:

- vytisknout ji a zaslat s podpisem statutárního orgánu volební strany registračnímu úřadu v listinné podobě,
- vytisknout ji a s podpisem statutárního orgánu volební strany provést autorizovanou konverzi a poté elektronicky doručit registračnímu úřadu (nikoli však prostřednictvím informačního systému kandidátních listin),
- stáhnout ji jako pdf a s elektronickým podpisem statutárního orgánu odeslat prostřednictvím e-mailu nebo datové zprávy.

Podání kandidátní listiny nezávislého kandidáta bude o to jednodušší, že nevyžaduje vícenásobnou autentizaci. Kandidátní listinu vytvoří v systému nezávislý kandidát a také ji autentizuje. V tomto směru postupuje nezávislý kandidát v zásadě jako zmocněnec. Vytvoří si uživatelský profil, a buď využije elektronické identity k potvrzení podání, nebo může zvolit cestu podpisu vygenerovaného dokumentu a odeslání v listinné podobě nebo elektronicky po autorizované konverzi nebo s elektronickým podpisem. (Vzhledem k tomu, že se již do registru kandidátních listin hlásil elektronickou identitou, je pro něj přirozeně nejjednodušší potvrdit takto i kandidátní listinu. Nicméně nelze vyloučit, že nezávislý kandidát bude chtít podat kandidátní listinu v listinné podobě například spolu s peticí na podporu své kandidatury.) Elektronický podpis obecně není primárně dle nařízení eIDAS určen k identifikaci, ale k projevu vůle – podobně jako vlastnoruční podpis.

K § 31 – Doručování kandidátních listin registračnímu úřadu

Lhůta pro podávání kandidátních listin zůstává zachována jako dříve, tj. kandidátní listinu lze podat registračnímu úřadu nejpozději 66 dnů přede dnem voleb do 16.00 hodin.

K zachování lhůty nepostačuje v registru kandidátních listin pouze vyplnit elektronický formulář kandidátní listiny, ale musí dojít také ke druhému kroku, tj. k autentizaci u požadovaných osob. Kdo musí kandidátní listinu potvrdit a jakým způsobem, aby šlo o autentizované podání, stanoví předchozí ustanovení o obecných pravidlech podávání kandidátních listin. Podle způsobu autentizace lze kandidátní listinu doručit registračnímu úřadu buď prostřednictvím informačního systému (registru kandidátních listin), anebo v listinné či elektronické podobě.

Výslovně se stanoví, že kandidátům, kteří jsou uvedeni na podaných kandidátních listinách, se oznámení o zahájení registračního řízení nezasílá. Vzhledem k subsidiární aplikaci správního řádu by totiž jinak registrační úřad musel postupovat podle § 47 správního řádu a o zahájení řízení uvědomit všechny účastníky (§ 27 správního řádu). Výslovným vyloučením tohoto postupu tak registrační úřad zahájení řízení oznamovat nemusí. Informovanost kandidátů o kandidatuře je totiž zajištěna jednak tím, že sami podepisují čestné prohlášení kandidáta, a jednak tím, že prostřednictvím veřejného rozhraní informačního systému má každý přístup k přehledu volebních stran, které podaly kandidátní listinu.

Není-li kandidátní listina autentizována přímo v informačním systému, vyžaduje se na straně registračního úřadu dodatečná aktivita v podobě ověření shody dat uložených v systému s podepsaným dokumentem. Jde o to, aby byl systém odolný proti pokusu hypotetického zmocněnce předložit statutárnímu orgánu k podpisu jinou verzi kandidátní listiny. Pokud v kontrolovaných údajích nebude mezi daty v systému a podepsaným dokumentem shoda, jde o vadu kandidátní listiny, kterou nelze zhojit (registrační úřad proto nevyzývá k odstranění takové vady, a jelikož kandidátní listina není podána v souladu se zákonnými podmínkami, bude dán důvod pro její odmítnutí). Opětné podání kandidátní listiny je možné, dokud běží lhůta pro podání kandidátní listiny.

Po podání kandidátní listiny nelze již měnit druh volební strany. Ten je indikován již na vstupu při vyplnění a následném podání formuláře kandidátní listiny. Pokud by například při volbě prezidenta republiky navrhuující občan zjistil, že pro kandidáta nemá dostatečný počet podpisů na petici, nemůže pak v průběhu řízení dojít ke změně volební strany a registračnímu úřadu předložit podpisy navrhuujících poslanců nebo senátorů.

Ani doplňování kandidátů či změna jejich pořadí po podání kandidátní listiny není možná. Doplňovat a měnit kandidáty není možné ani tehdy, pokud volební strana podala kandidátní listinu dříve, než uplynula lhůta pro její podání. Volební strany mají dostatečný časový prostor, aby již v době podání kandidátní listiny předložily definitivní kandidátku co do počtu i pořadí kandidátů. Dodatečná možnost změn nepřiměřeně zatěžuje kontrolu kandidátních listin a registrační řízení, a to i za situace, kdy je využíván registr kandidátních listin. Tím není dotčena možnost odvolání kandidáta či vzdání se kandidatury.

K § 32 – Doručování volebním stranám v registračním řízení

Zákon o správě voleb zavádí dva způsoby, kterými lze volebním stranám v řízení o registraci kandidátní listiny doručovat písemnosti. Oba způsoby využívají informační systém správy voleb.

Jednak je to zveřejnění v informačním systému, tj. přes jeho veřejné rozhraní, ke kterému má přístup každý. Takto bude doručováno např. rozhodnutí o registraci kandidátní listiny. Zveřejněn bude následně také náhled hlasovacího lístku.

Druhým způsobem je zpřístupnění, které zaručuje přístup jen těm, kdo do registru kandidátních listin přistupují přes uživatelský účet vytvořený v souvislosti s podáním kandidátní listiny, tj. zmocněncům a nezávislým kandidátům. Takto bude registr kandidátních listin umožňovat zmocněnci a nezávislému kandidátovi elektronické nahlížení do dokumentů registračního řízení (podle zákona půjde o realizaci nahlížení do spisu) prostřednictvím jejich uživatelského profilu, zjistit stav řízení, ale také zobrazit si aktuální podobu kandidátní listiny, včetně historie změn a vstoupit do datového úložiště a prohlížet i neveřejné dokumenty týkající se řízení.

Upravena je fikce doručení v registračním řízení.

K § 33 – Projednání a registrace kandidátních listin

Princip kontroly kandidátních listin registračním úřadem v rámci registračního řízení zůstává zachován, jako tomu bylo v dosavadní praxi s tím, že v registračním řízení bude možné využít funkcionalit registru kandidátních listin.

Nadále platí, že není-li kandidátní listina podána v souladu se zákonem, nemá-li náležitosti stanovené zákonem nebo obsahuje nesprávné údaje, je kandidující subjekt vyzván registračním úřadem k odstranění vad ve stanovené lhůtě. Ve stejné lhůtě může vady na kandidátní listině odstranit zmocněnec volební strany nebo nezávislý kandidát i bez výzvy registračního úřadu. Soulad a náležitosti stanovené zákonem je třeba posuzovat nejen ve vztahu k zastřešujícímu zákonu o správě voleb, ale rovněž ve vztahu k zákonu o volbách, pro které se kandidátní listina podává, který stanoví další zvláštní podmínky a náležitosti pro podávání kandidátních listin.

Výslovně se stanoví, že registrační úřad nevyzývá k odstranění vad, má-li kandidátní listina vadu, kterou nelze odstranit. Nezhojitelné vady jsou upraveny jednak v zákoně o správě voleb (např. kandidátní listina vůbec není zadána v informačním systému a je podána pouze v listinné podobě, nebo existuje nesoulad kandidátní listiny zadané v informačním systému s podanou kandidátní listinou) a jednak v zákonech o volbách, které upravují petice na podporu kandidatury. Nezhojitelnou vadou je, jestliže podmínkou kandidatury je předložení petice a tato není ve lhůtě pro podání kandidátní listiny předložena, nebo je předložena se zjevně nedostatečným počtem podpisů, případně nemá náležitosti stanovené zákonem. V případě, že kandidátní listina, resp. její příloha v podobě petice trpí nezhojitelnou vadou, která brání registraci kandidujícího subjektu, nemá smysl vyzývat ani k odstranění dalších zhojitelných vad. Nezhojitelnou vadou je v podstatě i podání kandidátní listiny po lhůtě stanovené zákonem pro její podání (66 dnů přede dnem voleb).

Výzva se doručuje v souladu s ustanovením o doručování volebním stranám v registračním řízení, tj. zpřístupněním. Ministerstvo vnitra prostřednictvím informačního systému zároveň odešle informaci (notifikaci) o zpřístupnění písemnosti na adresu elektronické pošty vedenou v uživatelském účtu, z něhož byla kandidátní listina vytvořena.

V případě, že registr kandidátních listin odhalí duplicitu v kandidatuře s tím, že kandidát pro tytéž volby kandiduje ve více volebních obvodech, bude zapotřebí vzájemné komunikace registračních úřadů ohledně toho, zda kandidát ve všech případech předložil své prohlášení.

Funkcionalita registru kandidátních listin zajistí, že nebude možné podat kandidátní listinu, na níž by bylo uvedeno více kandidátů, než stanoví zákon. Důvod pro škrtnutí kandidáta z tohoto důvodu tudíž odpadá.

Rozhodnutí o registraci či odmítnutí kandidátní listiny a rozhodnutí o škrtnutí kandidáta se nevyvěšuje na úřední desce, ale zveřejňuje se v informačním systému, kde je každému přístupné, včetně těch, kdo jsou oprávněni bránit se proti rozhodnutí u soudu. Náležitosti rozhodnutí jsou upraveny s ohledem na jeho elektronickou podobu. Proti rozhodnutí registračního úřadu nelze podat opravný prostředek (odvolací řízení, přezkumné řízení ani obnova řízení).

Výslovně se stanoví, že registrační úřad není povinen před vydáním rozhodnutí vyzývat k vyjádření se k podkladům rozhodnutí. Vzhledem k subsidiární aplikaci správního řádu by totiž jinak registrační úřad musel postupovat podle § 36 odst. 3 správního řádu a poskytnout

účastníkům možnost vyjádření. Tyto úkony by však časově zatěžovaly registrační proces tak, že by nebylo možné v potřebné lhůtě vydat rozhodnutí o registraci, na které v krátkém sledu navazují další úkony organizačně technického zabezpečení voleb - např. tisk hlasovacích lístků či ustavení okrskových volebních komisí.

Možnost soudního přezkumu ve věci registrace kandidátních listin zůstává z hlediska aktivní legitimity zachována v dosavadním rozsahu.

Ve volbě prezidenta republiky a ve volbách do Senátu, kdy je na kandidátní listině vždy uveden pouze jeden kandidát, se zachovává současný postup, kdy k odmítnutí kandidátní listiny dochází jednak tehdy, je-li naplněna alespoň jedna podmínka pro rozhodnutí o odmítnutí, ale také tehdy, je-li u kandidáta naplněna alespoň jedna podmínka pro jeho škrtnutí. Výslovně se stanoví, že tento postup se aplikuje i u nezávislého kandidáta ve volbách do zastupitelstev obcí, kde dosud jednoznačně upraven nebyl a vyvstávala proto otázka, zda před odmítnutím kandidátní listiny nemá být nejprve rozhodnuto o škrtnutí kandidáta.

Jde-li však o kandidátní listinu, na které je nebo může být uvedeno více než jeden kandidát, a u všech kandidátů je dán důvod pro rozhodnutí o škrtnutí, je třeba současně vydat i rozhodnutí o odmítnutí celé kandidátní listiny.

Důvodem pro odmítnutí kandidátní listiny je i situace, kdy politická strana nebo hnutí v rámci volebního obvodu (v případě voleb do Poslanecké sněmovny v rámci celé České republiky) kandiduje samostatně i jako součást koalice. V takovém případě totiž není kandidátní listina podána v souladu s podmínkami stanovenými zákonem (viz pravidla vztahující se k volebním stranám). Takovou vadu však je možné v rámci výzvy odstranit, a to zpětvzetím jedné kandidátní listiny.

Lhůta pro registraci kandidátní listiny na základě rozhodnutí soudu se oproti dosavadní právní úpravě zkracuje tak, aby k ní došlo nejpozději 29 dnů přede dnem voleb (bude návazně vyžadovat zkrácení lhůty pro rozhodnutí soudu o 1 den), což je nutné s ohledem na zavedení možnosti korespondenčního hlasování, pro které je nezbytné, aby registrační řízení bylo ukončeno v takové lhůtě, kdy bude možné včas vytvořit hlasovací lístky právě pro zabezpečení korespondenčního hlasování.

Projednání a registrace kandidátních listin v prostředí nově zavedeného registru kandidátních listin:

Data vložená do informačního systému registru kandidátních listin jsou v systému dostupná registračním úřadům. Úřadu se zobrazí automaticky po elektronické autentizaci nebo je aktivuje přímo úřad po přijetí a kontrole řádně podepsané verze podání. Daty z elektronických formulářů, jimž se do konce lhůty pro podání kandidátních listin nedostalo autorizace některým z přípustných způsobů, se registrační úřad nebude muset zabývat.

Registrační úřad zaznamená do systému a případně nahraje do datového úložiště obrázky částí podání doručených jinak než v systému (např. prohlášení kandidátů, údaje o počtu listů petice). Úřad již nebude vyhotovovat pro zmocněnce potvrzení o obsahu podání. Zmocněnec může po přihlášení do uživatelského profilu nahlížet na stav a obsah svého podání neomezeně.

Následovat bude kontrola podpisů, náležitostí a úplnosti podání.

Systém provede na pokyn registračního úřadu automatickou kontrolu kandidátů vůči základnímu registru obyvatel. Označí kandidáty, u nichž nenašel shodu, a kandidáty, u nichž našel více shod. U těchto kandidátů se dále postupuje tak, že registrační úřad případně upraví

zjevné překlepy, popřípadě opraví údaje podle čestného prohlášení. Jinak vyzve volební stranu (zmocněnce) k odstranění nedostatků, tedy k podání správných údajů, které poté registrační úřad zadá do systému místo zpochybněných a ověří je. Nedojde-li ani tak k jednoznačnému ztotožnění, bude kandidát vyškrtnut.

Registrační úřad rovněž nahlédnutím do rejstříku politických stran a politických hnutí ověří, zda na kandidátní listině je správně uvedena osoba oprávněná jednat jménem politické strany nebo hnutí.

Registrační úřad zašle volební straně (zmocněnci) výzvu k odstranění nedostatků podání. Na základě reakce zmocněnce na výzvu (např. provedení změn v listinném podání s podpisem zmocněnce) registrační úřad provede změny v registru kandidátních listin. Zmocněnec má přístup k historii změn v uživatelském profilu.

Kontrola duplicit kandidátů mezi podanými kandidátními listinami proběhne následně automaticky okamžitě poté, co se ukončí fáze identifikace kandidátů na kandidátních listinách. Osoby budou porovnávány podle jména, příjmení a data narození. Hned poté provede registrační úřad odstranění duplicit podle zákonem stanovených pravidel. Stejně postupuje registrační úřad i tehdy, vyjde-li duplicita najevo až poté, co volební strana na základě výzvy doplnila údaje o kandidátovi; po uplynutí 58 dnů přede dnem voleb tak registrační úřad již žádnou další výzvu k odstranění takto dodatečně zjištěné vady nezasílá.

Dojde-li během registračního řízení k vyškrtnutí kandidáta, systém posune čísla následujících kandidátů. Rozhodne-li soud posléze jinak, kandidát se nahraje zpět z historické verze.

Po případné kontrole petic nezávislých kandidátů bude moci být vydáno rozhodnutí. Po rozhodnutí o registraci se zaznamená výsledek řízení a při kladném výsledku kandidáti vstoupí na pevně do registru (s možností odvolání kandidáta a dalších změn, viz dále). Při záporném výsledku zůstanou data v pracovním prostředí registračního řízení do uplynutí lhůty pro soudní přezkum, resp. do výsledku přezkumu. Definitivní odmítnutí registrace znamená, že data se dostanou do historie s příznakem odmítnuté listiny.

K § 34 – Vzdání se a odvolání kandidatury a postup při zrušení nebo pozastavení činnosti politické strany nebo politického hnutí

Odvolání kandidatury není v souladu s čl. 56 odst. 4 Ústavy možné u kandidátů pro volbu prezidenta republiky. V ostatních druzích voleb existuje jak možnost vzdání se kandidatury, tak i odvolání tím, kdo kandidáta navrhnul. Znamená to, že nově se připouští, aby i v případě sdružení nezávislých kandidátů pro volby do zastupitelstva obce mohl být kandidát odvolán zmocněncem.

Kandidát se nemůže vzdát kandidatury a zmocněnec nemůže kandidáta odvolat, jestliže je vyhlášeno opakované hlasování jen v části okrsků příslušného volebního obvodu. Toto omezení pro odvolání či vzdání se kandidatury vychází z praktických zkušeností a jeho smyslem je zamezit v těchto případech odvolání či vzdání se kandidatury, aby nebyl rozpor v platnosti kandidátů a přiznání hlasů v době, kdy následně (po opakovaném hlasování v části volebních okrsků) do zpracování celkových výsledků voleb nutně vstupují všechny okrsky.

Nově je u prohlášení o vzdání se či odvolání kandidatury vyžadován úředně ověřený podpis kandidáta či odeslání z jeho datové schránky. Tyto způsoby, na rozdíl od uznávaného elektronického podpisu, který k tomuto úkonu nepostačuje, bez pochyby prokazují, že jde

skutečně o vůli osoby, která úkon činí. Toto zpřísnění se jeví jako potřebné s ohledem na důsledky, které takový úkon pro kandidáta má. Prohlášení je možné učinit i před zaměstnancem zařazeným do registračního úřadu.

Zápis údaje o vzdání se či odvolání kandidatury do informačního systému, resp. do registru kandidátních listin, provede registrační úřad. Tento údaj dále využívá Český statistický úřad, který musí tuto skutečnost promítnout do postupu při zjišťování výsledků voleb. Informace bude v informačním systému veřejně přístupná i voličům a budou ji moci využít zejména ti, kteří nebudou hlasovat prezenčně ve volební místnosti, ale korespondenčně či v předstihu. Nelze však zabránit tomu, že volič korespondenčně či v předstihu odhlasuje a udělí hlas kandidátovi, který se teprve následně kandidatury vzdá nebo bude odvolán.

Vzdáním se kandidatury nebo jejím odvoláním může dojít i k úplnému vyprázdnění kandidátní listiny. V takovém případě se při zjišťování výsledků voleb k hlasům odevzdaným této straně vůbec nepřihlíží. Stejně se postupuje i při zpětvzetí kandidátní listiny po jejím zaregistrování. Ačkoli institut „zpětvzetí“ zákon o správě voleb výslovně neupravuje, plyne tato možnost z obecného principu, že podatel disponuje svým podáním.

Při zjišťování výsledku hlasování se nepřihlíží ani k politické straně, hnutí nebo koalici či jejich kandidátům, jestliže v době po zaregistrování kandidátní listiny dojde ke zrušení nebo pozastavení činnosti politické strany nebo hnutí. V případě koalice stačí, že zrušení nebo pozastavení činnosti se týká jen jednoho subjektu koalice a důsledky dopadají na celou koalici a všechny její kandidáty. Toto pravidlo se uplatní pro všechny druhy voleb, tj. i ve volbách do Senátu, kdy kandidát bude sdílet osud nositele kandidátní listiny. Ve volbách do Senátu jde o změnu oproti dosavadní právní úpravě, kdy se na takového kandidáta hledělo jako na nezávislého, avšak bez nutnosti dodatečného doložení petice.

Povinnost Ministerstva vnitra předat informaci o zrušení nebo pozastavení činnosti politické strany nebo politického hnutí Českému statistickému úřadu zohledňuje jeho působnost jako volebního orgánu zpracovávajícího výsledky voleb.

K § 35 – Příprava hlasovacích lístků

Po uzavření registrace za volební stranu se její data zpřístupní ke stažení výrobcem hlasovacích lístků. Obsah údajů je pro výrobce hlasovacích lístků v této fázi závazný. Výrobce z dat vysází hlasovací lístky a nahrává je do úložiště. Následně hlasovací lístky zkontroluje registrační úřad. Ten v den, kdy byla vylosována čísla pro označení hlasovacích lístků, zveřejní v informačním systému výzvu volebním stranám ke kontrole podoby hlasovacího lístku. Pokud se volební strana do 16.00 hodin následujícího pracovního dne nevyjádří, platí fikce, že předkládanou podobu hlasovacího lístku vzala na vědomí. Jakákoli oprava obsahu údajů musí být nejdříve promítnuta do registru kandidátních listin a teprve na základě registru ji lze promítnout do hlasovacího lístku. Po registraci již lze opravovat pouze zjevné chyby v psaní a počtech, nikoli změnit třeba příjmení v návaznosti na sňatek po registracích nebo údaj o politické příslušnosti nebo povolání. Hlasovací lístky odrážejí stav v době registrace.

Vedle hlasovacích lístků zajišťuje jejich výrobce také přehled volebních stran, včetně informace o pravidlech hlasování. Tento přehled bude doručován do domácností voličů,

zatímco hlasovací lístky obdrží voliči až ve volební místnosti; to neplatí pro volby do zastupitelstev obcí.

Náležitostí hlasovacího lístku politické strany nebo politického hnutí je, mimo jiné, také zkratka jejich názvu, která může přispět k rozlišení kandidujících subjektů v případě, že názvy sice nejsou zaměnitelné, ale jsou podobné.

Pro lepší informovanost voličů se u volebních stran typu nezávislý kandidát, sdružení nezávislých kandidátů, navrhuje občan a navrhuje poslanci nebo senátoři uvádí také, o jaký druh volební strany se jedná.

Věk kandidáta na hlasovacím lístku bude uveden ke dni voleb. Přepočítání z data narození, které se uvádí na kandidátní listině, bude provádět informační systém správy voleb.

Nově nebudou hlasovací lístky opatřeny otiskem razítka obecního (registračního) úřadu, neboť ve skutečnosti se jednalo toliko o obraz otisku razítka, který kromě informace pro voliče o tom, který úřad registroval kandidátní listiny, postrádal praktický význam, a to i z hlediska případného falšování hlasovacích lístků.

Losování čísel pro označení hlasovacích lístků bude provádět volební orgán, kterému je tento úkol svěřen zákonem o správě voleb v závislosti na druhu voleb. Losování v zásadě provádí Státní volební komise s výjimkou voleb do zastupitelstev obcí a voleb do Senátu, kde tak činí příslušný registrační úřad. Losování probíhá při všech druhích voleb nejpozději 45 dnů přede dnem voleb, tj. v době, kdy ještě není dokončen soudní přezkum ve věci registrace. Znamená to, že se vylosují čísla všem kandidujícím subjektům, které podaly kandidátní listinu, s tím, že číslo vylosované volební straně, jejíž registrace byla odmítnuta, a to případně i na základě rozhodnutí soudu, nebude využito. Číslo hlasovacího lístku, jako náležitost hlasovacího lístku, se logicky neuplatní ve volbách do zastupitelstev obcí, kde se nelosuje (v těchto volbách se losuje pořadí volebních stran na hlasovacím lístku).

Budou-li hlasovací lístky zhotoveny v sadě, zařadí se před ni list obsahující seznam hlasovacích lístků řazený podle čísel hlasovacích lístků.

K § 36 – Distribuce hlasovacích lístků

Nově budou ve veřejném rozhraní informačního systému správy voleb k dispozici náhledy hlasovacích lístků, a to nejpozději 35. den přede dnem voleb a v případě soudního přezkumu nejpozději 29. den přede dnem voleb. Vzhledem k tomu, že voliči fyzicky obdrží hlasovací lístky až ve volební místnosti (s výjimkou komunálních voleb), mohou náhled využít k tomu, aby se s jejich obsahem dopředu blíže seznámili. Elektronický náhled hlasovacího lístku může posloužit také voličům se zdravotním postižením. Také informace o případných zřejmých tiskových chybách bude zveřejněna v informačním systému správy voleb.

Distribuční síť bude i nadále fungovat podle dosavadních pravidel s tím, že do ní budou zahrnuty i přehledy volebních stran. Výslovně se stanoví, do kdy musí hlasovací lístky a přehledy volebních stran obdržet obecní úřady. Obecní úřad dále zajistí distribuci voličům. Za tímto účelem mu zpřístupní Ministerstvo vnitra některé údaje o voličích ze seznamu voličů.

Vzhledem k tomu, že pojem „domácnost“ není v českém právu výslovně definován a žádný informační systém neobsahuje přehled domácností, bude úkol obecního úřadu při distribuci

splněn vhozením přehledu volebních stran a kandidátů do každé volební schránky obytných domů v obci.

Ministerstvo zahraničních věcí stanoví vyhláškou zastupitelské úřady, kterým budou hlasovací lístky dodány (půjde zejména o nejbližší zastupitelské úřady v sousedních státech) a zastupitelské úřady, které si samy zajistí vytištění nebo rozmnožení hlasovacích lístků z elektronického náhledu.

K § 37 – Podmínky členství v okrskové volební komisi

Člen okrskové volební komise musí splňovat podmínku státního občanství České republiky; ve volbách do Evropského parlamentu a ve volbách do zastupitelstev obcí to může být i občan jiného členského státu Evropské unie. Ani v komunálních volbách není zatím volební právo přiznáno občanům žádného třetího státu, tudíž občané třetích států nemohou být ani členy okrskové volební komise.

Podmínku věku musí člen okrskové volební komise splňovat nejpozději v den složení slibu.

Člen okrskové volební komise nesmí být omezen ve svéprávnosti. Informační systém správy voleb, resp. registr členů okrskových volebních komisí bude tuto skutečnost u nominovaných zástupců automaticky ověřovat vůči informačnímu systému evidence obyvatel.

Také nesmí kandidovat ve volebním okrsku, pro který okrsková volební komisem vykonává svou činnost.

K § 38 – Delegování členů okrskových volebních komisí a náhradníků volební stranou

Obecně platí, že každá volební strana, jejíž kandidátní listina byla pro dané volby zaregistrována, může delegovat 1 člena a 1 náhradníka do každého volebního okrsku ve volebním obvodu, kde je její kandidátní listina registrována. Vzhledem k tomu, že při volbě prezidenta republiky by tímto obecným pravidlem byla zřejmě obsazena jen malá část míst v okrskových volebních komisích (důvodem je relativně malý počet kandidátů a to, že volební stranou je také skupina navrhuječích poslanců a navrhuječích senátorů), ponechává se zčásti dosavadní pravidlo, a sice že pro volbu prezidenta republiky může delegovat 1 člena a 1 náhradníka do každé okrskové volební komise též politická strana, politické hnutí nebo koalice, která má zastoupení v Poslanecké sněmovně; přístup do registru okrskových volebních komisí jí pro tento účel zřídí Ministerstvo vnitra.

Volební strana nemusí toto právo využít, popřípadě nemusí určit náhradníka.

Omezení na 1 člena a 1 náhradníka platí i pro případ, že tatáž volební strana kandiduje ve více volbách konaných souběžně, jejichž volební obvody se překrývají. Registr okrskových volebních komisí v takovém případě vícenásobnou nominaci téže volební straně neumožní. Kandiduje-li politická strana v jedněch volbách samostatně a v souběžných volbách jako součást koalice, nejedná se o tutěž volební stranu.

K delegaci dochází výlučně prostřednictvím informačního systému správy voleb, resp. registru okrskových volebních komisí. Lhůta pro delegaci nově končí již 36 dnů přede dnem voleb (doposud 30 dnů přede dnem voleb), a to z důvodu, aby nominované osoby mohly být verifikovány a zbyl dostatečný prostor pro zaslání pozvánek na první zasedání okrskových volebních komisí, které se koná 21 dnů přede dnem voleb. Delegování nemusí

provádět výlučně zmocněnec, ale může k tomu pověřit jinou osobu, které za tímto účelem poskytne přístupové údaje do registru okrskových volebních komisí. V takovém případě musí zmocněnec do registru rovněž vyplnit kontaktní údaje na pověřenou osobu, aby s ní mohl obecní úřad v případě potřeby komunikovat.

Při delegaci je možné uvést také preferovaný okrsek a navrhnout člena přímo do konkrétní komise. Zástupci, u kterých nebude preference vyznačena, budou do komisí v obci rozděleni obecním úřadem nebo automaticky systémem po skončení lhůty pro nominace. Pokud u náhradníka nebude uvedeno, do které okrskové volební komise má být zařazen, může být využit jako náhradník v kterékoli okrskové volební komisi v rámci obce (samozřejmě za člena nominovaného týmž subjektem).

Průběžně s nominacemi probíhá identifikace delegovaných zástupců a ověřování splnění podmínek členství, včetně toho, zda delegovaný zástupce není kandidátem ve stejném okrsku; kontrolu duplicit provádí systém automaticky na základě propojení s registrem kandidátních listin. Tento proces i s případnou výzvou k doplnění správných údajů musí být ukončen nejpozději 30 dnů přede dnem voleb. Výzva, která se uskutečňuje prostřednictvím informačního systému, není záměrně nijak formalizována, aby komunikace mezi obecním úřadem a zmocněncem či pověřenou osobou mohla probíhat operativně.

K delegaci se nepřihlíží, jestliže se delegovanou osobu nepodaří identifikovat nebo nesplňuje podmínky členství v okrskové volební komisi. Až do uplynutí lhůty pro delegaci může volební strana tuto osobu nahradit. Po této lhůtě je možné toliko opravit chybné údaje o delegované osobě na výzvu obecního úřadu.

K delegaci člena a náhradníka volební stranou se nepřihlíží také tehdy, jestliže kandidátní listina této volební strany byla odmítnuta na základě rozhodnutí soudu.

K pozdější delegaci volební stranou může dojít pouze v případě, že o registraci kandidátní listiny rozhodl dodatečně soud. Pro tento účel bude dotčené volební straně umožněn dodatečně přístup do registru okrskových volebních komisí. Pokud již před tím proběhlo losování předsedy a místopředsedy okrskové volební komise, nemusí se opakovat.

K § 39 – Jmenování členů okrskových volebních komisí starostou

Jmenování zapisovatele a dojmenování členů okrskové volební komise v případě, že stanovený minimální počet není naplněn z řad zástupců delegovaných volebními stranami, zůstává výlučnou pravomocí starosty obce.

Potřeba dojmenování může nastat i v průběhu voleb, jestliže v důsledku zániku členství některého člena okrskové volební komise, za kterého není náhradník, se počet členů komise sníží pod stanovený minimální počet.

Zánik členství a údaje o dojmenovaném členovi okrskové volební komise zapíše obecní úřad do registru okrskových volebních komisí, čímž jsou údaje v něm průběžně aktualizovány.

I v případě dodatečného jmenování členem okrskové volební komise obecní úřad nejprve provede identifikaci osoby a ověří, zda splňuje podmínky členství v komisi. Teprve po tomto ověření, může dojít ke jmenování za člena okrskové volební komise starostou.

K § 40 – Pozvánka na první zasedání okrskové volební komise

Pozvánku na první zasedání okrskové volební komise zasílá obecní úřad.

Způsoby doručování jsou následující s tím, že v pořadí další možný způsob doručení se využije, není-li možné využít ten předchozí (s vyšší prioritou):

1. datovou schránkou (prostřednictvím informačního systému),
2. na adresu elektronické pošty uvedenou v registru okrskových volebních komisí (prostřednictvím informačního systému),
3. na doručovací adresu uvedenou v registru okrskových volebních komisí,
4. na adresu evidovanou v základním registru obyvatel jako doručovací,
5. na adresu místa trvalého pobytu.

Vždy se pozvánka vyvěšuje na úřední desce, a to tak, že obecní úřad vyvěsí oznámení o době a místě konání prvního zasedání okrskové volební komise se jmenným seznamem členů okrskových volebních komisí. Pozvánky se pokládají za doručené dnem vyvěšení tohoto seznamu na úřední desce; vyvěšením nastává fikce doručení.

Stejným způsobem postupuje obecní úřad při rozesílání pozvánky na školení těm členům okrskové volební komise, pro které je účast na školení povinná (předseda, místopředseda a zapisovatel).

K § 41 – Vznik a zánik členství v okrskové volební komisi

Vznik členství v okrskové volební komisi je i nadále vázán na složení slibu, a to i v případě nastoupení náhradníka. Složení slibu je možné i dodatečně po prvním zasedání okrskové volební komise, avšak nejpozději před zahájením hlasování a pouze v případě, že delegovaný nebo jmenovaný zástupce do 2 pracovních dnů od konání prvního zasedání svou neúčast omluví a současně projeví vůli stát se členem komise. Tím je zajištěno, že starosta předem ví, se kterými osobami může v okrskové volební komisi jistě počítat a za které bude třeba najít náhradu (povolat náhradníka ze stejné volební strany, případně dojmenovat jinou osobu).

Taxativně jsou stanoveny důvody zániku členství v okrskové volební komisi.

Osoba jmenovaná starostou, může být starostou také odvolána.

Pro činnost komise je velmi důležitá osoba zapisovatele. Přestane-li zapisovatel funkci vykonávat, nebo ji nevykonává řádně, starosta ho odvolá a neprodleně jmenuje nového.

Nastane-li skutečnost, která způsobuje zánik členství v okrskové volební komisi, a je třeba povolat náhradníka, případně dojmenovat nového člena, spolupracuje předseda okrskové volební komise se starostou obce. Tyto skutečnosti zapisuje do registru okrskových volebních komisí obecní úřad.

K § 42 – Jednání okrskové volební komise

Upravuje se usnášeníschopnost okrskové volební komise a většina potřebná pro přijetí usnesení. Právo hlasovat má i zapisovatel. Hlasy všech členů mají stejnou váhu. V případě rovnosti hlasů není usnesení přijato.

Funkce předsedy a místopředsedy okrskové volební komise je obsazována losem. K losování dochází na prvním zasedání okrskové volební komise a losuje se ze všech přítomných členů.

Předem nemůže být žádný přítomný člen z losování vyřazen, a to ani na svoji žádost. Do losování se nezařazuje pouze zapisovatel, který losování řídí.

Ten, kdo byl za předsedu či místopředsedu vylosován, se může této funkce vzdát.

Trojice funkcionářů v okrskové volební komisi (předseda, místopředseda a zapisovatel) mají povinnost účastnit se školení k zásadám hlasování a k systému zjišťování a zpracování výsledků hlasování. Sankce za nesplnění této povinnosti v podobě snížení odměny za výkon funkce se neuplatní, jestliže k vylosování funkce nebo novému jmenování zapisovatele došlo až poté, kdy účast na školení již nelze zajistit (školení již proběhlo).

K § 43 – Ukončení činnosti okrskové volební komise

Ukončení činnosti okrskové volební komise představuje definitivní konec působení konkrétní komise v konkrétních volbách a je třeba ho odlišovat od ukončení zasedání okrskové volební komise, ke kterému dochází poté, co Český statistický úřad vydá komisi doklad o převzetí výsledku hlasování do dalšího zpracování.

V případě, že byl po volbách podán návrh na soudní přezkum, nemůže činnost okrskové volební komise ve volebním obvodu, kterého se soudní přezkum týká, skončit dříve, než bude známo rozhodnutí soudu. Pokud soud rozhodne o opakování hlasování, bude v něm úkoly zabezpečovat dosavadní okrsková volební komise. Ta zabezpečuje i opakované hlasování, které se koná z důvodu, že v obci, která má méně než 100 okrsků, neodevzdala okrsková volební komise zápis o průběhu a výsledku hlasování.

Ustanovení o odloženém ukončení činnosti okrskové volební komise se nepoužije na volby do Poslanecké sněmovny a volby do Evropského parlamentu, v nichž nemůže dojít k opakovanému hlasování, a tedy ani k potřebě znovu využít ustavenou okrskovou volební komisi.

K § 44 – Zvláštní okrsková volební komise

Zvláštní okrsková volební komise zabezpečuje hlasování a sčítání hlasů ve zvláštních volebních okrscích zřizovaných při zastupitelských úřadech České republiky v zahraničí. Má specifika týkající se jejího ustavení daná odlišnými podmínkami jejího působení v zahraničí. Členové do zvláštní okrskové volební komise nejsou delegováni volebními stranami, neloupe se funkce předsedy a místopředsedy a tito včetně zapisovatele nemají povinnost účastnit se školení.

Zvláštní okrsková volební komise musí být alespoň tříčlenná; členy dojmenovává vedoucí zastupitelského úřadu a případně sám se zapisovatelem zajišťuje úkoly zvláštní okrskové volební komise.

K § 45 – Nároky členů okrskových volebních komisí a zvláštních okrskových volebních komisí

Na principu odměňování členů okrskových volebních komisí a zvláštních okrskových volebních komisí se ve srovnání s dosavadní právní úpravou nic nemění. Členové mají nárok na zvláštní odměnu, jejíž výši stanoví prováděcí právní předpis. Předseda, místopředseda

a zapisovatel mají nárok na vyšší odměnu s ohledem na jejich povinnou účast na školení a s tím spojenou vyšší odpovědnost za plnění úkolů okrskové volební komise jako celku. Neúčast na školení je však sankcionována poklesem odměny na úroveň řadového člena, a to bez ohledu na případnou omluvu či důvody neúčasti na školení.

S členstvím v komisi jsou spojeny také pracovněprávní nároky – pracovní (služební) volno v nezbytně nutném rozsahu a náhrada mzdy (platu, služebního příjmu) od zaměstnavatele, který následně může refundaci požadovat u obecního úřadu, v jehož komisi uvolněný člen působil. Výkonem funkce člena okrskové volební komise je plnění veškerých povinností s tím souvisejících, tj. v případě předsedy, místopředsedy a zapisovatele pochopitelně i účast na povinném školení.

K § 46 – Volební místnost

Jedná se o výčtové ustanovení upravující, jaké náležitosti a vybavení musí být k dispozici ve volební místnosti. Vybavení volební místnosti zajišťuje obecní úřad.

Není nezbytné, aby státní vlajka České republiky, případně též vlajka Evropské unie, byly vyvěšeny přímo na objektu, ve kterém se nachází volební místnost; postačuje i vyvěšení v bezprostřední blízkosti vstupu. V praxi totiž nastávají okolnosti, které z technických či jiných důvodů (např. památkově chráněná budova) znemožňují umístit zařízení pro vyvěšení vlajky přímo na budově.

S ohledem na zrušení distribuce hlasovacích lístků voličům do jejich domovů musí být ve volební místnosti k dispozici dostatečné množství hlasovacích lístků, a to pro všechny voliče zapsané v okrsku, případně pro voliče, kteří se dostaví s voličským průkazem. Pouze ve volbách do zastupitelstev obcí, kde bude doručování hlasovacích lístků voličům zachováno, postačuje ve volební místnosti jen rezerva pro případ, že voliči si mohou vyžádat nový hlasovací lístek ve volební místnosti.

Za úřední obálku, do které voliči vkládají hlasovací lístek, lze považovat pouze obálku, která je opatřena razítkem obecního úřadu a ve zvláštním volebním okrsku razítkem zastupitelského úřadu. V témže volebním okrsku musí mít úřední obálky z důvodu zachování tajnosti hlasování pro všechny voliče stejný vzhled. Při souběhu voleb jsou úřední obálky pro jednotlivé druhy voleb odlišeny barevně, neboť všechny se vhazují do jedné volební schránky. Barva úřední obálky koresponduje s barvou hlasovacího lístku.

Jmenovky členů okrskových volebních komisí mohou být umístěny buď na místě, kde jednotliví členové sedí, anebo je mohou nosit připnuté. Uvádí se na nich jméno, příjmení a případná funkce člena okrskové volební komise. Ve volební místnosti musí být vyhrazen dostatečný prostor pro vyvěšení a zpřístupnění všech předepsaných písemností, zvláště pak při volbách do Evropského parlamentu, při kterých je potřebné některé informace vyvěsit i v angličtině, francouzštině a němčině. Povinnost zpřístupnit informaci o základních zásadách hlasování, která doposud v souladu s příslušnou směrnicí EU platila pouze pro volby do Evropského parlamentu, se zavádí pro všechny druhy voleb a má přispět k lepší informovanosti voličů. Zpřístupněním se rozumí i způsob, kdy jsou jednotlivé informace sepnuty tak, aby se v nich dalo listovat, aniž by musely být jednotlivě vylepeny či vyvěšeny.

Požadavky na vybavení volební místnosti se vztahují i na zvláštní volební okrsek v zahraničí, a to pouze s výjimkou přenosné volební schránky. Rozlehlost většiny okrsků v zahraničí neumožňuje hlasování do přenosné volební schránky zabezpečit.

Volební místnost je pojmově spojena s volebním okrskem a volební komisí. Požadavky na vybavení volební místnosti se proto nevztahují na prostory v nemocnicích, věznicích a podobných zařízeních, které jsou v nich vyhrazeny pro hlasování do přenosné volební schránky.

K § 47 – Zahájení hlasování

Podmínkou zahájení hlasování je kontrola vybavení volební místnosti v souladu se zákonem a dále pak kontrola, zda volební schránky, včetně přenosné, jsou prázdné. Jen prázdnou volební schránku je možné zabezpečit, aby ji nebylo možné před ukončením hlasování neoprávněně otevřít. Vzhledem k tomu, že volební schránky nejsou dodávány do volebních místností centrálně, závisí jejich zabezpečení proti otevření a případné manipulaci na konkrétní podobě volební schránky. Komise musí posoudit, zda je zabezpečení dostatečné. Stejně postupuje při zahájení hlasování i zvláštní okrsková volební komise.

K § 48 – Zásady hlasování

Hlasování ve volbách je založeno na dvou základních obecně platných zásadách:

Volič hlasuje osobně, což znamená, že voliče nemůže nikdo jiný při samotném výkonu volebního práva zastoupit, a to ani na základě plné moci. Jistý průlom této zásady představuje možnost, aby voliči se zdravotním postižením, nebo voliči, který nemůže číst nebo psát, pomohla s úpravou a vložením hlasovacího lístku do úřední obálky a následně i do volební schránky jiná osoba, která však postupuje v souladu s pokyny voliče, kterému je nápomocna (viz ustanovení o podpoře osob se znevýhodněním při výkonu práva volit v části osmé zákona o správě voleb).

Každý může v týchž volbách hlasovat pouze jednou. Dodržení této zásady by mělo být zajištěno automaticky systémem vedení seznamu voličů a vyznačování hlasování do jeho výpisů. Jednotný seznam voličů k naplňování této zásady významně přispívá.

K § 49 – Hlasování ve volební místnosti

Výslovně se nestanovuje, že voliči hlasují v pořadí, v jakém se dostavili do volební místnosti. Prakticky se takové pravidlo v zásadě uplatňuje, ale není důvod na něm za všech okolností lpět. Lze si představit voliče, který vstoupí do volební místnosti dříve než jiný volič, ale věnuje další čas studování informací, které jsou vyvěšeny ve volební místnosti (vzor hlasovacího lístku, informace o vzdání se či odvolání kandidatury, informace o zásadách hlasování apod.). Tehdy není důvod nenechat dříve odhlasovat jiné voliče. Obdobné platí pro případ, že u některého voliče bude třeba nejprve u obecního úřadu ověřit údaje ze seznamu voličů, protože není uveden ve výpisu voličů, ale namítá, že v okrsku má

právo hlasovat. Ani tehdy není důvod, aby ostatní voliči čekali, až se situace ohledně nezapsaného voliče vyřeší.

Nově se již nepožaduje, aby volič ve volební místnosti prokazoval státní občanství, neboť bez této podmínky by nemohl být veden v seznamu voličů a následně jeho výpisu. U občanů České republiky se však k prokázání totožnosti požadují taxativně vymezené doklady, které zároveň dokládají i občanství České republiky.

Osoba s omezenou svéprávností nemusí mít občanský průkaz. Záleží na opatrovníkovi, zda o občanský průkaz pro tuto osobu požádá. Vychází se z toho, že opatrovník jedná v zájmu osoby omezené na svéprávnosti a má-li tato osoba právo volit, k jehož realizaci potřebuje občanský průkaz, tak opatrovník o vydání občanského průkazu požádá a ve volební místnosti je případně nápomocen voliči s omezenou svéprávností při prokazování jeho totožnosti.

Pro občany jiných členských států Evropské unie se ve volbách, v nichž mohou hlasovat, taxativní výčet dokladů k prokázání totožnosti neuvádí (nebylo tomu tak ani v dosavadní právní úpravě), neboť variabilita dokladů jiných států je neumožňuje postihnout omezeným výčtem. V zásadě by se mělo jednat o veřejnou listinu opatřenou fotografií voliče.

Hlasování se neumožní voliči

- který neprokáže svoji totožnost,
- kterému byl vydán voličský průkaz a volič jej okrskové volební komisi neodevzdal; jde jak o voliče, který je příslušný k danému okrsku, požádal o voličský průkaz, ale nakonec se rozhodne volit v tomto svém okrsku, tak o voliče, který je příslušný k jinému okrsku, než do kterého se dostavil s tím, že v něm bude hlasovat na voličský průkaz,
- kterému již byly dříve vydány písemnosti k hlasování v předstihu (ve volební místnosti zvláštního volebního okrsku platí totéž pro voliče, kterému byla na jeho žádost zaslána sada pro korespondenční hlasování); to platí i v případě, že voliči byl také vydán voličský průkaz (zákon o správě voleb připouští možnost, že volič nejprve požádá o voličský průkaz a následně také o hlasování v předstihu, nebo korespondenční hlasování) a volič na něj hodlá odhlasovat; pokud totiž volič projevil i vůli hlasovat v předstihu, nebo korespondenčně, měl voličský průkaz k písemnostem s hlasovacím lístkem přiložit; hlas odevzdaný v předstihu nebo korespondenčně bez voličského průkazu nebude sice v takovém případě započítán (doručovací obálka bude odložena), ale přesto je legitimní takovému voliči hlasování ve volební místnosti na voličský průkaz neumožnit, protože by hlasovací akt vědomě provedl dvakrát; takový přístup je legitimní i s ohledem na to, že systém je nastaven tak, že by jeho hlas byl započten jen jednou (při hlasování na voličský průkaz),
- který je omezen ve svéprávnosti k výkonu práva volit a tato překážka ke dni voleb nepominula; tato překážka je vyznačena v seznamu voličů (zapisují ji tam přímo soudy prvního stupně), a tudíž i v jeho výpisu; mohla by nastat situace, že v době od vytvoření výpisu voličů pro okrskovou volební komisi do dne voleb, tato překážka pominula (uplynutím doby nebo rozhodnutím soudu) a volič by se dožadoval hlasování; v takovém případě by okrsková volební komise ověřila tuto skutečnost u obecního úřadu, který má přístup k aktuální podobě seznamu voličů, a na základě zjištěného stavu by voliči umožnila hlasovat,
- který se neodebere do prostoru určeného pro úpravu hlasovacích lístků.

Prakticky může nastat situace, kdy se volič dostaví do volební místnosti, nebude uveden ve výpisu voličů, ale bude namítat, že v něm uveden má být (např. volič, který se čerstvě přestěhoval, volič, který požádal o výmaz údaje o hlasování ve zvláštním volebním okrsku). Okrsková volební komise se obrátí na obecní úřad, kde drží určený zaměstnanec pohotovost i v době hlasování, a bude požadovat údaje o dotčeném voliči ze seznamu voličů. Na základě údajů od obecního úřadu okrsková volební komise zjistí, zda má voliče do výpisu dodatečně dopsat a umožnit mu hlasování (nedopíše ho a neumožní mu hlasování, pokud zjistí, že mu byly vydány písemnosti k hlasování v předstihu nebo ke korespondenčnímu hlasování, nebo že je zapsán k hlasování ve zvláštním volebním okrsku, v místě zdravotnického zařízení nebo do jiného okrsku na základě oznámení o hlasování v jiném okrsku).

Volici, který požádal o výmaz z hlasování ve zvláštním volebním okrsku u zastupitelského úřadu, nebude nadále vydáváno potvrzení o tomto výmazu, neboť u takového voliče bude v seznamu voličů automaticky uveden okrsek, ke kterému je dle místa trvalého pobytu příslušný. Pokud k výmazu došlo těsně přede dnem voleb a tato skutečnost se již nepromítla do výpisu voličů pro příslušnou okrskovou volební komisi a volič se do volební místnosti v místě trvalého pobytu dostaví hlasovat, pak na základě jeho námítky bude stav ověřen u obecního úřadu, aniž by bylo třeba, aby volič předkládal okrskové volební komisi potvrzení o výmazu.

Při vydání úřední obálky voliči činí okrsková volební komise nebo zvláštní okrsková volební komise záznam ve výpisu voličů.

Asistence voliči, který nemůže sám vybrat nebo upravit hlasovací lístek pro zdravotní postižení, nemůže číst nebo psát nebo z jiných důvodů potřebuje pomoc jiné osoby, a to případně i při vhození úřední obálky s hlasovacím lístkem do volební schránky, je upravena v části osmé zákona o správě voleb v ustanoveních o podpoře osob se znevýhodněním při výkonu práva volit.

K § 50 – Pořádek ve volební místnosti

Pořádek ve volební místnosti a jejím bezprostředním okolí zajišťuje předseda okrskové volební komise nebo předseda zvláštní okrskové volební komise, který v případě nerespektování pokynů, které za účelem udržení pořádku ve volební místnosti vydal, spolupracuje například s obecní policií nebo Policií České republiky. Tento úkol předsedy komise je oproti dosavadní úpravě zúžen jen na zajištění pořádku ve volební místnosti a nečiní ho odpovědným i za pořádek v bezprostředním okolí volební místnosti, které je reálně mimo jeho dosah.

Předsedovi jsou při udržování pořádku ve volební místnosti nápomocni členové komise, v krajním případě, jde-li o závažné narušení hlasování, má okrsková volební komise nebo zvláštní okrsková volební komise k dispozici institut přerušování hlasování.

K § 51 – Odročení, přerušování a prodloužení hlasování

Před zahájením nebo v průběhu hlasování mohou nastat důvody pro jeho odročení nebo přerušování (např. vyplavení volební místnosti, porucha dodávky elektrického proudu apod.). V takovém případě je možné odročit zahájení hlasování nebo ho přerušit, avšak pouze

po nezbytně nutnou dobu. V těchto výjimečných případech musí být náležitě zabezpečena veškerá volební dokumentace tak, aby nemohlo dojít ke zpochybnění řádného průběhu voleb. Stejně tak mohou nastat i okolnosti, které brání ukončení hlasování (např. volič, který se dostaví do volební místnosti těsně před ukončením hlasování, není zapsán ve výpisu voličů a okrsková volební komise musí ve spolupráci s obecním úřadem ověřovat, zda takového voliče lze do výpisu voličů dopsat a umožnit mu hlasování). V případě prodloužení hlasování zákon o správě voleb výslovně limituje tuto dobu na 1 hodinu. Při odročení nebo přerušení hlasování se celková doba hlasování neprodlužuje.

Okrskové volební komisi se stanovuje povinnost vyrozumět o odročení, přerušení nebo prodloužení hlasování příslušné volební orgány. Obecní úřad pak může být nápomocen okrskové volební komisi při informování voličů.

Odročení, přerušení a prodloužení hlasování uvádí okrsková volební komise v zápise o průběhu a výsledku hlasování s uvedením důvodů.

Obdobně postupuje i zvláštní okrsková volební komise.

K § 52 – Ukončení hlasování

Stanoví se postup pro ukončení hlasování. Hlasování za ukončené prohlašuje předseda okrskové volební komise nebo zvláštní okrskové volební komise. Zároveň právní úprava počítá se situací, kdy by se k hlasování v době blízké jeho ukončení dostavil větší počet voličů. V takovém případě nelze uzavřít volební místnost v hodině, kdy má být hlasování ukončeno, ale musí být umožněno všem voličům, kteří se k volbám v tuto chvíli dostavili, aby mohli hlasovat. Přesná doba ukončení hlasování se uvádí v zápise o průběhu a výsledku hlasování.

Je-li ukončeno hlasování ve zvláštních volebních okrscích v zahraničí, kde s ohledem na stanovený volební den nebo časový posun nastal tento okamžik dříve než na území České republiky, přeruší zvláštní okrsková volební komise své zasedání až do okamžiku, kdy se zahajuje sčítání na území České republiky. Důvodem je, aby výsledky voleb z některých okrsků nebyly známy v době, kdy v jiných okrscích hlasování ještě probíhá a nemohly tak ovlivňovat voliče, kteří ještě neodhlasovali. Zvláštní okrsková volební komise při přerušení zasedání zabezpečí volební schránku a veškerou volební dokumentaci stejně jako při přerušení hlasování.

K § 53 – Informace o průběhu hlasování

Ustanovení upravuje zákaz poskytování informací o průběhu voleb a dílčích výsledcích voleb členy okrskových volebních komisí a zvláštních okrskových volebních komisí, a to až do verifikace zápisu o průběhu a výsledku hlasování a jeho předání do dalšího zpracování na přebíracím místě Českého statistického úřadu.

Ve zprůsvětlené míře platí zákaz zveřejňování výsledků ve volbách do Evropského parlamentu, při nichž je třeba vyčkat až do doby stanovené pro uzavření poslední volební místnosti na území celé Evropské unie. Tento postup platí pro všechny členské státy a vyplývá z Aktu o volbě členů Evropského parlamentu ve všeobecných a přímých volbách.

Zákaz má za cíl především vyloučit ovlivnění těch voličů, kteří dosud nehlasovali. Výjimkou je informace o počtu voličů, kteří již hlasovali, neboť volební účast je jednou ze sledovaných informací, oznamovaných v médiích ještě v průběhu voleb, nemající však vazbu na to, jakým volebním stranám voliči dali svůj hlas.

Vzhledem k tomu, že zákon o správě voleb vymezuje okruh osob, které mohou být ve volební místnosti, kde okrsková volební komise sčítá hlasy, vztahuje se zákaz poskytování informací i na tyto osoby.

K § 54 – Pozorovatelé mezinárodních orgánů a organizací

V souladu s doporučením Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) se výslovně upravuje postavení volebních pozorovatelů mezinárodních organizací, kteří mají právo být přítomni při hlasování a sčítání hlasů ve volební místnosti jak na území České republiky, tak i v zahraničí ve volebních místnostech zřízených při zastupitelských úřadech. Oprávnění vyslat své pozorovatele se vztahuje na mezinárodní organizace vzniklé na základě mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána, a výslovně pak i pro OBSE.

Zveřejnění seznamu nahlášených pozorovatelů těchto organizací Ministerstvem zahraničních věcí umožní okrskovým volebním komisím a zvláštním okrskovým volebním komisím určit, na které mezinárodní organizace a její zástupce se toto ustanovení vztahuje. Jejich přítomnost ve volební místnosti při sčítání hlasů nevyžaduje povolení Státní volební komise.

K § 55 – Součinnost volebních orgánů

Po celou dobu průběhu hlasování a sčítání musí být zajištěno, aby Ministerstvo vnitra, Český statistický úřad, krajský úřad a obecní úřad (rozumí se tím automaticky i pověřené obecní úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností) byly schopny poskytnout potřebnou součinnost k zabezpečení voleb. Podle povahy úkolů a fáze volebního procesu se může jednat buď jen o pohotovost zaměstnanců volebních orgánů, nebo jejich přítomnost na pracovišti. Záleží i na organizaci práce u jednotlivých úřadů. V případě obecních úřadů jde například o zabezpečení ověření údajů o voliči v seznamu voličů, jestliže dotčený volič není uveden ve výpisu voličů a dostaví se do volební místnosti s námitkou, že má být ve výpisu uveden.

Pro volby, v nichž lze hlasovat i ze zahraničí, se tato povinnost vztahuje i na Ministerstvo zahraničních věcí a zastupitelské úřady.

K § 56 – Podmínky hlasování v jiném volebním okrsku

Příslušnost voliče k volebnímu okrsku je primárně dána místem jeho trvalého pobytu. Volič však může při splnění podmínek stanovených zákonem o správě voleb ve spojení s příslušným zákonem o volbách hlasovat též v jiném okrsku, a to na základě:

- voličského průkazu
- zápisu údaje o oznámení voliče o hlasování v jiném okrsku
- zápisu údaje o hlasování ve zvláštním volebním okrsku v zahraničí
- zápisu údaje o hlasování v jiném okrsku z důvodu pobytu v nemocnici nebo v místě výkonu trestu odnětí svobody či v obdobných zařízeních.

Hlasování na voličský průkaz je možné ve všech druzích voleb a jednotlivé zákony o volbách stanovují, kde může volič na voličský průkaz hlasovat. Je-li užití voličského průkazu územně omezeno volebním obvodem, uvede vydávající úřad tento volební obvod na voličském průkazu. Volič musí okrskové volební komisi při hlasování na voličský průkaz tento průkaz odevzdat, a to i tehdy, hlasuje-li nakonec ve volebním okrsku, ke kterému je příslušný.

Na stejném území, na kterém jednotlivé zákony o volbách umožňují voliči hlasovat na voličský průkaz, může volič hlasovat také na základě oznámení o hlasování v jiném okrsku. To je praktické zejména tehdy, jestliže volič předem ví, na kterém konkrétním místě se bude v době hlasování nacházet, anebo chce-li například handicapovaný volič využít jinou volební místnost na území obce, která má bezbariérový přístup. Toto oznámení nebrání tomu, aby voliči byl vydán voličský průkaz ani zápisu údaje o hlasování ve zvláštním volebním okrsku v zahraničí či v okrsku, kde se nachází v nemocnici nebo ve výkonu trestu odnětí svobody; v takovém případě pozbývá oznámení o hlasování v jiném okrsku platnosti. Oznámení o hlasování v jiném volebním okrsku může volič ve lhůtě pro učinění tohoto oznámení (nejpozději 3 dny přede dnem voleb) i opakovaně změnit na jiný okrsek. Možnost oznámení o hlasování v jiném volebním okrsku se vztahuje i na zvláštní volební okrsek v zahraničí, avšak na rozdíl od zápisu údaje o hlasování ve zvláštním volebním okrsku má jen omezenou platnost pro jedny volby, pro které bylo učiněno.

Výhodou oznámení o hlasování v jiném volebním okrsku je, že k němu nemusí být vydáván a zasílán žádný průkaz (na rozdíl od voličského průkazu), neboť informační systém správy voleb (jednotný seznam voličů) umožní, že volič bude do výpisu voličů v požadovaném volebním okrsku zahrnut.

Zápis údaje o hlasování ve zvláštním volebním okrsku v zahraničí má na rozdíl od voličského průkazu, zápisu údaje o oznámení voliče o hlasování v jiném okrsku nebo zápisu údaje o hlasování v jiném okrsku z důvodu pobytu v nemocnici nebo v místě výkonu trestu odnětí svobody či v obdobných zařízeních trvalou povahu, tj. neplatí pouze ad hoc pro jedny volby, ale je platný dokud má volič právo volit nebo dokud nepožádá o výmaz tohoto údaje. Zápis tohoto údaje se však nově vztahuje pouze na volby, v nichž lze hlasovat v zahraničí, což znamená, že nebrání voliči, aby ve volbách, v nichž se ze zahraničí nehlasuje (volby do Senátu, volby do zastupitelstev krajů a zastupitelstev obcí) volil na území České republiky. Voliči, který požádal o výmaz z hlasování ve zvláštním volebním okrsku, nebude nadále vydáváno potvrzení o tomto výmazu, neboť u takového voliče bude v seznamu voličů automaticky uveden okrsek, ke kterému je dle místa trvalého pobytu příslušný. Výmaz údaje o hlasování ve zvláštním volebním okrsku provádí na žádost voliče kterýkoli zastupitelský úřad i kterýkoli obecní úřad. Pokud k výmazu došlo těsně přede dnem voleb a tato skutečnost se již nepromítla do výpisu voličů pro příslušnou okrskovou volební komisi a volič se do volební místnosti v místě trvalého pobytu dostaví hlasovat, pak na základě jeho námítky bude stav ověřen u obecního úřadu, aniž by bylo třeba, aby volič předkládal okrskové volební komisi potvrzení o výmazu.

K hlasování ve zvláštním volebním okrsku může být zapsán i volič, který nemá trvalý pobyt na území České republiky. Tento volič může hlasovat ve volbách, v nichž lze hlasovat ze zahraničí, a také ve volbách do Senátu v kterémkoli volebním okrsku na území České republiky, a to na základě voličského průkazu nebo oznámení o hlasování v jiném okrsku. Takový volič však nemůže hlasovat ve volbách do zastupitelstev krajů a volbách

do zastupitelstev obcí, kde je podmínkou volebního práva trvalý pobyt na území kraje resp. obce.

Zachována je možnost pro voliče, kteří jsou v nemocnici, věznici nebo obdobných zařízeních, aby ad hoc pro konkrétní volby mohli hlasovat v jiném okrsku, než ke kterému jsou příslušní. Územní omezení vyplývá z jednotlivých zákonů o volbách a je stejné jako při hlasování na voličský průkaz.

Zápis voliče do jiného okrsku, než ke kterému je příslušný podle místa svého trvalého pobytu, nebrání tomu, aby voliči byl současně vydán voličský průkaz. Okrsková volební komise (zvláštní okrsková volební komise) totiž ve výpisu voličů údaj o vydání voličského průkazu vidí a takovému voliči umožní hlasování pouze tehdy, pokud jí ho odevzdá. Nehrozí tak, že by volič mohl odhlasovat v týchž volbách dvakrát.

K § 57 – Postup při vydání voličského průkazu a zápisu údaje o hlasování v jiném okrsku

Připouští se, aby volič, který požádal o voličský průkaz, následně požádal o vydání písemností k hlasování v předstihu, nebo korespondenčně, neboť může nastat u voliče situace, která kombinaci těchto postupů vyžaduje.

Pokud se však již volič dostavil na obecní úřad a požádal o písemnosti k hlasování v předstihu a měl tedy možnost zde fakticky odhlasovat, nemá důvod následně ještě žádat o voličský průkaz. Systém je sice nastaven tak, že by jeho hlas nemohl být započítán dvakrát, avšak není ani legitimní důvod, aby mu v takovém případě vůbec bylo umožněno podruhé uskutečnit akt hlasování. Totéž platí pro korespondenční hlasování a následnou žádost o vydání voličského průkazu.

Vzhledem k zavedení jednotného seznamu voličů je možné zrušit místní příslušnost pro podávání a vyřizování žádostí o voličský průkaz a stejně tak i pro podávání oznámení o hlasování v jiném okrsku. Zákon o správě voleb výslovně upravuje způsoby, jak lze žádost podat. Dosavadní možnost udělit plnou moc k vyzvednutí voličského průkazu se rozšiřuje i na možnost udělit plnou moc také k podání samotné žádosti.

Žádost o voličský průkaz není možné podepsat uznávaným elektronickým podpisem, který nelze klást na roveň úředně ověřenému podpisu. Požadavek úředně ověřeného podpisu však nebrání tomu, aby byla provedena autorizovaná konverze dokumentu do elektronické podoby a žádost pak byla zaslána obecnímu nebo zastupitelskému úřadu elektronicky.

Při podání žádosti o voličský průkaz prostřednictvím portálu veřejné správy je požadována zaručená identita alespoň střední úrovně, tj. elektronický občanský průkaz nebo přihlášení pomocí Jména, hesla a SMS. (Pro založení identifikačního prostředku Jméno, heslo, SMS je nutné nejdříve vyplnit registrační formulář na stránkách eidentita.cz – registrace.) Podání této žádosti bude zajišťovat informační systém správy voleb, který bude mít vytvořenu vazbu na portál veřejné správy.

V žádosti o voličský průkaz musí být rovněž uvedeno, jak má být voličský průkaz voliči předán resp. doručen. Od způsobu převzetí resp. doručení se pak odvíjí lhůta, do kdy je třeba žádost podat. I písemná žádost může být úřadu doručena až 2 dny přede dnem voleb (do 16:00), pokud si volič voličský průkaz převezme osobně nebo prostřednictvím k tomu zplnomocněné osoby. Nejpozději v této lhůtě může úřad voliči nebo jím zplnomocněné osobě

voličský průkaz také na místě vydat. Důvodem je, aby se i vydání voličského průkazu objevilo ve výpisu voličů, který se předává okrskovým volebním komisím. Lhůta pro podání žádosti o voličský průkaz, který má být voliči doručován na jím uvedenou adresu, se pro voliče zkracuje na 10 dnů přede dnem voleb. Důvodem je právě zrušení místní příslušnosti pro podávání a vyřizování žádostí, které mohou vést ke kumulaci velkého počtu žádostí u některých obecních úřadů, jimž tak musí být poskytnut dostatečný časový prostor pro vyřízení žádostí a včasné zajištění jejich odeslání voličům. Nově se stanovuje úřadu lhůta k odeslání voličského průkazu na 7 kalendářních dnů přede dnem voleb, aby se v co největší míře minimalizovaly případy, kdy nebude voličský průkaz voliči včas doručen. Osobní vyzvednutí voličského průkazu je možné nejpozději 2 dny přede dnem voleb.

Pravidlo, že voličský průkaz lze vydat nejdříve 15 dnů přede dnem, se nadále uplatňuje jen pro volby do Evropského parlamentu, kde má význam s ohledem na výměnu informací o voličích s jinými členskými státy. V ostatních druzích voleb tato lhůta pozbývá významu s ohledem na jednotný seznam voličů.

V případě dvoukolových voleb vydá obecní nebo zastupitelský úřad voličský průkaz současně pro první i druhé kolo voleb, ledaže volič požádal o voličský průkaz jen pro první nebo pro druhé kolo voleb. Obdobné platí pro zápis údaje na základě oznámení voliče o hlasování v jiném okrsku.

Voličský průkaz nelze vydat voliči, u kterého je uvedena v seznamu voličů překážka spočívající v omezení svéprávnosti k výkonu práva volit.

Je také možné, aby volič požádal o voličský průkaz nebo zápis údaje o hlasování v jiném okrsku až před druhým kolem voleb (volba prezidenta republiky nebo volby do Senátu), pokud dodrží lhůty pro žádost stanovené zákonem o správě voleb. Zápis údaje o hlasování ve zvláštním volebním okrsku může provádět pouze příslušný zastupitelský úřad. Výmaz, který je prostou žádostí, aniž by k ní volič něco dokládal, však může provést kterýkoli zastupitelský nebo i obecní úřad. Forma žádosti je shodná jako u žádosti o voličský průkaz a při zápisu je třeba navíc doložit bydliště v územním obvodu zastupitelského úřadu. S ohledem na zavedení jednotného seznamu voličů může být žádost o zápis k hlasování ve zvláštním volebním okrsku podána ještě 3 dny přede dnem voleb, neboť odpadá potřeba kontroly duplicit mezi seznamy voličů, které doposud vedly jednotlivé zastupitelské a obecní úřady.

Lhůta 3 dnů přede dnem voleb se vztahuje i na žádost o zápis k hlasování ve volebním okrsku v místě pobytu v nemocnici, v místě výkonu trestu odnětí svobody nebo v obdobných zařízeních. Tento zápis provádí obecní úřad, v jehož územním obvodu se zařízení nachází.

K § 58 – Podmínky korespondenčního hlasování

Možnost korespondenčního hlasování se vztahuje pouze na volby, v nichž lze hlasovat ze zahraničí a na voliče, kteří jsou zapsáni k hlasování ve zvláštním volebním okrsku u zastupitelského úřadu. Zastupitelský úřad zasílá písemnosti pro korespondenční hlasování pouze na území, které z hlediska zajištění voleb spadá do působnosti tohoto zastupitelského úřadu. To však nevylučuje, aby volič svůj korespondenční hlas odeslal zastupitelskému úřadu odjinud.

Možnost korespondenčního hlasování se nevztahuje na voliče, kteří jsou k hlasování ve zvláštním volebním okrsku nahlášeni pouze jednorázově na základě oznámení údaje o hlasování v jiném (zvláštním) volebním okrsku.

Zákon o správě voleb stanovuje náležitosti a možné způsoby podání žádosti, které jsou shodné jako u žádosti o voličský průkaz (viz výše ustanovení o vydání voličského průkazu). Informační systém správy voleb bude mít vytvořenu vazbu na portál veřejné správy.

Žádost o korespondenční hlasování může volič podat ode dne vyhlášení voleb do 35 dnů přede dnem voleb (do 16.00 hodin). Jde-li o osobní žádost, kdy si volič písemnosti ke korespondenčnímu hlasování současně i vyzvedne, je možno žádat ještě 2 dny přede dnem voleb. To může být praktické v situaci, kdy volič má cestu do místa jinak vzdáleného zastupitelského úřadu krátce před volbami, avšak ne přímo v den hlasování. Tehdy si volič zapsaný k hlasování ve zvláštním volebním okrsku u zastupitelského úřadu při jedné návštěvě požádá a současně vyzvedne písemnosti ke korespondenčnímu hlasování. Tentýž den může i odhlasovat (korespondenčně) a obálku se svým hlasem doručit zastupitelskému úřadu, který s ní naloží stejně, jako by mu byla doručena poštou nebo jakoukoli jinou doručovací službou.

K § 59 – Vydání písemností ke korespondenčnímu hlasování

Nejzazší lhůta pro zaslání písemností ke korespondenčnímu hlasování musí být nastavena tak, aby byl dostatečný časový prostor pro odeslání písemností voliči, jeho odhlasování a zpětné zaslání na zastupitelský úřad. Písemnosti je možno vydat voliči osobně nebo jím zplnomocněné osobě. V případě volby prezidenta republiky, která může být dvoukolová, zašle zastupitelský úřad písemnosti pro korespondenční hlasování současně pro první i druhé kolo volby, ledaže volič výslovně požádal o korespondenční hlasování jen pro první nebo pro druhé kolo volby. Je možné žádat o korespondenční hlasování také až před druhým kolem volby prezidenta republiky, avšak s ohledem na lhůty pouze osobně s tím, že při té příležitosti budou voliči současně vydány i písemnosti ke korespondenčnímu hlasování. Ačkoli tento postup se může jevit jako nepraktický (o korespondenční hlasování zpravidla žádá ten, kdo se nemůže na zastupitelský úřad dostavit), může vyřešit situaci tomu, kdo má z různých důvodů cestu na zastupitelský úřad přede dnem voleb (v mezidobí mezi prvním a druhým kolem volby), případně tuto cestu má někdo, koho k žádosti zplnomocnil.

Zákon o správě voleb upravuje, z čeho sestává sada písemností pro korespondenční hlasování. Identifikační lístek slouží především k identifikaci voliče při vyjímání úředních obálek z doručovací obálky zvláštní okrskovou volební komisí. Hlasovací lístek vložený do úřední obálky a identifikační lístek odesílá volič příslušnému zastupitelskému úřadu v doručovací obálce. Na doručovací obálce jsou všechny potřebné údaje, včetně zpáteční adresy na zastupitelský úřad, předvyplněny.

Vydání písemností pro korespondenční hlasování zaznamenává zastupitelský úřad do seznamu voličů. To je třeba odlišit od vyznačení skutečnosti, že volič hlasoval korespondenčně, které provádí až okrsková volební komise do výpisu voličů ve volební místnosti po vynětí úředních obálek z obálky doručovací.

K § 60 – Korespondenční hlasování

Volič, který požádal o korespondenční hlasování, obdrží od zastupitelského úřadu sadu materiálů – identifikační lístek, doručovací obálku a úřední obálku. Hlasovací lístek si volič vytiskne z internetu a vloží do úřední obálky. Úřední obálku a s ní (nikoli v ní) také identifikační lístek vloží volič do doručovací obálky.

Tajnost hlasování, která je ve volební místnosti zaručena tím, že volič se musí odebrat za plentu, nemůže být při distančním způsobu hlasování kontrolována okrskovou volební komisí. Respektování tajnosti hlasování se proto alespoň promítá do náležitostí identifikačního lístku, který obsahuje text o prohlášení voliče, že hlasuje osobně.

Případná možnost udělení přednostních hlasů se řídí ustanoveními příslušných zákonů o volbách.

Následně volič vloží úřední obálku s hlasovacím lístkem a vyplněný identifikační lístek do doručovací obálky.

Volič, který požádal o korespondenční hlasování, může poté požádat i o voličský průkaz. Stejně tak volič, který požádal o voličský průkaz, může následně požádat o korespondenční hlasování. Nemožnost dvojího hlasování u takového voliče je zajištěna tím, že zvláštní okrsková volební komise, která hlasy došlé korespondenčně vyjímá z doručovacích obálek, má ve výpisu voličů údaj o tom, že dotčenému voliči (kterého identifikovala podle identifikačního lístku) byl vydán i voličský průkaz. Pokud není voličský průkaz vložen do doručovací obálky spolu s identifikačním lístkem a úřední obálkou, bude doručovací obálka odložena a hlas takového voliče nemůže být započítán.

Hlasy došlé v doručovacích obálkách korespondenčně uchovává na k tomu vyhrazeném a zabezpečeném místě zastupitelský úřad, a to až do doby, kdy je ve zvláštním volebním okrsku ukončeno hlasování. Následně doručovací obálky předá zvláštní okrskové volební komisi a o předání se vyhotoví záznam.

Doručovací obálky došlé zastupitelskému úřadu po stanovené době se zvláštní okrskové volební komisi nepředávají, do výsledku hlasování tudíž nemohou být zahrnuty a po uvedení data a času doručení je k volební dokumentaci nerozlepené uloží sám zastupitelský úřad.

Pokud by volič doručovací obálku poškodil tak, že by v ní nebylo možné korespondenčně odhlasovat, je možné, aby údaje z ní přepsal na jinou obálku, kterou zašle zastupitelskému úřadu. Odlišná doručovací obálka není důvodem pro její odložení.

K § 61 - Hlasy zaslané korespondenčně

Ustanovení popisuje postup zvláštní okrskové volební komise poté, co jsou jí doručovací obálky předány zastupitelským úřadem.

Taxativně jsou vymezeny případy, kdy má být doručovací obálka zvláštní okrskovou volební komisí odložena, což má stejný důsledek jakoby volič nehlasoval. Z doručovacích obálek, které nebyly odloženy, se vyjme úřední obálka a identifikační lístek. Podle identifikačního lístku učiní zvláštní okrsková volební komise záznam do výpisu voličů o tom, že volič hlasoval a úřední obálku vhodí do volební schránky, která obsahuje i úřední obálky z prezenčního hlasování ve volební místnosti.

Pokud je v doručovací obálce také hlasovací lístek, který není vložen do úřední obálky, komise k němu nepřihlíží a odloží ho spolu s doručovací obálkou k volební dokumentaci. Úřední obálku vhodí do volební schránky, neboť ta může obsahovat další hlasovací lístek.

Může nastat také situace, kdy zvláštní okrsková volební komise nemá voliče, jehož hlas došel korespondenčně, ve výpisu voličů, a to v případě, že volič poté, co mu byly odeslány písemnosti ke korespondenčnímu hlasování, buď požádal o výmaz ze zvláštního volebního okrsku, učinil oznámení o hlasování v jiném okrsku, anebo zemřel. To komise zjistí prostřednictvím zastupitelského úřadu, který tyto skutečnosti vyčte ze seznamu voličů. Na základě výmazu ze zvláštního okrsku, nebo oznámení o hlasování v jiné okrsku však již nebude moci volič, kterému byly vydány písemnosti ke korespondenčnímu hlasování, odhlasovat; není tedy důvod nedopsat ho do výpisu voličů ve zvláštním volebním okrsku a nezapočítat jeho hlas z korespondenčního hlasování.

Započítává se i hlas voliče, který požádal o korespondenční hlasování, odeslal svůj hlas, ale následně zemřel. Takového voliče zvláštní okrsková volební komise dopíše do výpisu voličů dodatečně. V době, kdy takový volič korespondenčně hlasoval, byl voličem a hlasoval v dobré víře, že voličem bude i ke dni voleb. Úmrtí je vis maior, kvůli které by nemělo být blokováno volební právo osob, které nemohly vědět, že ke dni voleb podmínku volebního práva splňovat nebudou. Stejný přístup je však třeba zaujmout i k tomu, kdo v době, kdy hlasoval korespondenčně, ještě nedosáhl 18 let, avšak ke dni voleb, pokud by nezemřel, by zletilosti dosáhl. Obdobný postup platí i pro hlasování v předstihu.

K § 62 – Podmínky hlasování v předstihu

Hlasování v předstihu je možné pouze u obecních úřadů na území České republiky. V předstihu však nelze hlasovat ve volbách do zastupitelstev obcí. Důvodem vynětí této možnosti pro komunální volby jsou obavy, aby uložení hlasovacích lístků odevzdaných v předstihu na obecním úřadě se nestalo předmětem spekulací o ovlivňování výsledků voleb, neboť volby do zastupitelstev obcí jsou zejména s ohledem na počet voličů, kteří o výsledku rozhodují, pro případné volební podvody náchylnější. Komunální volby, na rozdíl od jiných druhů voleb, však přináší voličům jiný benefit, a sice doručování hlasovacích lístků až do jejich domovů.

Volič může odhlasovat u toho obecního úřadu, do jehož správního obvodu spadá volební okrsek, v němž by tento volič mohl hlasovat buď proto, že je k němu příslušný nebo na základě voličského průkazu nebo oznámení údaje o hlasování v jiném volebním okrsku.

Hlasování v předstihu je možné pouze ve středu téhož týdne, ve kterém probíhá hlasování ve volební místnosti. Zajistit hlasování v předstihu po více dnů není v silách zejména na malých obcích, kde většinu úkolů zabezpečuje neuvolněný starosta. Pro hlasování v předstihu byl zvolen den, který je obecně v povědomí veřejnosti jako úřední den pro výkon státní správy. Čtvrtek pak bude moci obecní úřad využít k zabezpečení potřebné administrativy přede dnem voleb, přípravě volebních místností a roztřídění obálek (doručovacích) s hlasy odevzdanými v předstihu podle jednotlivých volebních okrsků v obci. Obecní úřad musí umožnit hlasování v předstihu alespoň po dobu dvou hodin a nejvýše pěti hodin dle místních podmínek. Tato doba nemusí být nepřetržitá – pro hlasování v předstihu může být vyhrazena např. 1 hodina v dopoledních hodinách a 1,5 hodiny v podvečerních hodinách. Ve větších městech lze

předpokládat, že nebude problémem umožnit hlasování v předstihu v těchto dnech po celých pět hodin a dokonce to zřejmě bude žádoucí vzhledem k větší koncentraci a počtu voličů, kteří chtějí odhlasovat v předstihu. „Zastropování“ maximální délkou doby, po kterou je možné hlasování v předstihu (5 hodin) vychází z toho, aby ve všech místech měli voliči přibližně stejné podmínky. Ve velkých městech by zřejmě nebylo pro úřady organizačně problematické, aby hlasování v předstihu zabezpečily např. od 8 do 16 hodin. To by však ve vztahu k voličům na malých obcích, kde jim zřejmě většinou budou poskytnuty s ohledem na tamní možnosti úřadu pouze 2 hodiny, představovalo značně nerovné podmínky. O podmínkách hlasování v předstihu, včetně místa a vyhrazených hodin musí být voliči informováni alespoň 15 dnů přede dnem voleb (viz ustanovení zákona o správě voleb o informování voličů).

V předstihu nemůže hlasovat volič, který je omezen na osobní svobodě z důvodu výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody nebo z důvodu výkonu zabezpečovací detence. Samotné omezení na osobní svobodě je dostačující k tomu, aby volič neměl nárok na eskortu k hlasování v předstihu nebo dokonce ve volební místnosti. Podobně by pak totiž bylo možné uvažovat o právu na vzdělání a přítomnost ve škole nebo právu účastnit se shromáždění.

Při hlasování v předstihu se neuplatní pravidlo volební kampaně zakazující volební agitaci ve volební místnosti a jejím bezprostředním okolí, neboť prostory obecního úřadu pro hlasování v předstihu nejsou volební místností.

K § 63 – Vydání písemností k hlasování v předstihu

Sada písemností pro hlasování v předstihu je obdobná jako sada pro korespondenční hlasování. Vydává ji obecní úřad voliči poté, co volič prokáže svoji totožnost a obecní úřad podle seznamu voličů nebo na základě předložení voličského průkazu ověří, že volič je oprávněn hlasovat v některém volebním okrsku, který spadá do správního obvodu jeho obce. Voličský průkaz však volič neodevzdává obecnímu úřadu, ale následně ho vloží do doručovací obálky.

Hlasuje-li v předstihu volič na voličský průkaz v obci, která má více než jeden volební okrsek, sdělí obecnímu úřadu, do kterého okrsku má být jeho hlas odevzdaný v předstihu předán. Číslo okrsku obecní úřad vyznačí na identifikačním lístku a na doručovací obálku.

Nic nebrání tomu, aby voliči, který požádal o

- voličský průkaz, byly následně vydány písemnosti k hlasování v předstihu, nebo
- písemnosti k hlasování v předstihu, byl následně vydán voličský průkaz.

V obou případech zjistí okrsková volební komise při otevření doručovací obálky, že volič, který je uveden na identifikačním lístku, měl také voličský průkaz a ten tedy musí být vložen do doručovací obálky. Není-li tomu tak, doručovací obálka se odloží a hlas voliče odevzdaný v předstihu nebude započítán. Nehrozí tedy, že by volič odhlasoval dvakrát.

Pokud se volič dostaví k hlasování v předstihu v době, kdy již je obecnímu úřadu zpřístupněn výpis voličů, poznamená se vydání písemností pro hlasování v předstihu i do tohoto výpisu pro okrskovou volební komisi.

K § 64 – Hlasování v předstihu

Hlasování v předstihu probíhá u obecního úřadu bezprostředně po vydání písemnosti k hlasování v předstihu a za podobných podmínek jako hlasování ve volební místnosti. Znamená to, že je nezbytné, aby obecní úřad zajistil prostory určené pro vložení a případnou úpravu hlasovacího lístku do úřední obálky. Do tohoto prostoru se musí volič odebrat.

Volič však musí úřední obálku vložit také do doručovací obálky, do které vloží též identifikační lístek (identifikační lístek pro voliče vyplní obecní úřad; bude na voliči, aby si správnost a úplnost všech vyplňovaných údajů zkontroloval), případně voličský průkaz a zalepí ji. Teprve takto vhodí svůj hlas do volební schránky, kterou obecní úřad zajistí pro hlasování v předstihu.

Hlasování však neprobíhá v přítomnosti okrskové volební komise, ale zaměstnance obecního úřadu.

K § 65 - Postup obecního úřadu při předání doručovacích obálek okrskovým volebním komisím

Volební schránky pro hlasování v předstihu i prostory určené k úschově těchto volebních schránek musí být v době, kdy neprobíhá hlasování v předstihu, zabezpečeny tak, aby nemohlo dojít k jejich neoprávněnému otevření. Je vhodné, aby si pověření zaměstnanci obecního úřadu o zabezpečení těchto schránek vedli přehled, kde bude zaznamenáno, po jakou dobu byla schránka pro hlasování v předstihu odpečetěna a kdy byla opět zabezpečena. Je vhodné, aby odpečetění a zapečetění probíhalo za dohledu více osob, je-li to v podmínkách obecního úřadu možné.

Jde-li o obec, která má více volebních okrsků, záleží na obecním úřadě, zda se rozhodne pro hlasování v předstihu použít jednu nebo více volebních schránek. V případě společné volební schránky je třeba její obsah před předáním doručovacích obálek okrskovým volebním komisím roztrždit podle jednotlivých okrsků (označení okrsku je uvedeno na doručovací obálce). Vyjmutí a rozdělení obsahu volebních schránek a následné předání okrskovým volebním komisím musí probíhat protokolárně. Doručovací obálky z hlasování v předstihu jsou předány příslušné okrskové volební komisi nejpozději do ukončení hlasování.

K § 66 – Hlasy odevzdané v předstihu

Ustanovení upravuje, jak okrsková volební komise nakládá s doručovacími obálkami, které jí obecní úřad předal od voličů, kteří hlasovali v předstihu.

Taxativně jsou upraveny důvody pro odložení doručovací obálky, které má stejné důsledky, jako by volič vůbec nehlasoval. Tímto důvodem není špatně vyplněný identifikační lístek, který vyplňuje předepsanými údaji pouze obecní úřad, aniž by do něj volič něco dalšího doplňoval nebo jej podepisoval (na rozdíl od identifikačního lístku při korespondenčním hlasování). Nebylo by tedy správné, aby úřadem špatně vyplněný identifikační lístek byl k tíži voliče. Z identifikačního lístku však musí být okrsková volební komise schopná jednoznačně identifikovat voliče.

Z doručovacích obálek, které nebyly odloženy, vyjme okrsková volební komise úřední obálku, podle údajů na identifikačním lístku vyznačí komise ve výpisu voličů u příslušného

voliče, že hlasoval v předstihu a úřední obálku vhodí do volební schránky, která obsahuje i hlasy voličů odevzdané ve volební místnosti.

Vzhledem k tomu, že u tohoto voliče je ve výpisu voličů uvedeno, že mu byly vydány písemnosti pro hlasování v předstihu, nemůže mu okrsková volební komise v průběhu hlasování umožnit hlasování ve volební místnosti, a to ani na voličský průkaz.

Může nastat situace, kdy okrsková volební komise má k dispozici hlas odevzdaný v předstihu voličem, kterého nemá ve výpisu voličů. Může jít buď o voliče, který je příslušný k jinému okrsku a hlasuje na voličský průkaz, nebo o voliče, který v době hlasování v předstihu do okrsku náležel, avšak následně se přestěhoval do jiného okrsku nebo dokonce jiné obce, anebo o voliče, který po odhlasování v předstihu zemřel. V tomto případě, s výjimkou případu, kdy je v doručovací obálce obsažen voličský průkaz, postupuje okrsková volební komise obdobně jako u voliče, který se dostaví do volební místnosti, není uveden ve výpisu voličů, ale namítá, že v něm být uveden má. Znamená to, že okrsková volební komise se obrátí na obecní úřad a bude požadovat údaje o dotčeném voliči ze seznamu voličů. Na základě údajů od obecního úřadu okrsková volební komise zjistí, zda má voliče do výpisu dodatečně dopsat. Jde-li o přestěhovaného voliče, dopíše ho okrsková volební komise voliče do výpisu voličů dodatečně bez dalšího. V místě, kam se volič přestěhoval, mu již hlasování nemůže být umožněno, protože ve výpisu u něj je uvedeno, že mu byly vydány písemnosti k hlasování v předstihu.

Jde-li o voliče, který hlasoval na voličský průkaz, musí být do doručovací obálky tento voličský průkaz vložen, jinak jde o důvod pro odložení doručovací obálky.

K § 67 – Postup zastupitelského úřadu při ověření možnosti hlasování v zahraničí

Ustanovení upravuje povinnost zastupitelského úřadu zjišťovat, zda mohou voliči – občané České republiky – hlasovat v příslušném státě na zastupitelském úřadě, popřípadě povinnost opatřit k tomuto účelu povolení od tohoto státu.

Není-li hlasování na zastupitelském úřadu povoleno, informuje zastupitelský úřad voliče o nejbližším zvláštním volebním okrsku, o možnosti hlasování na voličský průkaz a o korespondenčním hlasování. V nejbližším okrsku, stejně jako v kterémkoli jiném, může volič hlasovat na voličský průkaz, pokud si o něj požádal. Nepovolí-li stát, v němž zastupitelský úřad působí, hlasování na svém území, neznamená to, že voliči nemohou hlasovat korespondenčně, neboť v takovém případě nehlasují na zastupitelském úřadě, ale pouze k němu písemně zasílají své hlasy, s nimiž zastupitelský úřad a následně zvláštní okrsková volební komise naloží podle stanovených pravidel. Z toho plyne, že i v tomto případě musí být zřízena zvláštní okrsková volební komise, která však bude počítat pouze hlasy došlé korespondenčně.

K § 68 – Dostupnost hlasovacích lístků

Hlasovací lístky nebudou, s výjimkou voleb do zastupitelstev obcí, voličům doručovány předem do jejich domovů a budou vydávány až ve volební místnosti. Informovanost voličů o kandidujících subjektech bude zajištěna jednak doručováním přehledu volebních stran a kandidátů a jednak možností zobrazit si náhled hlasovacího lístku ve veřejném rozhraní

registru kandidátních listin. Pro některé voliče, například osoby se zrakovým postižením, mohou být i tyto možnosti nedostatečné, a proto je možné, aby si takový volič u obecního úřadu hlasovací lístek vyzvedl předem a doma na něm vyznačil například preferenční hlasy sám nebo s pomocí osoby, které důvěřuje. Pro hlasování ve volební místnosti pak využije tento předem vybraný nebo upravený hlasovací lístek. Tím však není dotčena možnost takového voliče vyžádat si ve volební místnosti novou sadu hlasovacích lístků.

Předem si vyzvednout hlasovací lístky bude možné v čase, který obecní úřad vyhradí pro hlasování v předstihu. Doručovat hlasovací lístky na vyžádání voliče v době a místě, který volič požaduje, by znamenalo nepřiměřenou zátěž pro obecní úřady.

K § 69 – Asistence ve volební místnosti

Nastane-li u voliče potřeba asistence ve volební místnosti, při výběru či úpravě hlasovacího lístku, jeho vložení do úřední obálky nebo následně vhození úřední obálky do volební schránky, umožní mu okrsková volební komise tuto asistenci, včetně přítomnosti další osoby v prostoru určeném pro úpravu hlasovacích lístků.

Asistovat může jakákoliv osoba, tj. i nezletilec, aniž by se muselo jednat o jiného voliče. Zrušuje se i omezení, které se doposud pro asistenci vztahovalo na členy komise. Pokud o to volič požádá, může mu při hlasování pomoci i člen okrskové volební komise. Vyloučeno není ani to, že volič jmenovitě požádá konkrétního člena. Asistence ze strany členů komise na žádost voliče se však poznamená do výpisu voličů.

Asistence je možná i v prostoru, který obecní úřad vyhradí pro hlasování v předstihu i při hlasování do přenosné volební schránky.

Osoba poskytující asistenci je vázána pokyny voliče a s ohledem na tajnost hlasování je povinna zachovat o hlasování voliče mlčenlivost. Této mlčenlivosti ji může zprostit jen sám volič.

K § 70 – Hlasování do přenosné volební schránky

Volič může hlasovat s využitím přenosné volební schránky pouze v rámci územního obvodu, pro který je vytvořena okrsková volební komise, u níž je volič zapsán ve výpisu voličů. Do přenosné volební schránky může hlasovat i volič, kterému byl vydán voličský průkaz, a to tehdy, nachází-li se v rámci volebního obvodu, pro který byl voličský průkaz vydán.

Při hlasování ve zvláštních volebních okrscích zřizovaných u zastupitelských úřadů v zahraničí přenosnou volební schránku využít nelze, neboť zvláštní okrsková volební komise by nebyla schopna zajistit v době hlasování své přesuny po celém území zvláštního volebního okrsku, které může být tvořeno i územím celého státu.

Výčet důvodů, pro které lze požádat obecní úřad o hlasování mimo volební místnost, je demonstrativní a zahrnuje i rodinné důvody, kdy volič např. musí ošetřovat nemocného člena rodiny a nemůže se dostavit do volební místnosti. Důvody pro hlasování do přenosné volební schránky však musí být vždy závažné a je na vyhodnocení obecního úřadu, případně okrskové volební komise, které důvody, ať již zdravotní nebo rodinné, za závažné uzná. V případě hlasování do přenosné volební schránky s sebou okrsková volební komise nenosí výpis voličů. Záznam o hlasování voliče do výpisu učiní až po návratu do volební místnosti.

Hlasuje-li takto více voličů (např. v nemocnici či věznici), je praktické, aby si vyslaní členové okrskové volební komise vytvořili ad hoc seznam voličů, kteří odhlasovali do přenosné volební schránky, který jim pak pomůže při provedení záznamu do výpisu voličů. I voliči, který hlasuje do přenosné volební schránky, musí být zpřístupněna informace o případných odvoláních či vzdáních se kandidatury nebo o tiskových chybách na hlasovacím lístku. Zprostředkování informace může být písemné i ústní; záleží na konkrétní situaci a na tom, jak se okrsková volební komise rozhodne postupovat; smyslem je, aby byl volič o těchto skutečnostech informován.

Nově se upravuje možnost hlasování handicapovaných voličů, kteří se dostaví k hlasování ve volební místnosti (aniž by využili možnosti vyžádat si návštěvu okrskové volební komise), jsou však odkázáni na bezbariérový přístup. V takovém případě o tom dotyčný volič případně i prostřednictvím jiné osoby okrskovou volební komisi informuje a okrsková volební komise umožní takovému voliči hlasovat do přenosné volební schránky, avšak v blízkosti, v přízemí nebo u vchodu objektu, kde se nachází volební místnost.

Zákon o správě voleb výslovně stanoví, že žádost o hlasování do přenosné volební schránky lze podat i telefonicky.

K § 71 – Další podpůrná opatření

Toto ustanovení stanovuje novou povinnost Ministerstvu vnitra, kterou je zveřejnění zásad hlasování v českém znakovém jazyce. Ke zveřejnění se využije veřejné rozhraní informačního systému správy voleb. Tím se zaručuje, aby volební postupy a materiály byly ve vhodné a snadno srozumitelné formě přístupné i osobám se sluchovým postižením.

K § 72 – Přítomnost při sčítání hlasů okrskovou volební komisí

Zákon o správě voleb taxativním výčtem stanoví, které osoby, resp. zástupci kterých orgánů nebo subjektů mohou být přítomni při sčítání hlasů, které probíhá ve volební místnosti. Tyto osoby ovšem nejsou oprávněny do sčítání hlasů jakkoliv zasahovat nebo dávat členům okrskové volební komise pokyny ani pomáhat při sčítání odevzdaných hlasů. Jejich přítomnost směřuje např. ke kontrole úkonů souvisejících se sčítáním, nebo v případě pověřených zaměstnanců Českého statistického úřadu k vysvětlení postupu při zjišťování výsledků hlasování. Dále zde mohou být přítomny osoby, kterým k tomu dala povolení Státní volební komise; jedná se například o zástupce sdělovacích prostředků, především obrazového zpravodajství, pozorovatelských misí z jiných států nebo i jiné osoby, která o to projeví zájem. Rovněž zde mohou být přítomni volební pozorovatelé mezinárodních organizací vzniklých na základě mezinárodní smlouvy, ti povolení Státní volební komise nepotřebují.

K § 73 – Sčítání hlasů okrskovou volební komisí

Ustanovení upravuje postup okrskové volební komise poté, kdy je ukončeno hlasování a uzavře se volební místnost. Jedná se kroky, které jsou obecně platné pro všechny druhy voleb a je proto vhodné je upravit v zákoně o správě voleb.

Dříve než dojde k vyjmutí úředních obálek z volebních schránek, je třeba zpracovat případné doručovací obálky z hlasování v předstihu, které okrskové volební komisi předal obecní úřad. Postup je upraven v ustanovení o hlasech odevzdaných v předstihu.

Do sčítání hlasů jsou zahrnuty pouze hlasovací lístky odevzdané v úředních obálkách.

Počet odevzdaných úředních obálek by se měl shodovat s počtem vydaných úředních obálek. Jakmile okrsková volební komise vydá voliči úřední obálku, neměla by mu umožnit, aby s touto obálkou opustil volební místnost bez toho, aby odhlasoval. Vydané úřední obálky zahrnují jednak obálky, které vydala komise voličům, kteří se dostavili do volební místnosti, případně hlasovali do přenosné volební schránky, a také úřední obálky, které byly vydány voličům uvedeným ve výpisu voličů v souvislosti s hlasováním v předstihu.

Hlasovací lístky pro jednotlivé druhy voleb se posuzují způsobem, které stanoví zákony o volbách. Každý člen okrskové volební komise má právo při tom nahlížet do hlasovacích lístků. Sčítání hlasů tak nemohou provádět jednotliví členové samostatně. Na správný postup dohlíží předseda okrskové volební komise.

I v průběhu sčítání hlasů mohou nastat okolnosti, které brání v něm pokračovat (např. výpadek elektrické energie) a musí být na nezbytnou dobu přerušeno. V takovém případě je třeba především zabezpečit volební dokumentaci a informovat o tom příslušné volební orgány.

K § 74 – Neplatnost hlasu

Na rozdíl od dosavadní právní úpravy se nerozlišuje mezi neplatností hlasu a neplatností hlasovacího lístku, neboť důsledek, kterým je nezapočítání hlasu, jsou v obou případech stejné. Zákon o správě voleb stanovuje důvody neplatnosti hlasu, které jsou obecně platné pro všechny druhy voleb. V jednotlivých zákonech o volbách k nim přistupují další důvody neplatnosti hlasu vycházející ze specifík konkrétního druhu voleb.

Na platnost hlasu nemá vliv, pokud volič na hlasovací lístek přepíše nějaký text nebo nakreslí obrázek, pokud zůstanou na hlasovacím lístku patrné potřebné údaje.

Byla-li součástí obsahu volební schránky prázdná úřední obálka, započítá se do počtu odevzdaných úředních obálek, avšak nejde o neplatný hlas, neboť volič žádný hlas neodevzdal, i když formálně hlasoval.

Při posuzování hlasovacího lístku může dojít i k hlasování členů okrskové volební komise o uznání platnosti posuzovaného hlasu. Usnášeníschopnost a přijetí usnesení okrskové volební komise se řídí ustanovením o jednání okrskové volební komise.

K § 75 – Zápis o průběhu a výsledku hlasování ve volebním okrsku

Zápis o výsledku hlasování ve volebním okrsku nemůže žádný z přítomných členů komise odmítnout podepsat; může však učinit výhradu, která je samostatnou přílohou zápisu, a tedy součástí volební dokumentace.

Ačkoli většina okrskových volebních komisí v současné době již využívá k vyhotovení zápisu výpočetní techniku a program dodávaný Českým statistickým úřadem, ponechává zákon o správě voleb stále možnost vyhotovit zápis bez využití tohoto programu pouze v listinné podobě. To mohou využít obce například ve volebních okrscích vytvořených pro vzdálené

části obce pro malý počet voličů (volební okrsek pro vzdálené části obce lze vytvořit, pokud má alespoň 10 voličů – viz ustanovení o volebních okrscích).

Náležitosti zápisu o průběhu a výsledku hlasování ve volebním okrsku upravují v závislosti na druhu voleb jednotlivé zákony o volbách.

K § 76 – Předání zápisu o průběhu a výsledku hlasování Českému statistickému úřadu

System předávání výsledků hlasování z volebních okrsků na přebíracích místech Českého statistického úřadu zůstává stejný jako v dosavadní právní úpravě pro jednotlivé volby. Vzhledem k tomu, že jde o postup shodný pro všechny druhy voleb, je upraven v zákoně a správě voleb a současně vyňat z jednotlivých zákonů o volbách. Obce (zpravidla obce s pověřeným obecním úřadem), na jejichž obecním úřadě se zřizuje tzv. přebírací místo, budou určeny prováděcím právním předpisem k tomuto zákonu. Území, ze kterého budou okrskové volební komise odevzdávat výsledky voleb na daném přebíracím místě, určí Český statistický úřad pouze administrativní cestou, nikoli na úrovni obecně závazného právního předpisu.

Zasedání okrskové volební komise nemůže být ukončeno, dokud Český statistický úřad nevydá okrskové volební komisi doklad o převzetí bezchybného výsledku hlasování do zpracování. Bezchybnost z hlediska posouzení Českého statistického úřadu znamená, že zápis neobsahuje logické chyby mezi jednotlivými položkami, popřípadě nevykazuje zjevné abnormality.

Neodevzdání zápisu v zákonné lhůtě 24 hodin po ukončení hlasování, popřípadě ve lhůtě stanovené Českým statistickým úřadem, není obecným důvodem nepřihlížet k výsledku z tohoto volebního okrsku. To je zásadní rozdíl oproti dosavadní právní úpravě. Vychází z toho, že odevzdání výsledků voleb je povinnost okrskové volební komise, a proto neplatí systémový předpoklad, že komise povinnost nesplní. Může se však stát, že ke splnění povinnosti nedojde z objektivních důvodů (například při selhání spojení ze zvláštní okrskové volební komise v zemi s nedostatečnou infrastrukturou). Vůli voličů projevenou hlasováním, byť by to bylo pouze v jednom volebním okrsku, však rovněž nelze a priori ignorovat. Proto jedině v případech, kdy z výsledků voleb zjištěných bez započtení chybějícího okrsku (nebo okrsků) je zřejmé, že by výsledky z daného okrsku vzhledem k počtu voličů v okrsku nemohly mít na celkový výsledek voleb ve volebním obvodu vliv, bude možné nebrat na hlasy odevzdané v okrsku zřetel. Odblokuje se tím zpracování výsledků voleb. Pokud by však bylo zjištěno, že chybějící okrsek může změnit výsledky voleb (typicky v komunálních volbách nebo ve volbách do Senátu při těsném výsledku, nebo v kombinaci s jiným okrskem, kde došlo k podobné situaci), bude potřeba trvat na odevzdání výsledků hlasování, i kdyby to mělo prodloužit celkovou dobu sčítání hlasů ve volebním obvodu o celé dny. Nutno ovšem zdůraznit, že je řeč o selhání spíše hypotetickém a bez historického precedentu.

K § 77 – Zabezpečení a předání volební dokumentace z volebního okrsku

Ustanovení obsahuje výčet hlavních písemností, které musí být součástí zabezpečené volební dokumentace, která se za každý volební okrsek předává obecnímu úřadu, kde je k dispozici soudu pro případný soudní přezkum po volbách. Výslovně se stanoví, že zabezpečené volební

dokumentace, kterou okrsková volební komise předala obecnímu úřadu, má přístup toliko soud v rámci případného soudního řízení o návrhu na neplatnost voleb, neplatnost hlasování nebo neplatnost volby kandidáta. Volební dokumentace musí být pro případný soudní přezkum zachována v autentické podobě bez vnějších zásahů.

Součástí volební dokumentace mohou být i další písemnosti, např. záznamy o skutečnostech či incidentech, které se odehrály ve volební místnosti v průběhu zasedání okrskové volební komise a které nejsou součástí zápisu z volebního okrsku.

Ustanovení obsahuje zákonné zmocnění pro úpravu ukládání a archivace volební dokumentace v prováděcím právním předpise.

K § 78 – Postupy ve zvláštním volebním okrsku

Ve zvláštním volebním okrsku u zastupitelského úřadu v zahraničí se při sčítání hlasů postupuje obdobně jako v okrskové volební komisi na území České republiky s tím, že zákon o správě voleb současně upravuje některé odlišnosti.

Tam, kde se doba ukončení hlasování neshoduje s ukončením hlasování na území České republiky, musí zvláštní okrsková volební komise zabezpečit volební schránku, volební dokumentaci i volební místnost obdobně jako při přerušení hlasování a sčítání hlasů zahájí až tehdy, uplyne-li doba stanovená pro hlasování na území České republiky.

Dříve než dojde k vyjmutí úředních obálek z volební schránky, je třeba zpracovat případné doručovací obálky z korespondenčního hlasování, které zvláštní okrskové volební komisi předal zastupitelský úřad. Postup je upraven v ustanovení o hlasech zaslaných korespondenčně.

S přebíracím místem Českého statistického úřadu zřízeným u Ministerstva zahraničních věcí komunikují zvláštní okrskové volební komise elektronicky.

Po ukončení zasedání zvláštní okrsková volební komise předá zabezpečenou volební dokumentaci zastupitelskému úřadu, který ji zašle Ministerstvu zahraničních věcí tak, aby byla na území České republiky k dispozici pro případný soudní přezkum.

K § 79 - Odborná způsobilost zaměstnanců územních samosprávných celků na úseku voleb

Ustanovení vyjmenovává, které z činností, které krajské úřady a pověřené obecní úřady zabezpečují na úseku voleb, mohou vykonávat pouze zaměstnanci, kteří mají osvědčení o odborné způsobilosti na úseku voleb. Jde o úkony, které vyžadují komplexní znalost volebních právních předpisů a předpisů s nimi souvisejících.

Odborná způsobilost se nepožaduje po zaměstnancích obecního úřadu, který není pověřeným obecním úřadem. Přestože obecnímu úřadu rovněž náleží řada úkolů při zabezpečení voleb, jde především o záležitosti organizační týkající se např. informování voličů, vybavení volební místnosti nebo sestavování okrskových volebních komisí a nebylo by tak přiměřené zatěžovat zaměstnance těchto úřadů povinností složení zkoušky, a to i s přihlédnutím k tomu, že mnohde se jedná o malé obce, kde většinu úkolů zabezpečuje neuvolněný starosta sám.

Ke zkoušce může být připuštěn pouze ten uchazeč, který se před tím zúčastnil odborné přípravy (proškolení); odbornou přípravu zajišťuje úřad, který uchazeče následně zkouší.

Zkoušet zaměstnance zařazené do pověřeného obecního úřadu může na krajském úřadě pouze zaměstnanec, který má sám osvědčení odborné způsobilosti na úseku voleb.

Pokud zaměstnanec pověřeného obecního úřadu získal osvědčení odborné způsobilosti na úseku voleb u krajského úřadu a následně se stane zaměstnancem krajského úřadu, platí toto osvědčení i pro jeho činnost, kterou zabezpečuje jako zaměstnanec kraje.

Odborná způsobilost zaměstnanců územních samosprávných celků na úseku voleb nabytá podle dosavadních zákonů se považuje za odbornou způsobilost podle zákona o správě voleb (viz přechodná ustanovení).

K § 80 – Kontrolní činnost

Stanovují se volební orgány, které jsou oprávněny kontrolovat jiné volební orgány při plnění úkolů na úseku voleb. Kontrolu provádí vždy nadřazený volební orgán vůči nižším volebním orgánům, a to na správním území, na které se vztahuje jeho místní příslušnost. Například Ministerstvo vnitra tak může kontrolovat krajské úřady, pověřené obecní úřady, obecní úřady a okrskové volební komise na území celého státu. Nekontrolují se volební orgány na ústřední úrovni navzájem. Znamená to, že např. Státní volební komise neprovádí kontrolu vůči Ministerstvu vnitra nebo že Ministerstvo vnitra nekontroluje Český statistický úřad.

Kontrola nemusí probíhat jen v době hlasování či sčítání hlasů nebo v období, kdy jsou vyhlášeny nějaké volby, ale i průběžně. V mezidobí mezi konáním voleb může probíhat například kontrola toho, jak obecní úřad dodržuje nakládání s tiskopisy voličských průkazů, nebo zda u pověřených či krajských úřadů je dostatek osob s odbornou způsobilostí na úseku voleb.

Lze provést i kontrolu u volebního orgánu, který provádí registrační řízení. V takovém případě nezasahuje kontrolní orgán do rozhodování o registraci, ale kontroluje dodržování postupů a jednotlivých úkonů v registračním řízení.

Tím, že kontrola je zaměřena na plnění úkolů u volebních orgánů, je touto dikcí vyloučena ingerence do kontroly financování a vedení volební kampaně volebními stranami a registrovanými třetími osobami, kterou vykonává Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí podle zákonů o volbách.

Procesně se provedení kontroly řídí zákonem č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), neboť jde zjevně o kontrolu výkonu státní správy ve smyslu ustanovení § 1 odst. 1 a 2 kontrolního řádu. V obecné rovině nečiní procesní instituty kontrolního řádu problémy, a to ani u do jisté míry specifické kontroly prováděné v průběhu hlasování a sčítání hlasů u okrskových volebních komisí.

S ohledem na ustanovení § 4 odst. 3 písm. a) kontrolního řádu může být sporné, zda je možné v průběhu kontroly u okrskových volebních komisí pružně reagovat např. na aktuální stížnosti na průběh hlasování u okrskové volební komise, jejíž kontrola nebyla při tvorbě pověření zahrnuta do pověření. Na takovou situaci se dá jednak reagovat tím, že podle ustanovení § 4 odst. 2 kontrolního řádu může být vydáním pověření ke kontrole pověřena vedoucím kontrolního orgánu jiná osoba, která by tak mohla pružněji reagovat na takové změny. Též je podle komentářové literatury (viz např. VEDRAL, J. *Kontrolní řád. Komentář*. Praha : BOVA POLYGON, 2015. s. 61) možné, aby pověření ke kontrole bylo formulováno obecněji [ne však tak obecně, aby se v zásadě postavilo na roveň průkazu ve smyslu ustanovení § 4 odst. 3

písm. b) kontrolního řádu]. Není tedy nutné, aby pro kontrolu každé jednotlivé okrskové komise muselo být vystavováno dílčí pověření ke kontrole, ale je možné kontrolu vymezit podle druhu voleb, volebního dne a s vymezením území, na kterém bude kontrola u okrskových volebních komisích probíhat.

Specificky je upraveno, že v případě kontroly okrskové volební komise v době hlasování nebo sčítání hlasů, je třeba vyhotovit protokol o kontrole na místě bezprostředně po ukončení posledního kontrolního úkonu.

Zákon též pro potřeby kontroly okrskové volební komise upřesňuje pravidlo obsažené v ustanovení § 19 kontrolního řádu ohledně možnosti ukládat opatření nezbytná k odstranění zjištěných nedostatků.

K § 81 až 83 – Financování výkonu státní správy územními samosprávnými celky

V § 81 až 83 se speciálně upravuje důležitá část financování správy voleb. Zatímco financování činností ústředních správních úřadů nevyžaduje jakoukoli zmínku v zákoně o správě voleb, neboť se odehrává v rámci státního rozpočtu – vychází z rozpočtových opatření na přesuny prostředků z kapitoly Všeobecná pokladní správa do kapitol zejména Ministerstva vnitra, Českého statistického úřadu a Ministerstva zahraničních věcí, financování nákladů krajů a obcí ze státního rozpočtu vyžaduje zapojení dotačních nástrojů a speciální právní úpravu.

Finanční prostředky pro obce budou poskytovány v jednom dotačním titulu jako jedna částka s následujícím účelovým určením – 1. prostředky na odměny členům okrskových volebních komisí poskytované podle počtu volebních okrsků v obci, podle průměrného počtu členů v komisi a podle výše zvláštních odměn a 2. prostředky na činnost krajských a obecních úřadů a na zajištění volebních místností a roznosu volebních materiálů.

Veškeré dotace podléhají v souladu s rozpočtovými pravidly finančnímu vypořádání (zákon č. 218/2000 Sb.). To umožňuje, aby obcím byly v rámci finančního vypořádání dofinancovány prokázané skutečné účelně a hospodárně vynaložené výdaje nejen na odměny členů okrskových volebních komisí, ale i na ostatní výdaje, například potřebuje-li obec dofinancovat nájem volební místnosti nebo pronájem výpočetní techniky. To jsou typické obtížně předem normovatelné výdaje. Právě obavy obcí a krajských úřadů (v jejichž gesci je zprostředkování finančního toku a mají přímý kontakt s praxí obcí) z toho, že vyčlenění těchto výdajů do oblasti dotace stanovené paušální částkou znemožní jejich kompenzace a povede k podfinancování obcí, vedly předkladatele k tomu, že ponechal dotace pro obce jako jednu částku. Dofinancování variabilních výdajů na zajištění volebních místností nebo činnost úřadu tedy bude především možné i z prostředků, které jsou v dotaci zahrnuty výpočtem podle odměn členů okrskových volebních komisí a počtu členů komisí. Platí, že pravidla výpočtu výše dotace zohledňující určité normované výdaje a kvantitativní ukazatele jsou pouze metodou stanovení výše dotace a neznamenají, že částku stanovenou například podle počtu členů komisí a výše odměn lze použít pouze na odměny. Regulace účelu dotace však bude podrobněji provedena prováděcí vyhláškou (namísto dosavadní směrnice), která v podobě stručnější než v dosavadní směrnici stanoví výčet druhů uznatelných výdajů a vedle toho také zdůrazní i zákonem několikrát vyzdvížený princip účelnosti a hospodárnosti.

Poskytování dotace v jedné částce, tj. jedním rozhodnutím, je žádoucí i proto, aby se u Ministerstva financí a následně u krajských úřadů předešlo zbytečné administrativní zátěži, která by byla nutně spojena s dotací rozdělenou na dvě části (první provozní, která by byla poskytována záhy po vyhlášení voleb, a druhou na odměny členů okrskových volebních komisí, která by se poskytovala po dokončení delegací do těchto komisí. Zákon v této souvislosti bude také nově garantovat termíny rozpisu dotací, aby se dotace dostaly k příjemcům co co nejdříve.

Právním základem pro poskytování dotací budou podklady od Ministerstva vnitra a zákon. Výslovně se vyloučí dva instituty rozpočtových pravidel – výzva k podání žádosti a žádost o dotaci.

Pokud jde o rozlišování kraje a krajského úřadu, platí, že je-li řeč o příjemci nebo rozpočtu, používá se „kraj“. Je-li řeč o orgánu, který má něco provést, uvádí se „krajský úřad“ (ten je totiž podle zákona volebním orgánem a vykonává přenesenou působnost). Typicky – dotace se poskytuje prostřednictvím kraje, nebo Ministerstvo financí poskytne dotaci kraji, ale krajský úřad dotaci uvolní.

K § 81 – Dotace na výkon státní správy na úseku voleb územními samosprávnými celky

Dotace pro obce i kraje budou poskytovány Ministerstvem financí s účelovým a časovým určením na zajištění konkrétního druhu voleb (určení bude promítnuto v rozhodnutí o poskytnutí dotace, kde se na základě podkladů od Ministerstva vnitra uvedou i výčty obcí, na které má krajský úřad dotace přeposlat.

Dotace se budou finančně vypořádávat se státním rozpočtem. Účelové určení dotace pro obce proto vyžaduje další specifikaci. Z jedné dotace (jednotného obnosu) budou hrazeny jako nároky členů okrskových volebních komisí, tak výdaje na činnost úřadu, roznos volebních tiskovin, fungování komise a zajištění volební místnosti. Uznatelné výdaje (s výjimkou výdajů na nároky členů komisí, kterou jsou znatelné přímo ze zákona) podrobněji upraví prováděcí vyhláška. Vyhláška z části vyjde z dosavadní směrnice, upustí však od některých příliš rigidních omezení (například není žádoucí nadále limitovat částku na volební zástěny). Nově však bude do vyhlášky promítnut podrobnější korektiv nakládání s dotací dle kritérií účelnosti a hospodárnosti.

Ke stanovení výše dotace (odstavce 2 a 3):

Pro kraj bude základní částka stanovena vyhláškou a k této základní částce se bude připočítávat další částka stanovena vyhláškou v případě, že krajský úřad bude v daných volbách registrovat kandidátní listiny (volby do Poslanecké sněmovny a volby do zastupitelstev krajů).

Pro obec bude tato částka sestávat z pěti základních složek – prostředků na 1. zajištění a vybavení volebních místností, 2. dodání přehledů volebních stran do domácností, nebo hlasovacích lístků voličům, 3. výkon ostatních správních činností obecního úřadu, 4. odměny členů okrskových volebních komisí a 5. náhrady platů členům okrskových volebních komisí. Způsob výpočtu 1. a 2. složky je stanoven v zákoně o správě voleb; konkrétní čísla musí být dosazena z vyhlášky a vynásobena počtem volebních okrsků, případně počtem voličů podle stavu ke dni vyhlášení voleb. Výše částek ve vyhlášce bude nastavena tak, aby odpovídala

průměrným obvyklým výdajům na tyto činnosti. Bude vycházet z dosavadních ukazatelů a z nich bude agregována.

Dotace na výkon ostatních správních činností obce (3.) má pokrýt například výdaje na práci přesčas, dohody o provedení práce (brigádníci), zabezpečení hlasování v předstihu a kancelářské potřeby. Stanovena bude základní částkou ve výši podle vyhlášky a k této základní částce bude připočítána další částka stanovená vyhláškou v případě, že obec je pověřeným obecním úřadem (a to i s ohledem na zabezpečení školení členů okrskových volebních komisí) a ta bude navýšena ještě o další částku stanovenou vyhláškou, pokud pověřený obecní úřad v daných volbách registruje kandidátní listiny (týká se voleb do zastupitelstev obcí a voleb do Senátu; při souběhu těchto voleb stanoví vyhláška pro registrační úřad vyšší částku).

Vyhláška k zákonu o správě voleb, kde budou stanoveny shora zmíněné částky, bude obsahovat přechodné ustanovení, na základě kterého se pro první termín voleb, v nichž bude nasazen informační systém správy voleb, stanoví pro obce a kraje vyšší příspěvek na činnost krajského úřadu a na činnost pověřeného obecního úřadu jako registračního úřadu z důvodu předpokládaných vícenásobků souvisejících s adaptací úřadů na informační systém.

Výše dotace na financování nároků členů okrskových volebních komisí (4 a 5), tj. zvláštní odměny a cestovní náhrady členů okrskových volebních komisí, paušální náhrady ušlého výdělků za výkon funkce členů okrskových volebních komisí a na náhrady platů, mezd, služebních příjmů nebo odměn ve výši průměrného výdělků od uvolňujících zaměstnavatelů členů okrskových volebních komisí bude předem vypočtena podle počtu volebních okrsků v obci, podle průměrného počtu členů okrskové volební komise a podle výše odměn stanovených ve vyhlášce (se zohledněním různé výše zvláštní odměny v závislosti na funkci členů komise).

Vzhledem k tomu, že lze předpokládat, že část členů okrskových volebních komisí bude uplatňovat náhradu ušlého výdělků nebo jejich zaměstnavatelé refundaci náhrady mzdy/platu, připočte se ke stanovené dotaci pro obec násobek počtu volebních okrsků v obci, průměrného počtu členů okrskové volební komise a jedné dvacetiny měsíční průměrné mzdy v národním hospodářství za kalendářní čtvrtletí předcházející dni vyhlášení voleb.

Průměrný počet členů okrskové volební komise bude stanoven rovněž vyhláškou. Vycházet z údajů o počtu členů komise v registru okrskových volebních komisí pro tento účel možné nebude, neboť finální stav naplnění okrsků lze z registru získat až k 30. dni přede dnem voleb, tj. v době po ověření údajů o delegovaných a jmenovaných zástupcích do komisí, a poskytnutí dotace obcím by se tak po veškerém „zprocesování“ posunulo až na dobu po termínu konání voleb.

K § 82 – Zvláštní postupy při poskytování a vypořádání dotací poskytovaných územním samosprávným celkům

Podklady pro stanovení výše dotace bude Ministerstvu financí poskytovat Ministerstvo vnitra ve lhůtě do 20 dnů od vyhlášení voleb. Tyto podklady budou ve struktuře, kterou stanoví vyhláška. Na základě podkladů poskytne Ministerstvo financí ve lhůtě do 40 dnů přede dnem voleb dotace krajům a krajské úřady je následně bez zbytečného odkladu odešlou obcím.

Dotace krajům a obcím tak budou poskytnuty v dostatečném předstihu před volbami jednou částkou na základě jednoho rozhodnutí.

Právním základem pro poskytování dotací budou podklady od Ministerstva vnitra a zákon. Zákon o správě voleb přesto však výslovně stanovuje, že ustanovení rozpočtových pravidel o výzvě a žádosti o dotace se nepoužijí.

Nevyčerpané prostředky obec odvede prostřednictvím kraje do státního rozpočtu. Pokud naopak některé obci dotace nepostačovala, poskytne jí krajský úřad z prostředků vrácených jinou obcí úhradu prokázaných výdajů splňujících kritéria hospodárnosti a účelnosti. Pokud na úhradu těchto výdajů obcí nepostačují prostředky vrácené jinými obcemi v kraji, poskytne prostřednictvím krajů obcím finanční prostředky Ministerstvo financí. Pokrýt tyto výdaje obcí však bude možné až po finančním vypořádání dotací.

Finanční vypořádání dotací se státním rozpočtem se provádí za rok, v němž se konaly volby, na které byly dotace poskytnuty.

Z rozhodnutí o poskytnutí dotace na konkrétní volby bude vyplývat, že dotaci lze použít pro tyto konkrétní volby nejen v roce, kdy byla poskytnuta, ale i v roce, ve kterém se volby konají.

Příklad: Volba prezidenta republiky se koná v lednu roku 2023. Přípravy na tuto volbu však probíhají zejména v posledním čtvrtletí roku 2022, kdy kraje a obce obdrží dotace, které však mohou použít i na volbu prezidenta v roce 2023. Finanční vypořádání dotace proběhne až za rok 2023, kdy se volba konala, tj. v únoru 2024.

K § 83 – Společné ustanovení k poskytování dotací územním samosprávným celkům

Dotace na výkon státní správy a na financování nároků členů okrskových volebních komisí, které se jinak poskytují kraji nebo prostřednictvím kraje, se v případě Prahy poskytují hlavnímu městu Praze a pro její městské části prostřednictvím hlavního města Prahy. Hlavní město Praha je tak pro tyto účely v postavení kraje a její městské části v postavení obce.

V případě územně členěných statutárních měst se výslovně stanoví, že podklady pro stanovení výše dotací na výkon státní správy na úseku voleb i na financování nároků členů okrskových volebních komisí se vypočítávají za statutární město jako celek a za celek se i vypořádávají.

K § 84 až 88 – Zvláštní ustanovení o postupech volebních orgánů (Vztah ke správnímu řádu)

Zákon o správě voleb, ani jednotlivé zákony o volbách, již výslovně nevyklučují použití správního řádu na postup volebních orgánů ve volebních věcech. Avšak vzhledem k tomu, že zajištění voleb má s ohledem na nepřekročitelnost lhůt volebního procesu velmi specifickou povahu, je řada institutů v zákoně o správě voleb upravena speciálně.

Zákon o volbách upravuje výrazně specifické vztahy spojené s přípravou, průběhem a důsledky voleb, tedy spojené s vymezeným relativně krátkým časovým obdobím, jež charakterizuje sekvence velké řady právních úkonů, které na sebe navazují a vzájemně se podmiňují. V pozadí zákona o volbách je naléhavý veřejný zájem na tom, aby volby do Parlamentu, jež jsou základním projevem suverenity lidu, proběhly bez poruch a řádně (II. ÚS 330/02). Uvedené konstatování Ústavního soudu nepochybně platí pro všechny druhy

voleb. Ve velmi krátkém, Ústavou a volebními zákony daném, čase je třeba zabezpečit volební proces tak, aby proběhl řádně v době od vyhlášení voleb do doby hlasování.

Aplikace správního řádu tak bez velkých výjimek dopadá jen na oblasti a postupy, kde není důvod jej odlišnou úpravou vylučovat. Jedná se o výkon kontroly, řízení o přestupcích, řízení o poskytnutí příspěvku na úhradu volebních nákladů a odmítnutí registrace třetí osoby k účasti ve volební kampani.

Naopak zvláštní úpravu obsahuje zákon o správě voleb zejména pro registraci kandidátních listin (registrační řízení), kdy je speciálně upraveno podání (doručování) kandidátních listin registračnímu úřadu, zastupování v registračním řízení, doručování volebním stranám v registračním řízení, projednání a registrace kandidátních listin, které je zakončeno rozhodnutím o registraci nebo odmítnutí kandidátní listiny, případně rozhodnutím o škrtnutí kandidáta, dále náležitosti rozhodnutí a opravné prostředky, resp. jejich vyloučení, neboť je zde dána možnost soudního přezkumu ve lhůtách, které zapadají do celého volebního procesu. Nevyločení postupů podle správního řádu jejich speciální úpravou v zákoně o správě voleb by s sebou neslo nebezpečí, že celý registrační proces by se daleko více zformalizoval a ve lhůtách, které jsou pro volby stanoveny, by nebylo mnohdy v silách volebního orgánu ho realizovat.

Více prostoru pro neformální řešení (např. při vyřizování žádostí o voličský průkaz nebo žádostí o hlasování do přenosné volební schránky), které je však vždy možné přezkoumat soudem, tak, aby bylo zřejmé, že principy voleb nebyly porušeny natolik, aby měly dopad na jejich řádné provedení, umožňuje řešit operativně vzniklé problémy a z hlediska poznatků z praxe daleko více posiluje důvěru v řádné provedení voleb, než zformalizovaný postup podle správního řádu. Ten by mnohdy vedl až k absurdním situacím, kdy řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí o nevydání voličského průkazu by se vleкло ještě několik týdnů po volbách a ani v případě, kdy by voliči bylo dáno za pravdu stran jeho požadavku, by již nemohl své volební právo realizovat, a opravný prostředek by tak ve svém důsledku byl neúčinný.

K § 84 – Jednací jazyk

Na úseku voleb je jednacím jazykem ve vztahu k volebním orgánům čeština. Pouze při volbách do Evropského parlamentu se kandidátům umožňuje, aby ve věcech, které se týkají jejich kandidatury, mohli jednat a písemnosti předkládat v angličtině, francouzštině nebo němčině.

K § 85 – Odložení věci

Odložení věci znamená, že se řízení vůbec nezahájí, avšak podatele je třeba o něm vyrozumět. K odložení věci by došlo například tehdy, pokud by volební strana podala kandidátní listinu u volebního orgánu, který není registračním úřadem pro dané volby, nebo pokud by volič požádal o korespondenční hlasování u obecního úřadu (o korespondenční hlasování lze žádat pouze u zastupitelského úřadu, v jehož zvláštním volebním okrsku bude volič hlasovat), anebo pokud by volič požádal písemně o voličský průkaz, avšak neuvedl údaje, které ho identifikují natolik, aby bylo zřejmé, kdo o voličský průkaz žádá.

K § 86 - Zvláštní postup volebních orgánů při nevyhovění žádostem ve věcech seznamu voličů

Toto ustanovení vyjmenovává, ve kterých řízeních (o jakých žádostech) nevydává obecní úřad, resp. zastupitelský úřad, rozhodnutí. Pokud se žádosti vyhoví, zašle se voliči požadovaná písemnost (voličský průkaz, písemnosti pro korespondenční hlasování) nebo se provede požadovaný úkon (zápis k hlasování v jiném okrsku, odstranění chyb v seznamu voličů). Jestliže se voliči nevyhoví, nevydává se o tom rozhodnutí a volič je o tom písemně vyrozuměn. Nevydává-li se rozhodnutí, nejsou možné ani řádné opravné prostředky. Volič se však může bránit cestou soudního řízení - viz § 89 a ochrana ve věcech voličů v § 88 soudního řádu správního.

K § 87 - Lhůty

Zákon o správě voleb upravuje počítání lhůt stanovených pro jednotlivé úkony ve volebním procesu tak, jako je tomu dosud v jednotlivých volebních zákonech. Lhůty určené podle hodin se dále upřesňují (lhůty určené na 24 a 48 hodin před určitou událostí).

Jde o lhůty hmotněprávní, které nelze prodloužit ani prominout jejich zmeškání. Výjimku představuje případ, kdy pověřený obecní úřad musí zabezpečit za obec ve správním obvodu tohoto úřadu úkoly podle tohoto zákona nebo zákona o volbách, pokud nejsou splněny ve stanovené lhůtě. Obdobně postupuje krajský úřad, s výjimkou registračního řízení, vůči pověřené obci a Magistrát hlavního města Prahy vůči městským částem hlavního města Prahy určeným Statutem hlavního města Prahy. Tehdy lze úkoly plnit i po stanovené lhůtě. V těchto případech je tedy prolomena zásada, že lhůty podle tohoto zákona nelze prodloužit ani prominout jejich zmeškání.

Pokud případně konec lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, musí volební orgán umožnit provedení příslušného úkonu i v tyto dny. Jde-li o právo na soudní ochranu a případně-li konec lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, jeho výkon musí být umožněn v nejbližší pracovní den. Hmotněprávní charakter lhůt s uvedeným výkladem již potvrdily i ve svých judikátech soudy rozhodující o volebních stížnostech.

K § 88 - Ověření kopie dokladu nebo pravosti podpisu v zahraničí

Ustanovení dále umožňuje, aby tam, kde volební zákon vyžaduje ověření kopie dokladu či pravosti podpisu, bylo za dostatečné považováno ověření provedené místním orgánem k tomu příslušným v daném státě (např. místním notářem). Vyžadování vyššího ověření, popř. apostily, by bylo pro voliče výraznou administrativní překážkou.

K § 89 - Předmět soudního přezkumu

Zákon o správě voleb upravuje společně pro všechny druhy voleb soudní přezkum, jehož předmětem jsou:

- chyby a nedostatky v seznamu voličů,
- nevyhovění žádosti o vydání voličského průkazu,

- nevyhovění žádosti o zápis údaje o hlasování ve zvláštním volebním okrsku,
- nezaznamenání údaje o hlasování voliče v jiném volebním okrsku v seznamu voličů,
- nevyhovění žádosti o vydání písemností ke korespondenčnímu hlasování.

Žaloba v těchto případech směřuje vůči postupu obecního úřadu nebo zastupitelského úřadu, který v těchto věcech nevydává rozhodnutí (volič je pouze písemně vyrozuměn). Procesní úprava je obsažena v § 88 soudního řádu správního v ustanovení o ochraně ve věcech voličů.

Společně pro všechny druhy voleb je formulována také možnost soudního přezkumu ve věcech registrace kandidátní listiny. Rozsah aktivně legitimovaných subjektů ve vztahu k rozhodnutí o registraci kandidátní listiny, rozhodnutí o odmítnutí kandidátní listiny a rozhodnutí o škrtnutí kandidáta se ve srovnání s dosavadní právní úpravou nemění. Ve všech druzích voleb se však sjednocuje lhůta pro podání návrhu k soudu, a to na 2 pracovní dny od doručení rozhodnutí.

Soudní přezkum po volbách je s ohledem na odlišnosti v jednotlivých volbách upraven v zákonech o volbách.

K § 90 – Příslušnost soudu

Stanovuje se, který soud je k řízení podle předchozího ustanovení věcně příslušný. Nově se stanovuje příslušnost Nejvyššího správního soudu i k přezkumu registrace ve volbách do Poslanecké sněmovny a Senátu, neboť tento soud je v těchto volbách příslušný k povolebnímu přezkumu. Je vhodné, aby kontrola celého volebního procesu pro tytéž volby byla svěřena stejnému soudu s celostátní působností, neboť řešené otázky z fáze registrace kandidátních listin mohou být provázané s těmi povolebními. Ještě naléhavější je zabránit riziku rozporného řešení stejných nebo obdobných právních otázek u jednotlivých krajských soudů rozhodujících v přezkumu registrační fáze u jedněch a týchž voleb.

Místní příslušnost krajského soudu vyplývá z § 7 soudního řádu správního, který stanoví, že nestanoví-li tento nebo zvláštní zákon jinak, je k řízení místně příslušný soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který ve věci vydal rozhodnutí v prvním stupni nebo jinak zasáhl do práv toho, kdo se u soudu domáhá ochrany.

V řízení proti postupu zastupitelského úřadu je příslušný městský soud v Praze, neboť zastupitelské úřady jsou podřízeny Ministerstvu zahraničních věcí, které sídlí na Praze 1.

K § 91 – Společná ustanovení

Za den vyhlášení voleb se považuje den, kdy byla rozeslána částka Sbírký zákonů, v níž bylo rozhodnutí o vyhlášení voleb uveřejněno. Většinu voleb vyhláší prezident republiky. Volbu prezidenta republiky vyhláší předseda Senátu. Ministr vnitra vyhláší nové, dodatečné a opakované volby a opakované hlasování do zastupitelstva obce a nové a dodatečné volby a dodatečné hlasování do zastupitelstva kraje.

Zákon o správě voleb na několika místech zmiňuje druh volební strany (např. u náležitostí kandidátní listiny nebo hlasovacího lístku). Je proto třeba definovat, co tento pojem zahrnuje. Volební strana je zde definována výčtem všech subjektů, které mohou napříč jednotlivými volbami kandidovat.

Definice osoby, která se má stát voličem, je nezbytná s ohledem na nově koncipovaný obsah seznamu voličů. Ten má obsahovat nejen údaje o voličích, ale i o osobách, které se teprve mají stát voličem. Vymezením, kdo se touto osobou rozumí, se zakládá zákonný základ pro zavedení této osoby do seznamu voličů.

Tam, kde zákon o správě voleb požaduje údaj či podmínku přihlášení k trvalému pobytu, je tento požadavek u cizinců splněn i údajem o místě, kde je přihlášen k pobytu. Přihlášením k pobytu se rozumí i tzv. registrovaný přechodný pobyt, který lze prokázat potvrzením o přechodném pobytu. Primární však je, že se musí jednat o právo, které vedle občanů České republiky požívají též někteří cizinci. Jde např. o právo volit a být volen ve volbách do Evropského parlamentu nebo ve volbách do zastupitelstev obcí, které mají i občané jiných členských států EU, a s tím související právo být členem okrskové volební komise při těchto druhých voleb.

Úkoly na úseku voleb náležející pověřenému obecnímu úřadu mohou v hlavním městě Praze a v územně členěných statutárních městech zabezpečovat úřady městských částí nebo úřady městských obvodů, kterým to Magistrát hlavního města Prahy nebo magistrát územně členěného statutárního města svěřil svým statutem. Magistrát hlavního města Prahy a magistráty územně členěných statutárních měst musí Ministerstvo vnitra informovat o soustavě registračních úřadů pro volby do zastupitelstev obcí ve svém správním obvodu, která vyplývá z jejich statutu. Ministerstvo vnitra totiž musí tyto registrační úřady zařadit do seznamu registračních úřadů v registru kandidátních listin tak, aby se při vyplňování elektronického formuláře kandidátní listiny v komunálních volbách tyto volebním stranám nabízely jako úřady příslušné k registraci kandidátních listin, u nichž mají být kandidátní listiny podány.

K § 92 – Zmocňovací ustanovení

Ustanovení obsahuje výčet zmocnění k úpravě v prováděcím právním předpise. Jedná se o instituty upravené v zákoně o správě voleb, které vyžadují, aby další podrobnosti zejména technického rázu byly stanoveny vyhláškou.

Nově bude vyhláška také upravovat, které výdaje obcí a krajů při úhradě nákladů spojených s volbami lze hradit z prostředků poskytnutých jako dotace ze státního rozpočtu; doposud byla tato pravidla upravena pouze na úrovni směrnice Ministerstva financí. Úroveň vnitřního předpisu však byla judikaturou (rozsudek Nejvyššího správního soudu 5 Afs 43/2013-26) shledána nedostatečná pro posuzování oprávněnosti výdajů vynaložených na zabezpečení voleb.

V souvislosti se zavedením institutu korespondenčního hlasování pro voliče v zahraničí se upravuje nové zmocnění pro Ministerstvo zahraničních věcí, aby vyhláškou stanovilo územní obvody zastupitelských úřadů, případně jejich části, v nichž lze korespondenční hlasování využít. Znamená to, že se v zahraničí budou vyskytovat území, na které zastupitelský úřad nebude písemnosti pro korespondenční hlasování zasílat z důvodu, že jde o oblast, kde není možné doručení takové zásilky voliči zajistit (např. oblasti s válečným konfliktem). Prakticky půjde o oblasti v počtu jednotek a možnost využití korespondenčního hlasování tím nebude nijak podstatně omezena.

K § 93 – Oprávnění k přístupu k údajům

Přístup do informačního systému správy voleb, tj. k údajům v něm obsaženým, musí mít i volební orgány, které jsou podle tohoto zákona oprávněny provádět kontrolní činnost při přípravě a průběhu voleb, tj. Státní volební komise, Ministerstvo vnitra, krajský úřad a pověřený obecní úřad.

Ustanovení obsahuje souhrnný výčet údajů z některých informačních systémů veřejné správy (základní registr obyvatel, informační systém evidence obyvatel, informační systém cizinců, informační systém občanských průkazů a informační systém cestovních dokladů), k nimž mají uvedené volební orgány pro konkrétní účely (vedení seznamu voličů, registrace kandidátních listin a kontrola petic, sestavování okrskových volebních komisí) přístup. Potřeba přístupu k některým údajům vyplývá pro uvedené volební orgány z úkolů, které jim svěřuje zákon o správě voleb.

Použit může volební orgán vždy jen takové údaje, které jsou nezbytné ke splnění daného úkolu. Příklad: Je-li pro účely kontroly petic zakotveno oprávnění k přístupu k některým údajům z evidence občanských průkazů nebo z evidence cestovních dokladů, nevyužije ho pověřený obecní úřad při kontrole petic na podporu kandidatury v komunálních volbách, neboť čísla těchto dokladů petenti na petici podle zákona o volbách do zastupitelstev obcí ani neuvádějí. Tohoto oprávnění však využije Ministerstvo vnitra, které je registračním úřadem pro volbu prezidenta republiky, neboť na petici na podporu prezidentské kandidatury se od petentů vyžaduje uvádět číslo občanského průkazu, popřípadě číslo cestovního pasu.

K § 94 – Testování strojového sčítání hlasů

Ustanovení upravuje postup testování strojového sčítání hlasů, jehož cílem je v praxi, avšak bez dopadů na skutečné výsledky voleb, vyzkoušet strojové sčítání hlasů.

Testování vyžaduje úzkou spolupráci zejména Ministerstva vnitra, Českého statistického úřadu a pověřeného obecního úřadu, v jehož obvodu bude testování probíhat. Konkrétní pověřený obecní úřad bude stanoven vyhláškou k provedení tohoto zákona, stejně jako volby, v nichž se má uskutečnit, a podrobná pravidla.

Testování strojového sčítání bude probíhat v souvislosti s volbami stanovenými prováděcím právním předpisem, avšak nebude žádným způsobem zasahovat do zjišťování výsledků voleb na základě hlasů odevzdaných voliči v těchto volbách.

K testování budou využity okrskové volební komise v územním obvodu určeného pověřeného obecního úřadu sestavené pro účely voleb, v souvislosti s nimiž bude testování probíhat. Tyto komise proto musí být vybaveny sčítacím stojem (skener + počítač + software), který však nepoužijí při skutečném zjišťování výsledků voleb; to ostatně ani technicky neumožní kvalita papíru současných hlasovacích lístků. Až poté, co okrsková volební komise dokončí všechny úkony související se zjišťování výsledků hlasování ve volbách, přistoupí k testování strojového sčítání hlasů. Pro toto testování budou využity hlasovací lístky dodané Ministerstvem vnitra – na jiném (pro skener zpracovatelném) papíře než skutečné hlasovací lístky a vyplněné cíleně pro účely testování strojového sčítání hlasů podle testovacího scénáře. Testování strojového sčítání hlasů představuje dodatečnou zátěž na určené okrskové volební komise, a to jak z hlediska času, tak proškolení ke speciálním postupům nad rámec skutečného zjišťování výsledků voleb. Odměna členům těchto komisí se proto zvyšuje

o 50 %, tj. cca o 1000 Kč/osoba.

Výsledky z jednotlivých okrsků zjištěné při strojovém sčítání zpracuje Český statistický úřad a následně je ve spolupráci s Ministerstvem vnitra vyhodnotí, včetně porovnání výsledků ze strojového sčítání s výsledky, které budou z testovacích hlasovacích lístků zjištěny ručně. Ruční zpracování testovacích hlasovacích lístků si zajistí Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Českým statistickým úřadem a nebude tak již úkolem okrskové volební komise.

K § 95 – Přejídná ustanovení

Aplikace zákona o správě voleb je možná až pro volby, které byly i vyhlášeny až po jeho účinnosti. To proto, že celý volební proces od přípravy až po průběh voleb se musí řídit stejnou právní úpravou, aby jednotlivé úkony na sebe navazovaly. Již při vyhlášení voleb musí být pro volební orgány, volební strany i voliče nepochybné, jakou právní úpravou se bude volební proces řídit.

Nově vznikající jednotný seznam voličů je třeba nejprve naplnit údaji o voličích. K tomu nepostačují jen údaje o voličích ze základního registru obyvatel (voliči-občané České republiky a voliči-občané jiných členských států EU pro účely voleb do zastupitelstev obcí), ale současně je třeba, aby do něj pro účely voleb do Evropského parlamentu byli zaneseni i voliči-občané jiných členských států EU, kteří se pro tyto volby nahlásili do volebního seznamu v České republice. Údaje o těchto voličích má souhrnně k dispozici Ministerstvo vnitra, které je naposledy ve volbách do Evropského parlamentu 2019 obdrželo od jednotlivých obecních úřadů, u nichž se tito voliči z EU nhlásili, a zasílalo je komunikačním centrálam jiných členských států.

Informaci o voličích, u nichž je dána překážka spočívající v omezení svéprávnosti k výkonu práva volit, měly doposud jen obecní úřady, které ji mají zaznamenánu ve svých seznamech voličů. Obce budou muset proto poskytnout v požadované lhůtě součinnost Ministerstvu vnitra, aby tato překážka mohla být u dotčených voličů přenesena i do centrálního seznamu voličů. Nepostačí však zanést do něj pouze údaj o existenci této překážky, ale je nezbytné uvést i datum nabytí právní moci soudního rozhodnutí, kterým byla tato překážka založena, dobu, po kterou má trvat a případně skutečnost, že bylo zahájeno soudní řízení o prodloužení doby omezení, tj. údaje ve stejném rozsahu, které bude po zprovoznění centrálního seznamu voličů zapisovat již přímou soud prvního stupně. Zastupitelské úřady pak musí poskytnout součinnost Ministerstvu vnitra a ve stanovené lhůtě doplnit do seznamu u voličů, které doposud vedli ve zvláštním seznamu voličů, údaj o tom, že jsou nhlášení k hlasování ve zvláštním volebním okrsku.

V případě voleb, které sice budou vyhlášeny po nabytí účinnosti tohoto zákona, avšak před uplynutím lhůty 12 měsíců stanovené pro vytvoření jednotného seznamu voličů, se použijí stálé seznamy voličů, dodatky ke stálým seznamům voličů a zvláštní seznamy voličů podle dosavadních právních předpisů. V těchto volbách nebude ještě možné využít nový institut „oznámení o hlasování v jiném okrsku“, neboť jeho fungování je nezbytně podmíněno existencí jednotného (centrálního) seznamu voličů; bez jednotného seznamu voličů by využívání tohoto institutu výrazně zvyšovalo riziko, že voliči budou v týchž volbách neoprávněně hlasovat více než jednou, anebo by musel být po tuto přechodnou dobu zaveden neadekvátně administrativně složitý a zatěžující mechanismus výměny a ověřování informací

o voličích, kteří hlasují mimo svůj „domovský“ okrsek. Ze stejného důvodu se i vydávání voličských průkazů bude řídit dosavadními právními předpisy, tj. bez možnosti žádat o voličský průkaz bez ohledu na místní příslušnost.

Naopak využití možnosti korespondenčního hlasování a hlasování v předstihu bude možné ještě před vytvořením jednotného seznamu voličů, tj. při využití dosavadních seznamů voličů. O korespondenční hlasování však nebude moci volič požádat prostřednictvím portálu veřejné správy nebo informačního systému s využitím prostředku pro elektronickou identifikaci. Přejícné ustanovení také upravuje, odkud si bude volič tisknout hlasovací lístky pro korespondenční hlasování a jak bude zastupitelský úřad vydání písemností zaznamenávat do zvláštního seznamu voličů. Dokud nebude vytvořen jednotný seznam voličů, nebude možné voliče, který požádal o vydání písemností ke korespondenčnímu hlasování, vyškrtnout ze zvláštního seznamu voličů dříve, než po vyhlášení výsledků voleb; důvodem je opět riziko, že takový volič by v týchž volbách mohl neoprávněně odhlasovat dvakrát.

Při hlasování v předstihu je možné postupovat podle tohoto zákona ještě před vytvořením jednotného seznamu voličů s tím, že záznamy, které by se jinak prováděly do jednotného seznamu voličů, bude obecní úřad provádět do stálého seznamu voličů, případně jeho dodatku. Bez existence jednotného seznamu voličů může nastat situace, že volič ve středu odhlasuje v předstihu na obecním úřadě, bezprostředně poté se přestěhuje do jiné obce, čímž se tam dostane do stálého seznamu voličů, a v den voleb se v této obci dostaví do volební místnosti a ve stejných volbách neoprávněně odhlasuje podruhé, aniž by se takové počínání voliče dalo z volebního seznamu či jeho výpisu vyčíst (poté, co bude vytvořen jednotný seznam voličů, se záznam o tom, že volič požádal o vydání písemností pro hlasování v předstihu, bude stěhovat společně s voličem a v obci, kam se přestěhuje, mu už hlasování ve volební místnosti umožněno nebude). Odkládat kvůli těmto případům využití možnosti hlasování v předstihu až do vytvoření jednotného seznamu voličů by však nebylo přiměřené. S ohledem na počet voličů, kteří se v kritické době přestěhují, současně se účastní voleb, současně využijí možnost hlasování v předstihu a současně by chtěli neoprávněně odhlasovat podruhé i v místě nového trvalého pobytu, se popsané riziko vícenásobného hlasování jeví jako zcela marginální.

Ustanovení o oprávnění k přístupu k údajům z některých informačních systémů veřejné správy obsažené v § 93 (tzv. položková skladba) se použije od okamžiku, kdy k jednotlivým účelům začnou být využívány jednotlivé funkce informačního systému správy voleb. Než začne informační systém fungovat, bude se při vedení seznamu voličů, registraci kandidátních listin i sestavování okrskových volebních komisí postupovat podle dosavadních právních předpisů (zákony o volbách), včetně v nich upraveného oprávnění k přístupu k údajům.

Využití informačního systému správy voleb bude nabíhat postupně. Jako první začne fungovat seznam voličů - 9 měsíců po nabytí účinnosti zákona o správě voleb. Znamená to, že od tohoto okamžiku se pro účely vedení seznamu voličů začne využívat položková skladba oprávnění k přístupu k údajům podle § 93 zákona o správě voleb. Od okamžiku, kdy začnou být využívány i další moduly informačního systému správy voleb (registr kandidátních listin, nástroj pro sestavování elektronických petic a registr okrskových volebních komisí) – poprvé pro celorepublikové volby do zastupitelstev obcí v roce 2022 a s nimi souběžně konané volby do Senátu – bude ustanovení o oprávnění k přístupu k údajům využíváno v celém rozsahu.

Časové omezení aplikovatelnosti ustanovení o oprávnění k přístupu k údajům obsažené v § 93 do 31. prosince 2024 vychází z toho, že souběžně vzniká návrh zákona, kterým mají být položkové skladby oprávnění k přístupu k údajům v jednotlivých zákonech zrušeny a výslovné a výčtové oprávnění k přístupu k údajům má být nahrazeno jinou koncepcí. Pokud bude tato nová koncepce realizována dříve než od 1. ledna 2025, není na překážku, že souběžně bude přístup k údajům upraven i v § 93 zákona o správě voleb. Pokud by zmíněná nová koncepce nakonec vůbec realizována nebyla, bude dostatek času v zákoně o správě voleb prodloužit nebo natrvalo zakotvit aplikovatelnost ustanovení o oprávnění k přístupu k údajům (§ 93).

Vzhledem k tomu, že registr kandidátních listin, registr okrskových volebních komisí a nástroj pro elektronické sestavování petic budou aplikovatelné poprvé až na celorepublikové volby do zastupitelstev obcí a s nimi souběžně konané volby do Senátu (podzim 2022), bude se do té doby při podávání kandidátních listin, včetně předkládání petic na podporu kandidatury a při sestavování okrskových volebních komisí postupovat podle dosavadních právních předpisů.

Doručování hlasovacích lístků voličům, se kterým zákon o správě voleb do budoucna počítá pouze pro volby do zastupitelstev obcí, se bude po přechodnou dobu ještě aplikovat na všechny volby, a to na volby, které budou vyhlášeny nejpozději do konce roku 2022.

Odbornou způsobilost na úseku voleb, kterou získali zaměstnanci pověřených obecních úřadů a krajských úřadů podle pravidel obsažených v dosavadních předpisech je považována za odbornou způsobilost podle zákona o správě voleb.

Také ustanovení zákona o správě voleb o financování výkonu státní správy územními samosprávnými celky se poprvé použije až v roce 2022 pro volby do zastupitelstev obcí, v nichž jsou členové zastupitelstev voleni na celé čtyřleté období, a souběžně konané volby do Senátu. Důvodem je, že pro nový systém financování je vhodné využít údaje z informačního systému správy voleb, zejména ohledně počtu volebních okrsků/volebních místností a počtu voličů.

Sbírkou zákonů a mezinárodních smluv, o které hovoří zákon o správě voleb v souvislosti s vyhlášením voleb a výsledků voleb, se do dne nabytí účinnosti zákona o Sbírce zákonů a mezinárodních smluv rozumí Sbírka zákonů.

K § 96 - Účinnost

Nabytí účinnosti zákona o správě voleb je navrhováno k 1. lednu 2021. Stejná účinnost bude navrhována u souvisejícího změnového zákona a předpokládané vyhlášky k provedení některých ustanovení.

Znamená to, že první celostátní volby, na které by mohla být nová právní úprava alespoň částečně aplikována (bez jednotlivých komponent informačního systému správy voleb – viz přechodná ustanovení), jsou volby do Poslanecké sněmovny, které se mají konat na podzim 2021, za předpokladu, že budou vyhlášeny až po účinnosti tohoto zákona.

Pozdější aplikace některých ustanovení vyplývá z přechodných ustanovení.